

● دوری چهاردهم ● مهر ۱۳۸۷
● شماره ۶۷ ● بها ۲۵۰۰ تومان

● www.roshdmag.ir

● ISSN: 1606-9226

۱

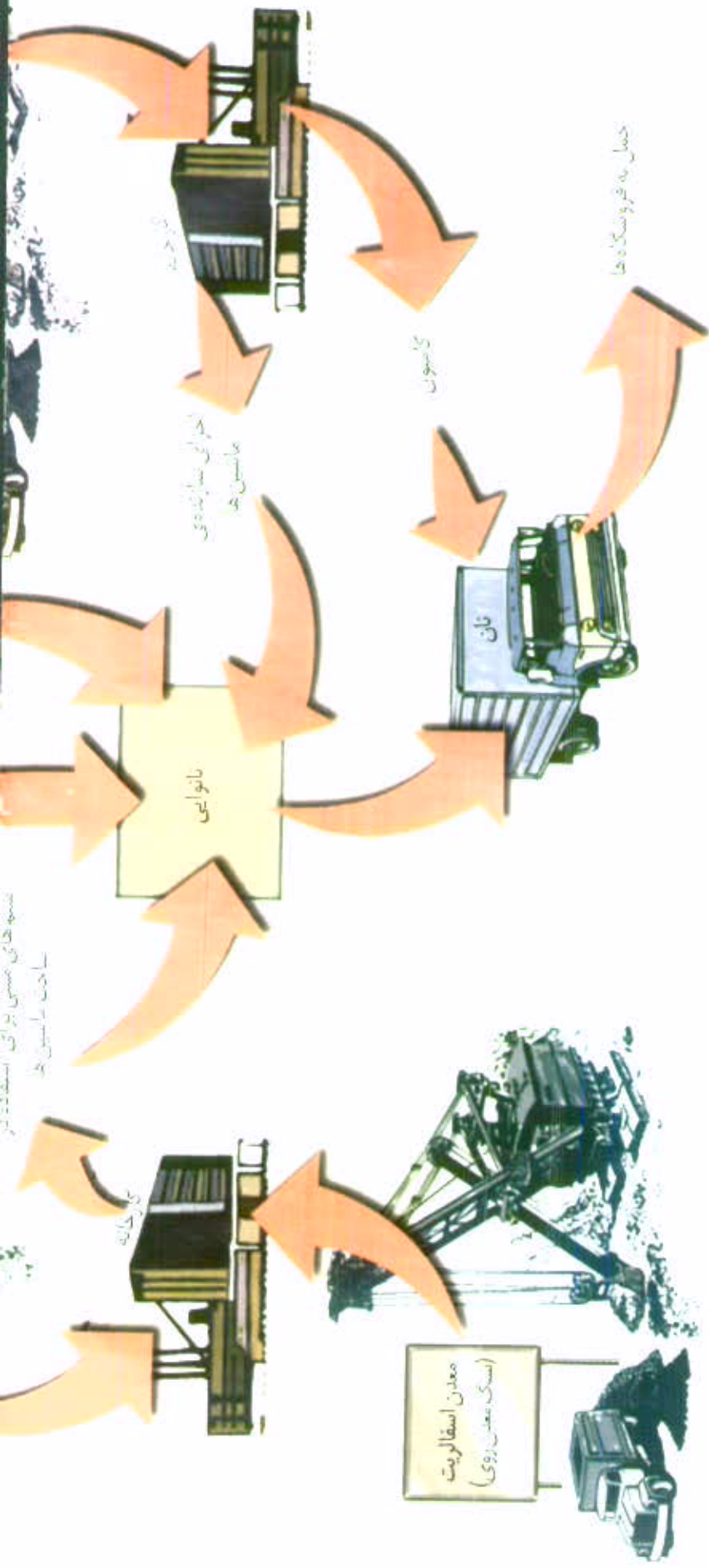
روشنک امور فرهنگی

روشنک

مجله فصلی نشر فرهنگ
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- فصلی: محمد علی محمدی: تاریخ ادبیات
- فصلی: پرواز در آسمان
- فصلی: آینه و آینه
- فصلی: سینه خیز

گوته‌ای از نقش کانی‌ها در زندگی ما
 پیکان‌ها نشان می‌دهند که کانی‌ها از کجا به دست می‌آیند و در زندگی ما چه تأثیری دارند.

ترجمه: حسین الوندی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

• یادداشت سردبیر

• فصل یادگیری / ۲

• کوچه های آگاهی

• چگونه مقاله ی علمی پژوهشی تهیه کنیم / احمد شریفان / ۳

• ده نکته برای تدوین طرح درس مطلوب / مزگان مظفر سمردی / ۴

• انگیزش در کلاس من / علاء نوری / ۶

• از هم یاد بگیریم

• جعبه ابزار معلمی / منصور ملک عباسی / ۹

• نقدی بر جشنواره ی الگوهای تدریس / انسیبه صدق / ۱۲

• بازی چهارگوشه / زهره بندی / ۱۴

• کوچه های بلوغ

• انگیزش و تربیت / ابراهیم اصلانی / ۱۶

• رشد جنسی / سیدعلی محمودی / ۱۸

• پرونده

• ارزش یابی / سمیه لیاقت / ۲۱

• سنجش کلاسی / منصوره فروزان / ۲۶

• فرصت دانایی

• حق دارم؟ / محمد حسن مکارم / ۲۹

• گفت و گو

• تغییرات کتاب های درسی / انیس خوش لهجه / ۳۲

• گوناگون

• شبیه سازی / حسین الوندی / ۳۴

• روز شمار / معصومه فرهنگ مقدم / ۳۸

• شبکه ی آموزش / سیمین رضوی / ۴۰

• حقوق بشر / فاطمه محمودیان / ۴۱

• موزه ی ایران باستان و بناهای تاریخی یزد / جواد باباخانی / ۴۲

• تدریس مشارکتی / مهرزاد رنجبر / ۴۴

• با خاطر دوست

• نیایش / سیما حاج ابوالقاسمی / ۴۵

• نامه ها و نوشته های رسیده / ۴۶

• شتر مرغ / سامره رمضانی / ۴۸

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

دفتر انتشارات کمک آموزشی

شماره ۱
آموزش راهنمایی

لوزش، نعلب، اطلاع رسانی
برای دبیران، دانشجوین و کارشناسان لوزش و پرورش

• دوره ی چهاردهم

• مهر ۱۳۸۷

• شماره ی پی در پی ۶۷

• ISSN: 1606-9226

• مدیرمسئول: علیرضا حاجیان زاده

• اعضای شورای برنامه ریزی:

• خسرو داودی (سردبیر)

• منصور ملک عباسی، احمد شریفان و

• مرتضی گوهری پور

• مدیر داخلی: فاطمه محمودیان

• ویراستار: زهره خداجوی

• طراح گرافیک: پریسا سندس

• چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

• شمارگان: ۲۲۰۰۰

• نشانی پستی مجله:

• تهران - صندوق پستی ۱۷۹-۱۶۵۹۵

• تلفن دفتر مجله: ۸۸۲۴۴۷۵۵

• پیام گیر نشریات رشد:

• ۸۸۲۸۲۰۱۴-۸۸۲۹۲۳۲

• مدیر مسئول: ۱۰۲

• امور مشترکین: ۱۱۴

• نشانی پستی مشترکین:

• تهران - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۳۳۱

• Email: rahnamayi@roshdmag.ir

شماره ۱
آموزش راهنمایی

• رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، از

• تمامی دبیران محترم و مدیران مدارس

• راهنمایی دعوت به همکاری می کند.

• مجله در حکم و اصلاح مقالات آزاد است.

• مقالات رسیده بازگردانده نمی شود.

آخرین روزهای سال تحصیلی، پس از یک سال تدریس و کار پرزحمت معلمی، علی‌رغم تمام شیرینی‌ها و شرافت‌های این شغل، یکی یکی روزها را می‌شمریم تا به امتحانات پایانی برسیم. اما چند روزی که از تعطیل شدن مدرسه می‌گذرد، کم‌کم یاد و خاطره‌ی دانش‌آموزان بر ایمنان زنده می‌شود و برای شروع سال تحصیلی روزشماری می‌کنیم تا دوباره فصل تازه‌ی یادگیری را با آمادگی و نشاط بیشتر کلاس‌های درس آغاز کنیم. این تازگی و نشاط کار آموزشی وقتی حاصل می‌شود که ما معلم‌ها میل به یادگیری را ابتدا در وجود خود ببینیم. هرگاه خود را در معرض آموزش قرار دهیم و تلاش کنیم این فصل تازه را به گونه‌ای دیگر و با توآوری شروع کنیم، آن وقت شکوفایی خود و دانش‌آموزانمان را شاهد خواهیم بود.

علاقه و اشتیاق به یادگیری، شرط اول تبدیل شدن به یک یادگیرنده‌ی مادام‌العمر است. در دنیای اطلاعات و در عصر ارتباطات، که علوم و فناوری با سرعت زیاد و وسعت فراوان در حال تغییر است، باید همیشه آماده‌ی یادگرفتن بود. یادگیرنده‌ی مادام‌العمر کسی است که علاوه بر میل به یادگرفتن راه و مسیر آموختن را می‌داند، مهارت کسب علم را بر اساس دانش پایه‌ی خود دارد و با دانش و مهارت و نگرش خود می‌تواند به تنهایی یاد بگیرد؛ برای او تحصیل و آموزش با اتمام مدرسه و دانشگاه به پایان نمی‌رسد؛ همیشه خود را یک دانشجو و دانش‌آموز می‌بیند و احساس می‌کند که باید یاد بگیرد.

چنین معلمی می‌تواند از دانش‌آموزان خود بخواهد که مدرسه را محلی برای آموختن بدانند تا او بتواند از آن‌ها نیز یک یادگیرنده‌ی مادام‌العمر بسازد.

اکنون بیایید مجله‌ی رشد را باز کنیم، از این زاویه به آن نگاه کنیم و خود را در معرض یادگیری قرار دهیم. مطمئن باشید دانش‌آموز و دانشجو بودن احساس خوش‌آیندی به شما می‌دهد. نشاط و سرزندگی شما را بیشتر می‌کند، به کلاس درس شما طراوت و شادابی تازه‌ای می‌دهد. امتحان کنید.

سردبیر

فصل یادگیری

نویسنده: بوری آن چاین

ترجمه: احمد سرفغان

چگونه مقاله‌ی علمی پژوهشی تهیه کنیم

کلیدواژه‌ها: مقاله‌ی علمی پژوهشی، فایده‌های تهیه‌ی مقاله‌ی پژوهشی.

اشاره
مقاله‌ی علمی پژوهشی، اطلاعات نوشتاری موضوعی را که درباره‌ی آن پژوهش کرده‌ایم، ارائه می‌کند. در این مقاله، تعریف مقاله‌ی علمی پژوهشی و فایده‌های تهیه آن را آورده‌ایم. در مقاله‌های بعدی، فرایند تهیه‌ی مقاله‌ی علمی پژوهشی ارائه خواهد شد.

علمی پژوهشی چه فایده‌هایی دارد؟ در پاسخ می‌گوییم: اولین فایده‌ی آن کسب تجربه در زمینه‌ی تهیه‌ی مقاله‌ی علمی پژوهشی است! احتمالاً انجام این کار به نظر عده‌ای بیهوده است؛ اما به شما می‌گوییم که این طور نیست. امکان دارد کم‌برای اولین بار توانایی تهیه‌ی مقاله‌ی علمی پژوهشی مطلوب را نداشته باشید. اما، این فرصت را دارید که به دفعات به این کار اقدام نمایید تا مهارت لازم را کسب کنید. توجه داشته باشید، هر دفعه که به نوشتن مقاله‌ی علمی پژوهشی اقدام می‌کنید، این کار برایتان آسانتر می‌شود و توانایی و مهارت جدیدی کسب می‌کنید. دومین فایده این است که شما درباره‌ی موضوعی که به آن علاقه دارید، جزئیات زیادی را یاد خواهید گرفت. در ابتدای کار، دانش کمی درباره‌ی موضوع پژوهشی‌تان دارید؛ اما در انتها، فردی متخصص در آن زمینه خواهید شد. از همه مهم‌تر این که یاد خواهید گرفت چگونه مقاله‌ی علمی پژوهشی را تهیه کنید. این مهارتی است که می‌توانید در تمام طول زندگی از آن استفاده نمایید. می‌گویند نشانه‌ی آموزش خوب این نیست که یادگیرنده چقدر می‌داند؛ بلکه این است که تا چه حد می‌تواند جواب پرسش‌ها یا راه‌حل مشکلات و مسائل خودش را پیدا کند. بنابراین، آگاهی از چگونگی تهیه‌ی مقاله‌ی علمی پژوهشی، مهارت مهمی به شمار می‌آید که باید قادر به انجام آن باشید.

در نهایت، تجربه‌ای کسب می‌کنید که به آن افتخار خواهید کرد. بعد از تهیه‌ی مقاله‌ی علمی پژوهشی، پاداش شما لذتی است که از انجام آن خواهید برد.

ممکن است نوشتن مقاله‌ی علمی پژوهشی برای شما دشوار باشد و احتمالاً از این بابت دچار سردرگمی و اضطراب شوید. در این صورت، خون‌سرد و آرام باشید و به خودتان سخت نگیرید! هر چه اطلاعاتتان درباره‌ی کاری که می‌خواهید انجام دهید، بیشتر باشد، ترس شما از نوشتن مقاله‌ی علمی پژوهشی کمتر خواهد شد. بگذارید بحث را با این موضوع شروع کنیم که مقاله‌ی علمی پژوهشی چیست.

مقاله‌ی علمی پژوهشی، اطلاعات نوشتاری موضوعی را که درباره‌ی آن پژوهش کرده‌اید، ارائه می‌کند. نوشتن مقاله‌ی علمی پژوهشی به آسانی نگارش خاطرات روزانه نیست، زیرا محتوای آن به تجربه‌های روزمره‌ی شما مربوط نمی‌شود؛ بلکه به موضوع‌هایی مربوط می‌شود که درباره‌ی آن‌ها از دانش و تخصص کافی برخوردار نیستید و می‌توانید به واسطه‌ی انجام پژوهش و یا خواندن مقاله‌های علمی پژوهشی، آگاهی و تخصص خودتان را در آن زمینه‌ها بالا ببرید. علاوه بر این، می‌توانید از طریق ارائه‌ی گزارش مقاله‌ی علمی پژوهشی، با سایر افرادی که در این زمینه مطالعه یا تخصص دارند، ارتباط برقرار کنید. بهترین مقاله‌ی علمی پژوهشی، مقاله‌ای است که برای مخاطب قابل فهم باشد و از خواندن نتایج آن شگفت زده شود.

قبل از این که چگونگی تهیه‌ی مقاله‌ی علمی پژوهشی را توضیح دهیم، ضرورت دارد به سؤالی که بیش‌تر دانش‌آموزان درباره‌ی مقاله‌ی علمی پژوهشی از ما می‌پرسند، پاسخ دهیم. سؤال این است که «تهیه‌ی مقاله‌ی

کلیدواژه‌ها: طرح درس، تدوین طرح درس، طرح درس مطلوب

این راهنما تنها، روش تدوین یک طرح درس نیست، بلکه به نکات مهم تدوین یک طرح درس مطلوب هم مروری کلی دارد. در ادامه‌ی این مطلب فهرستی از مراحل تدوین یک طرح درس به همراه شرح مربوط به هر یک از اجزای آن ارائه شده است. شما می‌توانید براساس این رهنمودها طرح درس موضوع مورد نظرتان را به صورت مفید و قابل اجرا تهیه کنید.

نکته‌ی اول

اولین نکته‌ای که باید در تدوین طرح درس به آن توجه کرد، این است که طرح درس شما به چه موضوع درسی در چه پایه‌ی تحصیلی مربوط می‌شود. سپس برنامه‌ی زمانی آموزشی موضوع موردنظر و هدف‌های آموزشی به همراه شیوه‌ی تدریس متناسب با آن‌ها را مشخص کنید. توجه داشته باشید هدف‌هایی که برای تدریس انتخاب می‌کنید آن قدر با اهمیت باشند که ارزش اختصاص زمان برای آموزش را داشته باشند.

نکته‌ی دوم

به منظور اطمینان از این که طرح درس مطلوب تهیه شده است، ضرورت دارد هدف‌های آموزشی را به طور واضح و روشن تعریف کنید. به این نکته توجه داشته باشید که منظور از هدف‌های آموزشی نتایج یادگیری دانش‌آموزان است، به طوری که بتوان تغییرات به وجود آمده در رفتار دانش‌آموزان را در پایان آموزش با ضامن آن مشاهده کرد. به عنوان نمونه اگر قصد دارید نحوه‌ی جمع کسرها را به دانش‌آموزان آموزش بدهید، هدفتان را به این شکل بنویسید: دانش‌آموزان نشان دهند که چگونه می‌توان دو عدد

ده نکته برای تدوین طرح درس مطلوب

ترجمه و اقتباس: مژگان مظهر سرمدی

عکاس: احمد لاریجانی

کسری را با هم جمع کنند. هدف‌های آموزشی را به گونه‌ای در نظر بگیرید که به راحتی بتوانید آن‌ها را بسنجید و ارزش‌یابی کنید. به کلامی دیگر، هدف‌ها به گونه‌ای نوشته شوند که در مدت زمان تعیین شده قابل آموزش باشد.

نکته‌ی سوم

وسایل و امکانات مورد نیاز آموزش را برای تسهیل فرایند تدریس تعیین کنید.

نکته‌ی چهارم

شرایط و راه‌های ایجاد انگیزه‌ی یادگیری در دانش‌آموزان را مشخص کنید. بعضی پیش‌بینی کنید چگونه می‌توان تدریس را شروع کرد که دانش‌آموزان توجه‌شان به موضوع جلب شود. برای نمونه به منظور آموزش مفهوم کسری این پرسش را می‌توان از دانش‌آموزان پرسید که چگونه می‌توان یک پیتزا را بین ۵ نفر به طور برابر توزیع کرد. در این ارتباط برای دست‌یابی به پاسخ می‌توان جواب‌های دانش‌آموزان را بررسی کرد یا معلم نحوه‌ی توزیع پیتزا را توضیح دهد.

نکته‌ی پنجم

نحوه‌ی آموزش را مرحله به مرحله تدوین کنید، به طوری که عمل به آن‌ها دانش‌آموزان را به هدف‌های آموزشی برساند. برای نمونه اگر هدف، کسب مهارت در زمینه‌ی استفاده از میکروسکوپ برای دیدن سلول گیاهی باشد؛ دانش‌آموزان باید نحوه‌ی انجام آن را از ابتدا (انتخاب برگ) تا انتها (دیدن سلول گیاهی) تعیین کنند.

نکته‌ی ششم

فرصت یادگیری را برای دانش‌آموزان تعیین کنید،

طوری که وقت کافی برای تمرین تکالیف داده شده را داشته باشند. به عنوان مثال، بعد از آموزش نحوه‌ی استفاده از میکروسکوپ، به دانش‌آموزان فرصت دهید تا خود به طور مستقل به این کار اقدام کنند.

نکته‌ی هفتم

فعالیت‌های مربوط به سنجش ضمن آموزش را تعیین کنید. قبل از این که آموزش به انتها برسد باید از یادگیری دانش‌آموزان آگاه شد. به این منظور ضرورت دارد که حداقل همان تکالیف یا پرسش‌های مطرح شده در کلاس درس بازبینی شوند، بنابراین در طرح درس، چگونگی انجام سنجش ضمن آموزش را معین کنید.

نکته‌ی هشتم

نحوه‌ی ارزش‌یابی پایانی را مشخص کنید، زیرا ضرورت دارد در پایان آموزش از میزان آموخته‌های دانش‌آموزان آگاه شوید؛ به این منظور براساس هدف‌های آموزش و نحوه‌ی آموزش، سنجش پایانی را پیش‌بینی کنید.

نکته‌ی نهم

در تدوین طرح درس به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان توجه و طرح درس خود را متناسب با آن‌ها تهیه کنید.

نکته‌ی دهم

در تدوین طرح درس به طور تالیفی عمل کنید. یعنی برای آموزش از سایر دروس یا موضوعات مرتبط با هم در تدریس موضوع مورد نظر تان بهره ببرید. بنابراین تدوین یک طرح درس یا در نظر گرفتن گام‌های فوق می‌تواند به افزایش کیفیت آموزش و یادگیری بیش‌تر دانش‌آموزان کمک کند.

منبع

• این مقاله (Steps To Developing A Quality lesson Plan)

برگرفته از سایت زیر است:

<http://www.lessonplanspage.com/WriteLessonPlan.htm>

سلام!

سلامی دوباره! در سال تحصیلی گذشته ۷ شماره با هم بودیم: تلاش کردیم تا خود را بیازماییم. آزمائشی برای کار معلمی! از موه‌ها یا بهتر بگویم سیاهه‌ی ارزش‌یابی یا چک‌لیست‌هایی، در هر شماره ارائه شد تا بتوانیم فعالیت‌های آموزشی خود را بیازماییم. عنوان آزمون‌های سال گذشته عبارت‌اند از: رفتارهای تدریس، ویژگی‌های معلم خوب، انصاف کلاس، آزمون‌سازی، فعالیت‌های خارج از کلاس، آموزش ضمن خدمت و فعالیت‌های کلاسی.

اینک، در سال تحصیلی جدید، باز هم با هم خواهیم بود. هر شماره یک سیاهه‌ی ارزش‌یابی ارائه می‌دهیم. خود را با آن می‌آزماییم و توضیح آن را می‌خوانیم و با کتابی مربوط به آن آشنا می‌شویم. امسال از انگیزش شروع می‌کنیم. مهم نیست چه درسی را تدریس می‌کنید، ادبیات فارسی، زبان انگلیسی، علوم تجربی، ریاضیات، مطالعات اجتماعی یا هر درس دیگر! حتماً ستاره‌ها، چون دیگر همکارانتان انگیزش را عاملی مهم در یادگیری می‌دانید.

انگیزش در کلاس من

■ آغاز

امروزه، بسیاری از معلمان در تمام دنیا از کمبود انگیزه‌ی تحصیلی فراگیرندگان شکایت در می‌آورند. آن‌ها می‌گویند: فراگیرندگان این روزها علاقه به یادگیری را از دست داده‌اند. این گروه از معلمان مسکین است. وقت تحصیلی، تکرار پایه و ترک تحصیل را از نشانه‌های این بی‌علاقگی برشمارند.

واقعیت این است که انگیزش تکنیکی حاصلی برای همه‌ی اندیشه‌ها و فعالیت‌های آدمی در دوره‌ی زندگی است. انگیزش به عواملی اشاره دارد که به رفتار، نیرو می‌بخشد و به آن جهت می‌دهد. در این شماره و شماره‌ی آینده علاوه بر آن که تبیین می‌گردد عوامل بی‌انگیزگی تحصیلی کدامند و راه‌حل‌هایی آن چیست، آزمون‌هایی را برای سنجش توانایی‌های خود در ایجاد انگیزه در کلاس درس ارائه می‌دهیم. این سیاهه‌های ارزش‌یابی بر مبنای پژوهش‌ها، نظریه‌ها و اصول انگیزش، تهیه شده است و ملاک‌هایی را می‌سنجد که رعایت آن توسط معلم، می‌تواند فراگیرنده را در جهت یادگیری موفق، یاری کند.

■ روش کار

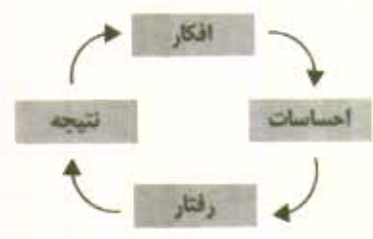
یک مژده بردارید! هر یک از عبارات‌های سیاهه‌ی ارزش‌یابی را بخوانید، هر عبارت به یکی از عوامل مهم ایجاد انگیزه در فراگیرنده اشاره دارد. در مورد رفتار

خود در کلاس درس بر اساس این عامل قضاوت کنید. اگر در مجموع فعالیت آموزشی شما رعایت این ملاک‌ها، بسیار مشهود است، در ستون امتیاز برای خود ۲ امتیاز در نظر بگیرید. اگر مضدق‌هایی برای این ملاک‌ها در مجموعه فعالیت‌های آموزشی شما شده باشد و بسیار کم فراوانی است، برای خود صفر (۰) امتیاز در نظر بگیرید. حالا امتیازهای خود را جمع بریزید، نمره‌ی فعالیت‌های بی‌انگیزنده‌ی خود را از ۲۰ حساب کرده‌اید! حدس می‌زنم جواندگان این مقاله بهره‌هایی بالاتر از ۱۵ داشته باشند!

■ چند توضیح کوتاه همراه با معرفی کتاب

برای توضیح برخی عبارات، از کتاب استفاده شده که ابتدا به معرفی آن پرداخته می‌شود: «پروژه انگیزه در دانش‌آموزان» نوشته‌ی «باربارا مک کوپر-جیمز پاپ»، ترجمه‌ی «صغری ابراهیمی قوام»، که در سال ۱۳۸۲ توسط انتشارات رشد به چاپ رسیده است.

کتاب فوق برای تمام معلمانی است که رویکردی نظری و علمی را برای ایجاد انگیزه در کلاس درس مطرح می‌کنند. نویسندگان کتاب تلاش کرده‌اند تحریه‌های مفید و ارزنده‌ی خود را به صورت کتاب عرضه دارند. از ویژگی‌های بارز این کتاب وجود مثال‌ها و

فعالیت‌های مربوط به موضوع، برای تمرین و تسلط یابی است.

عبارت ۱، علاقه و احترام: همان‌طور که می‌دانید تدریس یک فرایند ارتباطی است. یافته‌های میان فرهنگی گسترده‌ای نشان داده‌اند که نیاز به «شایستگی»، خودمختاری و ارتباط سه نیاز بنیادی-روانی در انسان هستند. (قربانی، ۱۳۸۴، ص ۲۹).

چهار مؤلفه که بر اساس آن‌ها سبک‌های ارتباطی تعیین می‌شوند عبارت‌اند از: صداقت، صراحت، احترام و خودمختاری. صداقت، همسانی زبان بدن و زبان گفتار و زبان لحن را مورد توجه قرار می‌دهد و صراحت به صریح و روشن بودن پیام اشاره می‌کند. «احترام متقابل به معنای ارزش‌گذاری، پذیرش فردیت و حفظ حریم شخصی و انسانی خود و فرد مقابل است: احترام یعنی این تلقی که فرد به عنوان انسان، موجود ارزشمندی است، نه ابزاری برای استفاده پاشی‌ای که قابل بهره‌گیری باشد. (همان منبع، ص ۳۲).

خودمختاری در برابر کنترل است. در مورد آن در شماره‌ی آینده بیشتر توضیح خواهیم داد. در پایان، لازم به یادآوری است که تحقیقات مختلف نشان می‌دهد «مهم‌ترین عنصر مشترک در برنامه‌های موفقیت‌آمیز، کیفیت برقراری ارتباط بزرگسالان و جوانان است.» روابط موفقیت‌آمیز، از توجه دلسوزانه به دانش‌آموزان و

درک فضای بهینه برای یادگیری آنان نشأت می‌گیرد. (ابراهیمی قوام ۱۳۸۲، ص ۳۲).

عبارت ۶، درک چرخه‌ی افکار: در جریان آموزش‌ها لازم است فراگیرنده درک کند که افکار، ابزار نیرومندی هستند. حتی افکاری که نسبت به آن‌ها هشیار نیستیم. افکار احساسات را می‌آفریند حتی می‌توان به کودکان خردسال آموخت که احساسات منفی آن‌ها (خشم، غم و...) نشان می‌دهد که آن‌ها افکار منفی دارند.

با نگاهی به چرخه‌ی افکار می‌توان دریافت که چگونه تفکر مثبت درباره‌ی یک موضوع باعث احساسی خوب و دوست‌داشتنی می‌شود و رفتارهای مناسب را برمی‌انگیزاند. این رفتارها به تبع نتایج قابل قبولی را به بار می‌آورند که افکار مثبت را تقویت و تأیید می‌کند.

بنابراین فراگیرنده و هر انسان دیگری که چرخه‌ی افکار را درک کند و بر کنترل آن توانا شود، می‌تواند انگیزه‌ی لازم را برای فعالیت‌های مؤثر پیدا کند.

عبارت ۷، یادگیری فعال: برخی از اصول اساسی به دست آمده از تحقیقات نشان می‌دهد که:

۱. دانش‌آموزان از طریق یادگیری شرایط و فعالیت‌هایی برانگیخته می‌شوند که الف: آن‌ها را در هم‌آوردجویی شخصی و فعالانه‌ی یادگیری درگیر کند و ب: به آن‌ها اجازه داده شود تا دست به انتخاب‌های شخصی بزنند و مقتضیات تکالیف را با ظرفیت‌هایشان هماهنگ سازند.

۲. انگیزش دانش‌آموزان در صورتی افزایش می‌یابد که دریابند تکالیف یادگیری، الف: به طور مستقیم یا غیرمستقیم با نیازها، علایق و اهداف شخصی آن‌ها مرتبط است و ب: سطوح دشواری آن به گونه‌ای است که می‌توانند به صورتی موفقیت‌آمیز آن‌ها را انجام دهند. (همان منبع، ص ۴۳).

عبارت ۱۰، توجه به انگیزه‌های درونی: انگیزش بیرونی با هدف کسب پاداش و اجتناب از تنبیه ارتباط دارد؛ ولی انگیزش درونی با تعامیل برای انجام موفقیت‌آمیز صرف یک تکلیف مرتبط است. کسی که در مورد خود از احساس کفایت (شایستگی) و خودمختاری برخوردار است، انگیزش درونی دارد. لازم است با دقت نظر کافی مواظب باشیم پاداش‌های مختلف متداول در مدرسه، محیط‌های آموزشی را به سویی سوق ندهد تا انگیزش‌های درونی از بین بروند. در این ارتباط نیز در شماره‌ی آینده بیشتر می‌خوانیم.

منابع
 ۱. مک کومبز، باربارا و پاپ، جیمز. پرورش انگیزه در دانش‌آموزان، صغری ابراهیمی قوام، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۸۲.
 ۲. قربانی، نیما. سبک‌ها و مهارت‌های ارتباطی، نشر نیلور، تهران، ۱۳۸۴.

سیاهه‌ی ارزش‌یابی پرورش انگیزش فراگیرندگان در کلاس درس

امتیاز از ۲	ملاک	ردیف
_____ / ۲	به ایجاد محیط توأم با توجه دلسوزانه و علاقه و احترام برای همه‌ی فراگیرندگان اقدام می‌کنم.	۱
_____ / ۲	از نیازها و علاقه‌های شخصی فراگیرندگانم آگاهی دارم.	۲
_____ / ۲	تلاش می‌کنم هدف‌های شخصی فراگیرنده را با هدف‌های یادگیری کلاس هم راستا کنم.	۳
_____ / ۲	فراگیرنده را در برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری کلاس مشارکت می‌دهم.	۴
_____ / ۲	به باورهای آموخته شده‌ی قبلی فراگیرنده در مورد ارزشمندی و توانایی‌هایش توجه می‌کنم.	۵
_____ / ۲	تلاش می‌کنم تا فراگیرندگان رابطه‌ی بین افکار، احساسات و رفتارهایش را درک کند و بر آن کنترل داشته باشد.	۶
_____ / ۲	تلاش می‌کنم فراگیرنده به طور فعال در تجارب یادگیری درگیر شود و مسئولیت فردی خود را در یادگیری بپذیرد.	۷
_____ / ۲	فراگیرندگان را به قبول پیامدهای مثبت یا منفی زندگی تحصیلی - خطر تحصیلی - تشویق می‌کنم.	۸
_____ / ۲	در تشویق فراگیرنده به ابداع و نوآوری کوشا هستم.	۹
_____ / ۲	از راهبردهای انگیزش بیرونی، بدون آسیب رساندن به انگیزش درونی فراگیرنده بهره می‌برم.	۱۰
جمع امتیاز از ۲۰		

منصور ملک عباسی

جعبه ابزار معلمی

جعبه ابزار برای یک مکانیک در واقع یک جعبه‌ی جادویی است به این معنی که اگر این جعبه برای مدتی گم شود، مکانیک با همه‌ی تخصصی که دارد، در عمل هیچ کاره است.

من جغرافیای سال‌های اول، دوم و سوم راهنمایی را تدریس می‌کردم. کسانی که این درس را تدریس می‌کنند می‌دانند که محتوای کتاب‌های جغرافیای سال اول راهنمایی، بیش‌تر در مورد ویژگی‌های ایران شامل اقلیم، محصولات کشاورزی، نوع زندگی مردم و در سال دوم خصوصیات قاره‌ها و سال سوم مربوط به مبانی جغرافیا هم چون نقشه، کره‌ی زمین، سیارات منظومه‌ی شمسی، ناهمواری‌های زمین، فرسایش، جمعیت، پوشش گیاهی، جانوری و... است.

شما به عنوان یک مدرس می‌دانید که آموزش این علوم و مفاهیم، به صورت ساده و بیان ویژگی‌های ایران، جهان و... کلاس‌های خشک و بی‌روحی را در پی خواهد داشت

زمانی که برگه‌ی ابلاغ رسمی من به عنوان دبیر علوم اجتماعی به دستم رسید، به یک مدرسه‌ی راهنمایی مورد علاقه‌ام معرفی شده بودم. با خود هزاران فکر داشتم و می‌پرسیدم: معلمی چیست؟ چگونه از عهده‌ی آن بخواهم آمد؟ اکنون که پس از ۳۰ سال به گذشته و کار معلمی خود نگاه می‌کنم. علاوه بر تجربیات بسیار و خاطرات تلخ و شیرین، یک جعبه ابزار هم برایم مانده است.

جعبه ابزار

به یاد دارم یک روز در همان ایام نخستین تدریس جغرافیا، برای تعمیر ماشین خود به یکی از تعمیرگاه‌ها مراجعه کردم، دیدم مکانیک ماشین که جوان قدبلندی هم بود، یک جعبه ابزار یا جعبه‌آچار در اختیار دارد که به کمک مجموعه‌ای از پیچ‌گوشی‌ها، آچارها و... انومیل‌های خرابی مثل ماشین من را تعمیر می‌کند و کار مردم را راه می‌اندازد.

زمانی که یکی از دانش‌آموزان از روی کتاب، مطالب این ناحیه را می‌خواند، متوجه شدم که درک بهتری از این ناحیه دارند و بهتر مطالب را می‌فهمند. موقعی هم که رنگ خورد چند تا از بچه‌ها آمدند و گفتند: «آقا چه عکس جالبی، خوبست هر جلسه همین جوری درس بدهید!» کم‌کم به فکر خرید یک دوربین عکاسی افتادم. هر جا مسافرت می‌رفتم از مناظر و چشم‌اندازهای مورد علاقه و در عین حال مربوط به درس جغرافیا عکس و اسلاید تهیه می‌کردم.

مرجان‌های سواحل جنوب

ایام نوروز سال ۶۲ به سواحل جنوب ایران سفر کردم. در آن منطقه، انواع صدف‌ها، سنگ‌های مرجانی و گوش ماهی‌های فراوان در ساحل ریخته بود. تعدادی از سنگ‌های مختلف رسوبی و غیر رسوبی را هم از فروشگاه‌های بندرعباس خریدم.

در این مدت چندین و چند سال، تعداد زیادی نقشه با مقیاس‌ها و موضوعات گوناگون، یک عدد قطب‌نما، مدل سیارات منظومه شمسی، سوغاتی و کتاب‌های دستی مناطق مختلف ایران و برخی کشورهای جهان را به تدریج جمع‌آوری کرده‌ام.

در این مدت، فیلم‌های مختلف از سرزمین‌های گوناگون با موضوعات مختلف جغرافیایی، هم‌چون قطب جنوب، یخچال‌ها، جزر و مد، سیارات، مقیاس

و این درس شیرین و دوست‌داشتنی را می‌توان به راحتی کسل‌کننده نمود.

جمعه‌ایزار من

پس از دو-سه سال (سال‌های ۵۹ - ۱۳۵۸) متوجه شدم که من هم باید یک جمعه‌ایزار فراهم کنم که بدون آن وسایل، درس را تدریس نکنم. از این رو بسیار حساس شدم، فکر کردم هر چیزی را که روزی، روزگاری در یکی از درس‌های کتاب جغرافیا می‌توانند برای دانش‌آموزان جالب باشد، جمع‌آوری کنم.

یک روز در خیابان کریم‌خان زند قدم می‌زدم، دست فروشی را کنار خیابان دیدم که پوست‌های بزرگی از مناظر طبیعی ایران، هم‌چون سواحل جنگلی شمال ایران، نواحی سخت کوهستانی و حتی چشم‌اندازهایی از نیابان‌های خشک و برهوت مرکزی ایران را به فروش گذاشته است، ذوق زده شدم. گویی یک جغرافی‌دان ایرانی همه‌ی این عکس‌ها را برای من گرفته است. پول زیادی نداشتیم. سه قطعه پوست بزرگ را خریدم و برای روز مبادا در گوشه‌ای از اتاق معلم‌ان مدرسه گذاشتم. یادم می‌آید روزی که درس ناحیه‌ی کوهستانی را برای دانش‌آموزان حواسته مطرح کنم، پوست را به دیوار کلاس چسباندم و به کمک آن دانش‌آموزان را به فضای کوهستان، فضایی سخت، سرد کردم. پشت سر هم از بچه‌ها سؤال می‌کردم. آن‌ها با نگاه به عکس و قدرت تخیل خود جواب سؤال‌های مرا می‌دادند. بعداً،

از این رو به دانش آموزان سفارش کردم در هر جا هر نوع مطلب، جزوه، کتاب، وسیله و ابزاری دیدند که به نوعی با درس جغرافیا رابطه دارد، با اجازه‌ی صاحبشان برای کلاس جغرافیا حتی به صورت خرید، تهیه کنند. البته این هدایا و وسایل بخشی از نمره‌ی مستمر خارج از کلاس آن‌ها محسوب می‌شد.

از این وسایل و امکانات در وقت مناسب، هنگام تدریس بهره می‌گرفتم و آن را به دانش آموزان نشان می‌دادم. این سیاست برای تأمین جعبه ابزار درس جغرافیا، باعث شد در یکی از مدارس که تدریس می‌کنم، اتاق کوچکی را به عنوان آزمایشگاه جغرافیا (اتاق جغرافیا) طراحی و به کمک دانش آموزان مهیا کنیم.

از آن به بعد در آن مدرسه کلاس‌های درس جغرافیا را در فضای جغرافیایی آزمایشگاه برگزار می‌کنم که احساس خاصی نیز به دانش آموزان می‌دهد.

آیا شما به عنوان یک دبیر، جعبه ابزاری برای تدریس خود تهیه کرده‌اید؟ تجربیات و خاطرات تلخ و شیرین روزگار معلمی خود را برای ما بفرستید تا در همین بخش، معلمان دیگر با خاطرات شما هم آشنا شوند.

نقشه را از تلویزیون جمهوری اسلامی و مجموعه فیلم‌های آرشیو مدرسه انتخاب و کپی گرفته‌ام.

کم‌کم به فکر افتادم این همه ابزار حرفه‌ای خود را کجا بگذارم؟ بالاخره در گوشه‌ای از خانه و در اتاق کارم، یک قفسه کوچک کتاب‌خانه و یک قفسه شیشه‌ای برای نگه‌داری انواع سنگ‌ها، قطب‌نما، کره‌ی جغرافیا، فیلم‌های آموزشی، کارهای دستی مناطق مختلف تدارک دیدم. با خود گفتم جعبه ابزاری که آن مکانیک جوان در آن سال‌ها با خود همراه داشت، چه ایده‌ی جالبی به من الهام کرد. ولی جعبه ابزار من به اندازه‌ی یک اتاق است.

عموخلیان

یک روز یکی از شاگردان به من گفت: آقا با این نقشه‌های جالبی که سر کلاس می‌آورید مرا به یاد نقشه‌ی خطوط هوایی عمومی خلیانم می‌اندازید. بی‌صبرانه منتظر دامستان عمومی خلیان شدم. او ادامه داد: عمومی من خلیان است و در خانه‌ی آن‌ها نقشه‌های مختلفی از خطوط هوایی و فرودگاه‌های درجه‌ی ۱، ۲ و ۳ ایران را دیده‌ام. عمومی برایم توضیح داد که: «ممکن است یک زمان در پرواز داخلی مجبور شویم در یک فرودگاه متروکه نیز فرود آییم. از این نقشه که همه‌ی فرودگاه‌ها را با امکانات آن معرفی می‌کند، استفاده می‌کنیم. حالا من این نقشه را با اجازه‌ی عمومی برای شما به کلاس آورده‌ام. این نقشه هم جزئی از جعبه ابزار من شده است.

● چه شد که به فکر تحقیق در این زمینه افتادید؟

(بسیار دوست داشتم بدانم این گونه جشنواره‌ها که اجرامی شوند، عموماً چه مهارت‌هایی را بین معلمان ایجاد می‌کند. خود من در سال ۱۳۸۲ یکی از داوران جشنواره بودم و حس می‌کردم که سال به سال رقابت نزدیک‌تر می‌شود. زمان مقایسه دیدم تعداد شرکت‌کنندگان افزایش یافته است برایم جالب بود که بدانم آیا مهارت‌هایی که به این جشنواره وارد می‌شود با توجه به هزینه‌ها و زمانی که معلم باید صرف کند کارایی دارد یا خیر؟ این انگیزه‌ی خوبی بود که دست به تحقیق بزنم. هر چه شیوه‌های نوین

دوره برگزار شده بود به چشم می‌خورد. در داخل کشور هم در شهرستان‌های تهران شاید ۵-۶ تا برگزار شده بود که در زمینه‌ی الگوهای تدریس برتر بود. حوسب تحقیق‌هایی که انجام شده بود باعث شد که به آن‌ها بسیار استناد کنیم و کارها را در مسیر بهتری پیش ببریم. در یکی دو مدرسه تست‌های خودساز در میان دبیران توزیع کردیم و بخش عظیمی از اطلاعات هم از پرسش‌نامه‌های توزیعی خودمان به دست آمد.

● چه حجمی از تحقیق شما را بر پرسش‌نامه‌ها پوشش داد؟
(ما برای پیشینه‌ی تحقیق خیلی وقت گذاشتیم، با

نقدی بر جشنواره‌ی الگوهای تدریس

ده سالی است در وزارت آموزش و پرورش، معاونت آموزش و نوآوری (دفتر راهنمایی تحصیلی)، جشنواره‌ی الگوهای تدریس برگزار می‌شود و معلمان پایه‌های مختلف، روش‌های نوین و خلاقانه‌ی خود را در زمینه‌ی تدریس به این جشنواره ارائه می‌دهند و پس از بررسی داوران تعدادی از شیوه‌ها برگزیده می‌شوند. خانم معصومه فرهمند، دبیر علوم اجتماعی مدرسه‌ی نمونه دولتی شهرری است و ۱۷ سال در تمام پایه‌های دوره‌ی راهنمایی تدریس کرده است. وی یک سال هم مسئولیت قضاوت طرح‌های جشنواره را داشته است و به همین دلیل پژوهشی در زمینه‌ی برگزاری و بازده این جشنواره انجام داده است. در این باره با وی گفت‌وگوی کوتاهی داشتیم تا بتوانیم نتایج پژوهش وی را به شما خوانندگان عزیز ارائه دهیم.

مصاحبه‌کننده: انسیه صدق

توجه به آن که تدریس هم داشتیم و باید برای جست‌وجو به کتاب‌خانه‌های متعدد سر می‌زدیم و گاهی برای بررسی یک پایان‌نامه باید ۴-۵ روز وقت می‌گذاشتیم. می‌توانم بگویم بیش‌تر وقتمان را برای پیدا کردن پیشینه گذاشتیم و تقریباً پرسش‌نامه‌ها و پیشینه به دست مسووی در تحقیق مؤثر بودند.

● پرسش‌نامه‌ها حاوی چه اطلاعاتی بودند؟

(لازم است که بگویم این پرسش‌نامه‌ها را بیش‌تر در اختیار همکارانی که در جشنواره شرکت کرده بودند قرار دادیم. نتایج بسیار جالب بود و حتی از تأثیرگذاری این جشنواره بر روش‌های تدریس دبیران و افزایش استفاده از وسایل کمک‌آموزشی و افزایش مطالعه‌ی جسی همکاران در ارتباط با روش‌های نوین تدریس بود. درصد بالایی از آن‌ها متقاضی شرکت مجدد در جشنواره بودند و دوست داشتند به درجات بالاتری ارتقا یابند. این نتایج برای من بسیار جالب بود که در میان همکاران، حوسب‌های بیش‌تر

آموزشی بیش‌تر باشند و خلاقیت‌پروری در بسج دانش‌آموزان افزایش یابد، ذهن‌ها بازتر حواهد شد و همین ذهن‌های باز، آینده‌ی کشور را حواهد ساخت. پس بسیار مهم است که این شیوه‌ها به کار آیند.

● برای این تحقیق و پژوهش چه قدر زمان گذاشتید؟

(با یکی از دوستانم روی این موضوع کار کردیم.

فکر می‌کنم ۷-۸ ماه زمان روی این مسأله گذاشتیم.

● اطلاعات را از کجا گردآوری می‌کردید؟

(ابتدا کار را روی پیشینه‌ی تحقیق آغاز کردیم با استقال خوبی هم روبه‌رو شدیم. هر چند که ناکون چنین تحقیقی صورت نگرفته بوده اما خود این مسأله باعث شد انگیزه‌ی من قوی‌تر شود. بخشی از اطلاعات را از خود جشنواره گرفتم و بخشی را از پایان‌نامه‌ها و پژوهشکده‌ی مطالعات. البته در بخش اطلاعات پیشینه‌ی خارج از کشور، مطالبی را در اینترنت جست‌وجو کردم که تنها جشنواره‌ی الگوهای تدریس در افریقای جنوبی که یک

استقبال کرده بودند. بعضی از همکاران هم در استفاده از شیوه‌های نوین در تدریس، کم حوصله‌تر بودند و بیش‌تر، این روش‌ها را بازی می‌دانستند و اعتقاد داشتند نمایش است و نمی‌شود آن را در کلاس به کار گرفت چون هزینه‌بر و وقت‌گیر است.

● تأثیری که در شیوه‌ی تدریس همکاران داشت به چه اندازه بود؟

○ دبیرانی که در جشنواره شرکت کرده بودند از شیوه‌های جدید در تدریس استفاده می‌کردند و کلاسشان معدل بالاتری داشت. دانش‌آموزان از نوع تدریس و

شیوه‌ی آموزشی راضی بودند و فهم بهتری از مطالب داشتند، انگیزه‌ی آن‌ها برای یادگیری و فعالیت‌های درسی به صورت خودجوش درآمده بود. همه‌ی این‌ها حاکی از آن بود که ارائه‌ی روش‌های جدید برای ایجاد انگیزه‌ی بهتر در آموزش مؤثر افتاده است.

● آیا خود شما در جشنواره شرکت کرده‌اید و از شیوه‌های نوین آموزشی در تدریس کمک می‌گیرید؟

○ ببله، البته نمی‌توانم بگویم که صددرصد تدریس با شیوه‌های نوین آموزشی است؛ اما تمام سعی من این است که در بچه‌ها ایجاد انگیزه کنم و یادگیری، بهتر و بیش‌تر صورت بگیرد و سعی می‌کنم هر ماه دو شیوه‌ی جدید ارائه دهم. در تدریس علوم اجتماعی از خانواده‌ی الگوهای اجتماعی استفاده می‌کنم و دانش‌آموزان هم بسیار استقبال می‌کنند. به‌طور مثال یک روز در حیاط مدرسه با برگ و شن و نمک تصویر نقشی ایران را با توجه به پوشش گیاهی و آب و هوایی مناطق مختلف آن

مرزبندی و رسم کردیم. جالب بود که در انتها بچه‌ها دست‌ها را حلقه کردند و دور نقشی رسم شده‌ی ایران چرخیدند و شعری در مورد ایران خواندند. برایم این اشتیاق جالب بود، ابراز علاقه‌ی دانش‌آموزان به ایران چیزی بود که از درون آن‌ها می‌جوشید. انگار که ایران را و جب به و جب لمس کرده باشند. پس از آن یک بار در داخل کلاس بدون آن‌که از قبل گفته باشم خواستم که نقشی ایران را بکشند. از این بین کارهای خلاقانه‌ی جالبی بیرون آمد. بچه‌ها با براده‌ی تراش مداد، کوه را نشان داده بودند و بنا خرده‌های گچ، کوی را به تصویر کشیده بودند، برایم بسیار جالب بود که این‌گونه از ذهن خود استفاده کرده بودند.

● با توجه به آن‌که مدتی داور جشنواره بودید و تحقیقی در این زمینه انجام داده‌اید، چه انتقادات و پیشنهاداتی برای بهتر برگزار شدن جشنواره دارید؟

○ به نظر من باید برای تعیین داور یک معیار خاص علمی وجود داشته باشد، چون این جشنواره‌ها هر سال برگزار می‌شود. بهتر است برای داوران، آزمونی برگزار شود که معلوم شود اطلاعات کافی درباره‌ی الگوهای تدریس را دارند. گاهی دیده می‌شود که اطلاعات داوران کم‌تر از معلمان است، به نظر من باید این ضعف برطرف شود. گاهی هم بعضی از این شیوه‌ها به صورت نمایشی اجرامی‌شود و در کلاس درس کارایی لازم را ندارد. فکر می‌کنم اگر کارگاه برگزار شود، روش‌ها با دبیران دیگر به نقد و بررسی گذاشته شود و در انتها به دبیران دیگر هم آموخته شود، اجرایی‌تر خواهد بود. از طرفی فکر می‌کنم ساخت وسایل کمک‌آموزشی با چیزهای ابتدایی و ساده باید مورد توجه قرار گیرد، چرا که هر چه وسایل ساده‌تر باشد خلاقیت بالاتر است و استفاده از آن ابزار هم بیش‌تر خواهد بود.

من در اینترنت بسیار جست‌وجو کردم. این جشنواره، وب‌سایت فعالی ندارد که معلمان بتوانند از آن طریق الگوهای آموزشی برگزیده را پیام‌رسان یا مقالات خود را در این زمینه ارائه دهند. بانک اطلاع‌رسانی مناسبی هم در این زمینه وجود ندارد. انتشار ویژه‌نامه‌ی جشنواره و دبیرخانه یا نمایشگاه دائمی نیز می‌تواند برای معلمان و دبیران بسیار مفید باشد. در هر حال از مسئولان عزیز برای برگزاری این‌گونه جشنواره‌ها ممنونم و امیدوارم که این جشنواره هر سال بهتر و پربارتر از سال قبل برگزار شود.

گاهی دیده می‌شود که اطلاعات داوران کم‌تر از معلمان است، به نظر من باید این ضعف برطرف شود

اشاره

شواهد تجربی نشان داده است بین ۴۰ تا ۵۰ دقیقه درس، زنگ تفریح ۱۰ دقیقه‌ای در آماده کردن دانش‌آموزان برای یادگیری بیش‌تر ضرورت دارد؛ زیرا، در نظر گرفتن این زمان در بین ساعت‌های یادگیری، بر عملکرد شناختی (افزایش توجه، انگیزش و چالش فکری) دانش‌آموزان مؤثر است. با توجه به همین یافته‌ی پژوهشی است که به درج تجربه‌ی آموزشی یکی از معلمان اندیشمند در مجله اقدام شده است.

مقدمه

سال‌هاست که در دوره‌ی راهنمایی تدریس می‌کنم. در سال‌های اول تدریس همیشه از دوره کردن درس‌ها و حل تمرین‌های تکراری برای تکمیل یادگیری درس‌ها، ناراضی بودم و مشاهده می‌کردم که میزان مشارکت دانش‌آموزان در امر یادگیری کاهش می‌یابد. در طول این سال‌ها کوشیده‌ام روش‌های گوناگونی را، برای درگیر کردن تعداد بیش‌تری از دانش‌آموزان در ساعت‌های تمرین پیدا کنم. بنابراین، در هر شماره از مجله، به معرفی یکی از تجربه‌هایم در این زمینه می‌پردازم. شما هم می‌توانید روش‌های خود را بنویسید و برای مجله بفرستید و همکارانتان را برای داشتن کلاس‌هایی جذاب‌تر و فعال‌تر یاری دهید.

بازی چهار گوشه

موضوع: همه‌ی درس‌ها
چکیده: استفاده از پرسش‌های چهارگزینه‌ای برای تمرین یا دوره‌ی هر موضوع درسی همراه با یک بازی جدید.

وسایل لازم

- پرسش‌های چهارگزینه‌ای (حدود ۵ پرسش برای بازی مناسب است. بهتر است پرسش‌ها از قبل به تعداد دانش‌آموزان کپی شود و هنگام بازی در اختیارشان قرار گیرد. البته می‌توان پرسش‌ها را روی نخته هم نوشت. دقت شود که هر سؤال باید چهار گزینه داشته باشد و با حروف الف، ب، ج و د مشخص شده باشند.)
- چهار تابلو که روی هر یک، یکی از حروف الف، ب، ج یا د نوشته شده باشد.
- کارت یا برگه‌ی کوچک به تعداد دانش‌آموزان که روی نیمی از آن‌ها کلمه‌ی «بازیکن» و روی نیمی دیگر کلمه‌ی «گول‌زن» نوشته شده باشد.
- لیست کلاس و یک مداد برای یادداشت نتایج.

شرح بازی

چهار تابلوی الف، ب، ج و د را در چهار گوشه‌ی کلاس قرار دهید.
برای دست‌گرمی، یک پرسش چهارگزینه‌ای مطرح کنید. از بچه‌ها بخواهید، هر یک، گزینه‌ی موردنظر خود را انتخاب کند و کنار تابلوی موردنظر

بازی برای تمرین - ۱

زهرا پندی

بایستد. پس از آن که همه در جای خود قرار گرفتند، پاسخ درست را اعلام کنید و از یکی از دانش آموزان که گزینه‌ی درست را انتخاب کرده است، بخواهید درباره‌ی چرایی انتخابش توضیح دهد.

حالا برای شروع بازی کارت‌های کوچک را بین بچه‌ها تقسیم کنید. برای آن‌ها توضیح دهید که این کارت‌ها نقش هریک از آن‌ها را در بازی مشخص می‌کند و هیچ‌کس نباید به دیگران بگوید که چه نقشی دارد.

کسانی که نقش «بازیکن» را دارند، باید گزینه‌ی صحیح را پیدا کنند و کنار تابلوی مربوط به آن بایستند؛ اما کسانی که نقش «گول‌زن» را دارند، پس از یافتن پاسخ صحیح، باید تابلوی دیگر را انتخاب کنند و کنار آن بایستند. حرکت این افراد به سمت تابلوهای دیگر می‌تواند دانش آموزانی را که معمولاً خودشان فکر نمی‌کنند و دنبال بقیه حرکت می‌کنند، به فکر کردن و یافتن پاسخ درست تشویق کند.

پس از آن که همه در جای خود قرار گرفتند، پاسخ درست را اعلام کنید و به بازیکنانی که در جای درست قرار گرفته‌اند، یک امتیاز بدهید. (البته نمی‌توانید درباره‌ی تشخیص درست گول‌زن‌ها مطمئن باشید، بنابراین امتیازی برای آن‌ها در نظر نگیرید.) از یک دانش آموز که گزینه‌ی درست را انتخاب کرده است، بخواهید درباره‌ی چرایی انتخابش توضیح دهد. کارت‌های کوچک را جمع و دوباره به ترتیب دیگر بخش کنید. سپس پرسش بعدی را مطرح کنید و بازی را ادامه دهید.

ارزش‌یابی

فعالیت دانش آموزان را به دو روش می‌توانید ارزش‌یابی کنید.

● در هر پرسش برای دانش آموزانی که نقش «بازیکن» داشته‌اند و پاسخ صحیح را انتخاب کرده‌اند، امتیاز مثبت منظور کنید.

● پس از پایان پرسش‌ها یک امتحان کوچک، شامل چند سوال شبیه سوالاتی که در این بازی مطرح شده بود، برگزار کنید.

توضیحات

● ممکن است اولین باری که این بازی را در کلاس مطرح می‌کنید، کلاس به نظرتان شلوغ بیاید؛ اما پس از چند دور بازی، آرام خواهد شد. برای آن که زودتر آرامش را به کلاس برگردانید باید سرعت مطرح کردن سوالات را تنظیم کنید و برای هر سوال آن قدر وقت در نظر بگیرید که بچه‌ها فرصت کافی برای فکر کردن داشته باشند؛ اما وقتی برای صحبت کردن نداشته باشند.

● پس از اولین بار که بازی را به بچه‌ها یاد دادید، می‌توانید در جلسات بعدی بدون آن که برای توضیح بازی فرصتی هدر رود، از آن استفاده کنید.

● می‌توانید جزئیات بازی را به تناسب کلاس و موضوع تغییر دهید. مثلاً زمانی که موضوع مورد تمرین در کلاس، موضوع دشواری است، نسبت کارت‌های «بازیکن» به «گول‌زن» را بیش‌تر کنید.

شواهد تجربی نشان داده است بین ۴۰ تا ۵۰ دقیقه درس، زنگ تفریح ۱۰ دقیقه‌ای در آماده کردن دانش آموزان برای یادگیری بیش‌تر ضرورت دارد

چهار گوشه

انگیزش و تربیت

گردآورنده: ابراهیم اصلانی

انگیزش در مدرسه

اشاره

در مباحثی که با عنوان «انگیزش در مدرسه» چاپ خواهد شد، هدف عمده، بازنگری در مفاهیم، روش ها و کارکردهای انگیزشی است. در این میان، اثرات مثبت و منفی «رقابت» به عنوان شایع ترین ابزار انگیزشی در تربیت رسمی و غیررسمی، بیش تر مورد بررسی و تحلیل قرار می گیرد. امید داریم با پیگیری این مباحث، خوانندگان برای نگاه دوباره به انگیزش در مدرسه فرصتی بیابند. ماهنامه‌ی رشد آموزش راهنمایی تحصیلی از دیدگاه‌ها و تحلیل‌های شما در این زمینه استقبال می کند.

- از چه فعالیت‌هایی بیش تر لذت می برید؟

- برای تحریک دانش آموزان به پیشرفت، چه کارهایی انجام می دهید؟
- چه قدر برای رسیدن به نتیجه یا هدفی تلاش می کنید؟
- چه قدر از تلاش‌های خود در زندگی راضی هستید؟

هر یک از ما، خواسته به ناخواسته، گاهی به دسته بندی انسان‌های اطرافمان می پردازیم. برای یکی از این دسته بندی‌ها، میزان انگیزش آنان است. در یک نگاه کلی، عده‌ای انسان‌های پرسرور، خودجوش، سخت کوش و دارای احساس مسئولیت هستند، اما در گروهی، انگیزه‌ی این تعادلات کم تر است یا وجود ندارد. به این تربیت، انگیزش در زندگی هر یک از ما کار کردی جدیدی دارد.

۱. تصورات مناسب به زندگی (گذشته، حال و آینده) را مشخص می سازد؟
 ۲. ما را به دیگران می شناساند؟
 ۳. تعیین کننده‌ی روابط و تعامل‌های ما با دیگران است؟
 ۴. در علائق، انتخاب‌ها و تصمیم گیری همزمان نقش عمده‌ای ایفا می کند؟
 ۵. تعیین کننده‌ی میل به پیشرفت و موفقیت در فعالیت‌هاست.
- می گویند عقل سالم در حد سالم است؛ اما به نظر می رسد هر انسانی فقط تا توانایی‌های جسمی و شناختی معرفی نمی شود بلکه انگیزش

اصطلاح انگیزش را می توان به عنوان نیرو دهنده، هدایت کننده و نگه دارنده‌ی رفتار تعریف کرد. اگرچه انگیزش و انگیزه به صورت مترادف به کار می روند، با این حال، می توان انگیزه را چیزی تر از انگیزش دانست. انگیزش عامل کلی مولد رفتار، اما انگیزه سبب اختصاصی یک رفتار خاص به حساب می آید. به عنوان مثال، وقتی می پرسیم چرا فلان شخص رفتار خاصی را انجام می دهد، به دنبال انگیزه‌ی او هستیم (سیف، ۱۳۸۶).

تصور ما از انگیزش و چگونگی ایجاد و تقویت آن، نقش بسیار مهمی در رفتار ما خودمان و دیگران دارد. انگیزش با تمامی احرای زندگی هر یک از ما آمیخته است و سرچشمه‌ی همه‌ی رفتارهای انسان است.

انگیزش و زندگی

گاهی اهمیت و نقش انگیزش را در زندگی فراموش می کنیم و به همین دلیل فرصت‌های لذت بردن از زندگی را از دست می دهیم. به چند سؤال بیندیشید!

- چه قدر شور و حال زندگی کردن دارید؟

«انگیزش» از جمله مفاهیمی است که بسیار بدیهی و ساده به نظر می رسد و در بحث از مسائل انسانی، آن طور که به هوش، استعداد، توانایی‌های جسمی، امکانات محیطی و غیره پرداخته می شود، مورد توجه فرار می گیرد. به تبع این موضوع، در باره‌ی تفاوت‌های انگیزشی انسان‌ها هم، تلقی‌های نادرست و ساده انگارانه رایج دارد. بسیاری از ما تصور می کنیم: انگیزه چیزی است که باید وجود داشته باشد، باید برای انجام هر کاری به انسان‌ها انگیزه داد و بالاخره باید انسان را وادار کنیم که انگیزه داشته باشد. افکار انگیزشی ما به قدری با «باید» و «وادار ساختن» آمیخته است که فراموش می کنیم معنای واقعی انگیزش، چیست و انگیزش چه جایگاهی در فرهنگ، زندگی، تربیت و یادگیری دارد.

انگیزش چیست؟

انگیزش عامل حرکت دهنده و جهت گیری رفتار ماست. ما کارهایی را با علاقه انجام می دهیم ولی بعضی دیگر را انجام نمی دهیم؛ دلیل این امر، انگیزش است.

هم بخشی از ابعاد وجودی و به تعبیری، محور رفتارهای اوست. بررسی، شناخت و تحلیل انگیزه‌های شخصی از ضرورت‌های زندگی پویاست و ما را در شناخت و درک انگیزه‌های دیگران هم یاری خواهد داد.

انگیزش و تربیت

از نظر تربیتی، انگیزش هم هدف است و هم وسیله. به عنوان هدف، ما از دانش‌آموزان می‌خواهیم نسبت به موضوع‌های مختلف علمی و اجتماعی علاقه کسب کنند، از این رو، تمام برنامه‌های درسی که برای آن‌ها فعالیت‌هایی با جنبه‌های عاطفی در نظر گرفته شده است، دارای هدف‌های انگیزشی هستند. انگیزش به عنوان وسیله، به صورت آمادگی روانی، یک پیش‌نیاز به حساب می‌آید و تأثیر آن بر یادگیری، آشکار است (سیف، ۱۳۸۶).

انگیزش، موضوعی مهم در تربیت رسمی و غیررسمی است. انحراف آشکار تربیت رسمی و غیررسمی در ایجاد و تقویت انگیزشی، تأکید بر روی «باید» است. دانش‌آموزان نه فقط برای پیشرفت تحصیلی بلکه برای موفقیت در همه‌ی فعالیت‌ها و رسیدن به اهداف، نیاز به انگیزه دارند؛ اما از کجا و چگونه باید آن را به دست بیاورند؟ انگیزش موضوعی اجباری، تحمیلی و تزریقی نیست. ایجاد و تقویت انگیزش، کاری آن

چنان ساده هم نیست که ما بخواهیم و بشود! انگیزش، اجبار به حرکت و هل دادن نیست. ایجاد رابطه با دانش‌آموزان و برانگیختن آنان برای یادگیری کار آسانی نیست. ما در شرایطی زندگی می‌کنیم که برخی از دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستانی، انگیزه‌های کافی برای پیشرفت علمی ندارند. این مشکل دلایل گوناگونی دارد. گاهی حتی یک معلمی که وارد کلاس می‌شود، می‌تواند از انگیزه‌های لازم برخوردار نباشد.

در تعریف تربیت گفته‌اند: فراهم ساختن زمینه برای شکوفاتر شدن استعدادها در جهت مطلوب؛ اما نقص بزرگ این تعریف، عبارت «شکوفاتر شدن» است، زیرا نقش فعال‌تری را نادیده می‌گیرد و نقش اصلی را به مربی و عوامل بیرونی می‌دهد. پداسنت که این گونه شکوفاندن، مانع شکفتن می‌شود! (کریبی، ۱۳۸۶). در واقع، نقش تربیت، زمینه‌سازی برای «شکوفاتر شدن»، استعدادهای مستربسی از طریق فعال کردن وی و خودانگیزختگی و خودجوشی و خودیابی اوست.

«انگیزش» در خانه، مدرسه و سایر نهاد‌های اجتماعی موضوعی مهم است و با بسیاری از پدیده‌های دیگر مانند یادگیری، تفکر، خلاقیت، مهارت‌های زندگی، آموزش، پیشرفت و غیره ارتباط دارد. اما تحقق عملی این اهمیت، به نگرش‌های والدین، مربیان و

سایر عوامل تأثیرگذار وابسته است. از همان سال‌های اولیه‌ی زندگی، رفتارهای والدین به انگیزه‌های کودک جهت می‌دهد. براساس نظریه‌ی رشد روانی-اجتماعی اریکسون*، هر یک از مراحل سال‌های آغازین به نوعی در شکل‌گیری رفتارهای انگیزشی نقش دارند؛ اما مرحله‌ی چهارم که از ۶ تا ۱۲ سالگی را شامل می‌شود بهترین زمان برای ارزیابی رفتارهای انگیزشی است. کودک در پایان این مرحله که هم زمان با دوره‌های تحصیلی ابتدایی و قسمتی از راهنمایی است به احساس کارایی و لیاقت یا احساس حقارت می‌رسد. هر یک از این دو احساس، در مراحل بعدی زندگی او تأثیرهای متفاوتی را بر جای می‌گذارند.

تمرکز والدین، معلمان، مربیان و سایر عوامل تأثیرگذار اجتماعی بر ایجاد و تقویت انگیزه، آن هم به صورت یک جانبه و تزریقی، به طور معمول نتایج ناخوشایندی خواهد داشت. در تربیت باید انگیزش در دو سطح، مورد توجه قرار گیرد:

- سطح اول - وضعیت انگیزشی عوامل تربیتی؛
 - سطح دوم - وضعیت انگیزشی تربیت‌شوندگان.
- تربیت فرزندان یا دانش‌آموزی که خودجوش، سخت‌کوش و دارای انگیزش سالم قوی باشد بسیار جذاب است؛ اما تحقق آن به آسانی مقدور نیست.

زیرنویس

برای آگاهی از نظریه‌ی رشد روانی-اجتماعی اریکسون می‌توانید به کتاب‌های روان‌شناسی رشد، یا مقاله‌های همسین نویسنده در شماره‌های فروردین و اردیبهشت ۸۵، ماهنامه‌ی رشد آموزش راهنمایی تحصیلی مراجعه کنید.

منابع

- ۱- سیف، علی‌اکبر. روان‌شناسی پرورش نوین، چاپ چهارم، تهران: آگاد، ۱۳۸۶
- ۲- کریبی، عبدالعظیم. تربیت چه چیز نیست؟!، چاپ پنجم، تهران: مغانی تربیت، ۱۳۸۶.

اساره

در سال تحصیلی گذشته، با توجه به دیدگاه اغلب علمای تعلیم و تربیت، ویژگی‌های دوران نوجوانی را از جنبه‌های جسمی، شناختی، اجتماعی، رفتاری و عاطفی بررسی و بازبینی کردیم. طی چند مقاله‌ی متوالی، هر یک از ابعاد ذکر شده را به تفصیل تشریح کردیم. در این شماره نیز به آخرین آن‌ها یعنی رشد جنسی می‌پردازیم.

از مادر نوجوانی پرسیدند: «چه هنگام احساس می‌کنید فرزندتان در حال بالغ شدن است؟» پاسخ داد: «وقتی دخترم اولین عادات ماهیانه را تجربه می‌کند و رفتارهای عجیبی بروز می‌دهد و پسرم صورتش پر از جوش می‌شود و دیگر نمی‌خواهد او را ببوسم.» بدون شک، این سؤال و جواب ساده و طبیعی، با وجود ساده بودن، مطلب بسیار مهمی را روشن می‌سازد: «ابهامی که در ذهن پدران و مادران و حتی مربیان و معلمان در خصوص بلوغ جنسی نوجوان وجود دارد.» بلوغ جنسی، تغییر از موقعیت کودک و حرکت به سمت بزرگسالی است. به عبارت دیگر، بلوغ جنسی، شامل تغییرات جسمی و فیزیولوژیک است که کودک را چه از نظر ظاهری و چه از نظر عملکرد اندام‌ها و غدد داخلی، به سطح فرد بزرگسال می‌رساند.

مطلوب می‌داند، جذب و درونی می‌کند. نوع جنسیت کودکان برای خود آن‌ها زود آشکار می‌شود. از حدود ۲/۵ سالگی به بعد، بیشتر کودکان می‌دانند که پسر هستند یا دختر. فعالیت‌ها و انتخاب اسباب‌بازی‌های پسران و دختران نیز از همین سن به بعد به تدریج متفاوت می‌شود. کودکان سه ساله غالباً برخی قالب‌های اجتماعی نقش جنسی متفاوت پسران و دختران را می‌شناسند. هم‌زمان با ورود به مدرسه، کودکان می‌دانند که جنسیت یک جنبه‌ی تغییرناپذیر از شخصیت آنان است و بر این اساس، بسیاری از معیارهای نقش جنسی مورد قبول جامعه‌ی خود را تا آن زمان فرا گرفته‌اند.

رشد هویت جنسی بخشی از فرایند عمومی رشد جنسی است. هویت جنسی فرد اولاً همان‌طور که معلوم است اساس زیستی و ثانیاً، به چگونگی ارتباط کودک با والدین، به خصوص والد هم‌جنس خود و مربیان، همانندسازی با والد هم‌جنس و الگوبرداری از وی، و هم‌چنین، شکل دادن الگوهای رفتاری در ارتباط با جنس مخالف مربوط می‌شود. این فرایند، به خصوص در سال‌های کودکی تا دوره‌ی نوجوانی شکل می‌گیرد.

ارتباطات کودک با والدین و روابط او با خواهران و برادران وی حائز اهمیت است. در واقع، از همان ابتدای کودکی، رفتار والدین و سایر اعضای خانواده با فرزندان پسر و دختر متفاوت است. نامی که والدین بر فرزند خود می‌گذارند، لباسی که به تن او می‌کنند، اسباب‌بازی‌هایی که برایش می‌خرند و شکل اصلاح موی سر، همگی در شکل‌گیری نقش جنسی کودک مؤثرند. در کنار نقش خانواده، گروه دوستان و هم‌سالان نقش پررنگ‌تری دارند. نوجوانان از دوستان خود معمولاً خیلی‌تر از والدین و بزرگسالان دیگر مانند معلمانشان، اطلاعات جنسی به دست می‌آورند. تأثیر گروه‌های هم‌سال در شکل‌گیری هنجارهای اخلاقی رفتار جنسی نیز فوق‌العاده زیاد است. به‌ویژه وقتی گفت و گوی بزرگسالان با نوجوانان درباره‌ی مسائل جنسی نوعی «تابو» و در شمار امور ممنوع به حساب آید، این اطلاعات از طریق هم‌سالان و هم‌کلاسی‌ها و دوستان در اختیار نوجوانان قرار می‌گیرد. در این موارد والدین معمولاً خود را به بی‌خبری می‌زنند و نوجوانان را به حال خود می‌گذارند. به همین خاطر، نقش هم‌سالان در شکل‌گیری هویت جنسی نوجوانی بیش‌تر می‌شود.

تأثیر اولیای مدرسه بر رشد جنسی دانش‌آموزان عمدتاً

بازشناسی ابعاد شخصیتی نوجوان

رشد جنسی

سید علی محمودی

نوجوانی همراه با عملکرد شدید هورمون‌های غدد جنسی، بزرگ شدن بدن، رسیده شدن دستگاه تولید مثل و از همه مهم‌تر، بالا گرفتن احساسات جنسی است. تحولات جسمی بر هر فرد در حال شکوفایی نوجوانی فشار وارد می‌آورد و جهت‌گیری جنسی او را تسریع می‌کند. شکل‌گیری جنسیت امری تداومی است و با ترشح هورمون تستوسترون در دوره‌ی پیش از تولد، باعث شکل‌گیری بیضه‌ها می‌شود و جنین را به صورت پسر در می‌آورد. فقدان ترشح این هورمون باعث می‌شود که جنین به صورت دختر درآید. پس از تولد، با بوزادی که پسر است، چنان برخورد می‌شود که بر شکل‌گیری هویت جنسی پسرانه‌ی او اثر می‌گذارد و برعکس، با نوزادی که دختر است، به گونه‌ی دیگری برخورد می‌شود که در شکل‌دادن به هویت دخترانه‌ی او مؤثر است.

پس‌ریا دختر شمردن خود، فرایندی است که کودک در جریان آن هویت جنسی خود را کسب می‌کند و ارزش‌ها و رفتارهایی را که فرهنگ و جامعه برای آن جنس خاص

غیر مستقیم است. صرف نظر از این که اولیای مدرسه نوعی الگوی هویت جنسی را به طور مستقیم به دانش آموزان هم جنس خود ارائه می دهند. اما معمولاً مدرسه تا زمان بروز مشکل یا انحراف جنسی، در مسائل جنسی دانش آموزان دخالتی نمی کند. در برخورد با خطاهای جنسی دانش آموزان نیز معمولاً مدرسه با همان روش تابو قرار دادن مسائل جنسی و پر خاشگری علیه دانش آموزان و واکنش انضباطی و روش های طرد کننده و یا در بهترین شرایط، از نصایح و اندرزهای کم اثر استفاده می کند. به این ترتیب، مدرسه معمولاً فاصله ی خود با دانش آموزان را بیش تر می کند و مخفی کاری دانش آموزان و بی اعتمادی آنان نسبت به مربیان را دامن می زند.

رشد جنسی در دوره ی نوجوانی، معیار و شاخص مهم رشد در این مرحله از زندگی است. این معیار، نشانه ای از بلوغ و تغییرات دیگری است که در این دوره رخ می دهد. همین تغییرات مهم و سریع در بسیاری از جنبه های رشد در سال های نوجوانی باعث شده است تا بسیاری از متخصصان، این دوره را مرحله ی بی همتایی در رشد تلقی کنند. در طول دوره ی بلوغ، تغییرات جسمی مهمی در بدن نوجوانان اتفاق می افتد که رشد جنسی نوجوان را پایه ریزی می کند. اندام های جنسی بزرگ تر می شوند و تکامل می یابند. در پسران، بیضه ها شروع به تولید اسپرم می کنند و در دختران، تخمدان ها تخمک رشد یافته را آزاد می سازند.

با توجه به وضعیت متوسطه رشد اندام های جنسی، معمولاً بزرگ تر شدن بیضه های پسران در حدود ۱۳/۵ سالگی آزاد می شود و شش ماه پس از آن، موهای زهاری می روید. خصوصیات ثانوی جنسی نیز که مردان را از زنان متمایز می سازد، نظیر رویدن موی صورت در پسران آغاز می شود. رشد اندام جنسی، جهش قد پسران و کلفت شدن صدای آنان نیز مستلزم گذشت شش ماه دیگر است. اولین احتلام معمولاً یک سال پس از رشد اندام بروز می کند. رشد موهای صورت و بدن پسران نیز پس از این مراحل آغاز می شود. بدیهی است که در همه ی موارد بالا، تفاوت های فردی وجود دارد. یعنی ویژگی های رشد جنسی در برخی از نوجوانان دیرتر از این زمان ها و در برخی زودتر از آن رخ می دهد. معمولاً نوجوانان پسر درباره ی احتلام، یا انزال در خواب نگرانی هایی پیدا می کنند. این احتلام ها از دوره ی نوجوانی تا دهه ی سوم زندگی ادامه می یابد.

تحقیقات نشان داده است که اولین انزال می تواند برای

عده ای از نوجوانان یک تجربه ی ناراحت کننده باشد. گروهی دیگر از نوجوانان ممکن است از این تجربه، احساس یک شادمانی رمز آلود و وارد شدن به دنیای پر ابهام بزرگ سالی پیدا کنند. در صورتی که هیجانات ناشی از احتلام موجب اضطراب نوجوانان شود، مشاورین بزرگ سال باید به آنان اطمینان دهند که این یک تجربه ی طبیعی و بی خطر است و باید آن را به عنوان بخشی از تجارب جنسی خود بپذیرند. هم چنین با دادن اطلاعات در آستانه ی نوجوانی به آنان، می توان از وقوع چنین ناراحتی های پیش گیری کرد.

دختران نیز در شروع و پایان رشد ویژگی های جنسی با یکدیگر تفاوت دارند. تغییر علامت ظاهری و جهش قد آنان معمولاً در ۱۰/۵ سالگی شروع می شود. نخستین عادات ماهانه عموماً در آغاز سیزدهمین سال زندگی رخ می دهد؛ هر چند ممکن است دختر خیلی پیش یا پس از این زمان (حداقل ۹ و حداکثر ۱۸ سالگی) به رشد رسیده باشد. نخستین قاعدگی عموماً قبل از رسیدن به حد بالایی از رشد قد و وزن رخ نمی دهد، اما امروزه دختران به دلیل بهبود تغذیه و بهداشت، در مقایسه با نسل های پیش، زودتر به دوره ی قاعدگی می رسند. دخترانی که چربی بدنشان زیاد تر می شود، زودتر نیز به اولین قاعدگی می رسند، اما دخترانی که زیاد ورزش می کنند، دیرتر به این مرحله می رسند.

آنچه در مورد پدیده ی قاعدگی اهمیت دارد، این است که نگرش دختران نوجوان به قاعدگی از چنان اهمیتی برخوردار است که ضرورت دارد، آمادگی های لازم برای پذیرش مثبت این رخداد طبیعی در آنان ایجاد شود. هر چه نوجوانان دختر آگاهی صحیح تری از این پدیده داشته باشند، نگرش مثبت و طبیعی تری نسبت به آن خواهند داشت. تحقیقات نشان می دهد که با وجود اهمیت آگاهی داشتن قبلی در کاهش ناراحتی های ناشی از اولین قاعدگی، باز هم هستند دختران نوجوانی که هم چنان به دلایل روانی و اجتماعی دیگر، در اولین بار دچار شوک می شوند و بعداً نیز پذیرش این پدیده برایشان آسان نیست. آنچه در این باره ضرورت دارد این است که مادر یا یک مربی دانا و با تجربه، هم زمان با نشانه های رشد، اطلاعات لازم را در اختیار نوجوان قرار دهند و او را مطمئن سازند که این امر کاملاً طبیعی و بخشی از فرایند رشد و بزرگ سال شدن است.

با وقوع بلوغ و قرار گرفتن در دوره ی نوجوانی و پیدایش رشد جنسی، موضوع جنسیت و اخلاق جنسی اهمیت بسیار زیادی در زندگی نوجوان پیدا می کند. آنان

با وقوع بلوغ و قرار گرفتن در دوره ی نوجوانی و پیدایش رشد جنسی، موضوع جنسیت و اخلاق جنسی اهمیت بسیار زیادی در زندگی نوجوان پیدا می کند

در این دوره یاد می‌گیرند که ویژگی‌های جنسی خود را چگونه ابراز کنند و بر حسب این که در چه جامعه و فرهنگی زندگی می‌کنند، اخلاق جنسی خاص خود را شکل می‌دهند. به دلیل چگونگی تربیت و نقش محیط فرهنگی-اجتماعی در شکل‌گیری اخلاق جنسی، رفتار جنسی در جوامع گوناگون و حتی در میان گروه‌های اجتماعی متفاوت شکل‌های متنوعی به خود می‌گیرد. مفهوم هنجار و ناهنجار و معیارهای اخلاق جنسی، هم در شرایط گوناگون تاریخی و هم در محیط‌های اجتماعی-فرهنگی معانی گوناگونی دارد.

از نظر نگرش و رفتار جنسی، برخی از تحقیقات نشان می‌دهد که پسران در آغاز بیشتر بر جنبه‌های جسمی رفتارهای جنسی متمرکز هستند و به تدریج متوجه جنبه‌های عمیق‌تر ارتباط اجتماعی و عاطفی می‌شوند، در حالی که برای دختران هدف‌های مربوط به وابستگی عاطفی و ارتباط اجتماعی اهمیت بیش‌تری دارد و در مراحل بعدی است که جنبه‌های جنسی رفتار جنسی برایشان اهمیت پیدا می‌کند. در جریان رشد جنسی، نوجوانان پسر دچار سندرم برهنگی در خلوت می‌شوند. به این معنی که در فضاهای مخفی و در حضور دوستان برهنه می‌شوند. در این میان کسانی که از این نظر از هم سالان خود عقب‌تر باشند، دچار خود کم‌بینی و شرم‌ساری می‌شوند و آنان که به حد طبیعی رشد رسیده‌اند، احساس اعتماد به نفس می‌کنند. دختران نیز معمولاً نسبت به تغییر علائم ظاهری، حساسیت زیادی نشان می‌دهند. نوع حساسیت نسبت به اعضای بدن در گروه‌های گوناگون اجتماعی، با توجه به معیارهای رشد و زیبایی، تفاوت دارد.

در واقع، وضعیت رشد بدنی و جنسی نوجوانان و مقایسه‌ی خود با هم‌سالان در این موارد، یکی از منابع مهم شرم‌ساری یا اعتماد به نفس در آنان است. برخی از نوجوانان که تصور نامطلوبی از بدن خود پیدا می‌کنند، ممکن است خود را از جمع کنار بکشند و به خیال‌بافی‌های نامناسب درباره‌ی خود بپردازند و برخی دیگر نیز ممکن است پر خاش جویی پیدا کنند و از این طریق اضطراب خویش را بیوشانند. گروهی هم که رشد بدنی خود را پیش‌رفته می‌بینند، ممکن است به بدن‌نمایی یا فعالیت‌های جنسی ناهنجار دست بزنند.

حظ‌نویسی جنسی و کشیدن شکل‌های قبیح در محل‌های خلوت توسط برخی از نوجوانان نیز، نمونه‌های دیگری از فعالیت‌های جنسی آن‌هاست. علاوه بر این،

نوجوانان ممکن است ساعات زیادی را با دوستان خود درباره‌ی مسائل جنسی و درباره‌ی جنس مخالف صحبت کنند یا زمان زیادی را به تخیلات جنسی بگذرانند و یا اگر دسترسی داشته باشند، خود را با نوشته‌ها و تصویرها و فیلم‌های جنسی مشغول کنند. در همین مرحله است که بازی‌های جنسی، اغلب از نوع خفیف و گاهی از نوع شدید مانند خودارضایی ممکن است در بین برخی از نوجوانان مشاهده شود. همین بازی‌ها می‌توانند مقدمه‌ی انحرافات شدیدتر مانند هم‌جنس‌گرایی و ارتساطات نامشروع با جنس مخالف در سال‌های جوانی و حتی بزرگ‌سالی باشند.

آنچه اهمیت دارد این است که انحرافات جنسی نوجوانان در شمار ناهنجاری‌های این دوره به حساب می‌آیند که باید پیش‌گیری و درمان شوند. یکی از راه‌های مهم پیش‌گیری، سالم‌سازی محیط خانواده و ارتباط‌های درونی آن است. راه مهم دیگر، بهبود محیط‌های آموزشی و ارتباط دوستانه و نزدیک مریدان مدرسه با نوجوانان است. مدرسه، با تأمین امکانات سالم برای اوقات فراغت نوجوانان و ایجاد رغبت در نوجوانان برای شرکت در فعالیت‌های فرهنگی، هنری، درسی، فنی و ورزشی، نقش بسیار مهمی را در رشد نوجوان در مسیری که وی را به سوی تعالی هدایت کند، ایفا می‌نماید.

شایان ذکر است که درمان انحرافات جنسی هر قدر با تأخیر انجام شود، دشوارتر خواهد بود. به همین دلیل ضروری است که با مشاهده‌ی نشانه‌های این گونه انحرافات به درمان همه‌جانبه‌ی روانی-تربیتی و اجتماعی اقدام شود. درمان انحرافات جنسی مستلزم برخورد آرام و موقر توسط درمانگر است. مشکل بسیاری از نوجوانانی که دچار هم‌جنس‌گرایی یا خودارضایی و یا دوگانگی جنس شده‌اند، ناشی از شکوفه‌ها و مشکلات رشدی، بی‌اطلاعی از نتایج اعمال و یا گمراهی و فریب‌خوردگی است. در تمام این موارد، تشخیص چگونگی شکل‌گیری اولیه‌ی هویت جنسی حائز اهمیت است تا بتوان در اصلاح این انحرافات به آنان کمک کرد.

در پایان متذکر می‌شود که بلوغ ملازم تربیت جنسی است. این نوع از تربیت جزء لاینفک وظایف مربیان است. مسئله‌ی جنسی از لحاظ اهمیت در ردیف سایر فعالیت‌های انسانی قرار دارد و نباید آن را موضوع جداگانه و امری نادر که گفت‌وگو درباره‌ی آن گناه است. در این صورت بسیاری از مشکلاتی که امروزه وجود دارد، از میان خواهند رفت.

منابع

۱. احمدی، دکتر حسن - مجوسی، دکتر نیکبهر - روان‌شناسی رشد، چاپ ششم، تهران: چاپ و نشر نیاد، ۱۳۷۶.
۲. لطف‌آبادی، دکتر حسین - روان‌شناسی رشد کاربردی نوجوانی و جوانی - چاپ اول، تهران: سازمان ملی جوانان، ۱۳۷۹.
۳. روان‌شناسی رشد، ج ۲، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت، بهار ۱۳۷۸.

ارزش‌یابی

نکات مفید برگرفته از نامه‌ها و مقاله‌های ارسالی معلمان

تنظیم: سمیه لیاقت

آن‌چه پیش رو دارید، برگرفته از نامه‌ها و مقاله‌های ارسالی خوانندگان به دفتر مجله، خانم‌ها: مریم رحیم‌زاده، صدیقه جلالی، مریم واشقانی‌فراهانی، کتومه رستگار باغان و آقایان: مصطفی عطاءاللهی، داریوش سرعنی‌زاده، قربان قربانیان، مهرداد سعیدی فرید، قاسم نصری و سید معروف قریشی است.

مقدمه

- اگر ارزش‌یابی انجام نشود، نمی‌توانیم موفقیت را از شکست متمایز سازیم.
- اگر به موفقیت پاداش ندهیم، احتمالاً شکست را پاداش داده‌ایم.
- اگر شکست را تشخیص ندهیم، نمی‌توانیم اصلاح کنیم.
- اگر نتایج ارزش‌یابی را نمایان کنیم، می‌توانیم حمایت‌های لازم را به دست آوریم.

تعریف ارزش‌یابی

مفهوم ارزش‌یابی از زمان پیدایش تاکنون براساس رویکردهای حاکم بر هر دوره دچار تحول شده، در نتیجه تعاریف متعددی برای آن ارائه شده است. براساس تعریف استاقیل بسم و شینک فیلد (که در مقاله‌ی آقای عطاءاللهی به آن اشاره شده است)، ارزش‌یابی عبارت است از فرایند تعیین، تهیه و فراهم ساختن اطلاعات توصیفی و قضاتی درباره‌ی ارزش یا اهمیت هدف‌ها، طرح‌ها، اجرای نتایج، به منظور هدایت تصمیم‌گیری، پاسخ‌گویی و اطلاع‌رسانی (کوهستانی و خلیل‌زاده، ۱۳۸۰). تعریف دیگری که در مقاله‌ی خانم واشقانی نقل شده ارزش‌یابی عبارت است از: فرایند نظام‌دار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات، برای تعیین این‌که آیا هدف‌های موردنظر تحقق یافته‌اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزان.

انواع ارزش‌یابی

آقای عطاءاللهی دسته‌بندی زیر را برای ارزش‌یابی نقل کرده‌اند (مطلب ایشان یا مختصری تغییر، ارائه می‌شود).

گسترده‌گی و وسعت فعالیت‌های نظام آموزشی باعث شده ارزش‌یابی سازمان‌های آموزشی، برنامه‌ها، کارکنان و خدمات آن‌ها نقش مؤثری در فراهم آوردن کیفیت آموزش داشته باشد (بازرگان، ۱۳۸۳: ۱۰). ارزش‌یابی جزء لاینفک برنامه‌ی درسی است، نه این‌که در مواقعی ضرورت پیدا کند. مواجهه‌ی معلم در فرایند آموزش و یادگیری با سؤالاتی مانند: آیا این مطلب باید تدریس شود؟ آیا دانش‌آموزان مفاهیم را به درستی درک کرده‌اند؟ پس از تدریس، دانش‌آموزان تا چه اندازه به هدف‌های آموزشی دست یافته‌اند؟ و پاسخ وی به این قبیل سؤالات، منجر به اتخاذ تصمیمات جدید خواهد شد. معلم یا مدیر برای پاسخ‌گویی به چنین سؤالاتی باید اطلاعات موردنیاز را به دقت جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر کند و بر مبنای آن‌ها تصمیم بگیرد. در واقع امروزه اعتقاد بر این است که آموزش و ارزش‌یابی دو فرایند درهم تنیده هستند و استفاده‌ی صحیح از ارزش‌یابی، دانش‌آموز و سایر اجزای نظام را برای دست‌یابی به کیفیت بهتر در یادگیری برمی‌انگیزد. [خانم جلالی - آقای سرعنی‌زاده].

چرا ارزش‌یابی می‌کنیم؟

خانم جلالی و آقای سرعنی‌زاده ضرورت استفاده از ارزش‌یابی در بهبود آموزش را بنا بر پیش‌فرض‌های زیر به نقل از کتاب ارزش‌یابی آموزشی (بازرگان، ۱۳۸۳: ۲۸) قابل توجیه دانسته‌اند:

- اگر در نظام‌های آموزشی، خود ارزش‌یابی را به‌طور مستمر انجام ندهیم، فعالیت‌ها موفقیت‌آمیز خواهند شد.

استفاده‌ی
صحیح از
ارزش‌یابی،
دانش‌آموز و سایر
اجزای نظام را برای
دست‌یابی به کیفیت
بهتر در یادگیری
برمی‌انگیزد

ارزش‌یابی بر اساس رویکرد سیستمی

برای ارزش‌یابی نظام آموزشی، هر یک از عناصر نظام توسط کارشناسان، ارزش‌یابی می‌شوند تا کارکردشان بررسی شود و نتایج حاصل از آن برای ایجاد تغییرات لازم به صورت پسخوراند به نظام بازگردد. بنابراین پنج نوع ارزش‌یابی قابل توجه است (بازرگان، ۱۳۸۳).

۱- ارزش‌یابی نیازها (نیازسنجی)؛

۲- ارزش‌یابی درون‌داد نظام؛

۱- ۲. ارزش‌یابی معلم؛

۲- ۲. ارزش‌یابی برنامه‌ی درسی؛

۳- ۲. ارزش‌یابی دانش‌آموز؛

۴- ۲. ارزش‌یابی فرایند؛

۵- ۲. ارزش‌یابی پرونداد و پیامد.

[خانم مریم واشقانی در مقاله‌ی ارسالی خود، ارزش‌یابی معلم، دانش‌آموز و برنامه‌ی درسی را تحت عنوان «دسته‌بندی ارزش‌یابی با توجه به موضوع ارزش‌یابی» مطرح ساخته‌اند.]

در مقاله‌ی آقای عطاء‌اللهی، ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی بر اساس زمان اجرا، به چهار نوع ارزش‌یابی با ورودی، تشخیصی، تکوینی و پایانی دسته‌بندی شده است. هم‌چنین مقایسه‌ی انواع ارزش‌یابی آموزشی با توجه به چهار ویژگی زیر مورد توجه قرار گرفته است:

۱. هدف از اجرا؛

۲. زمان اجرا؛

۳. محتوا و کمیت سؤال‌ها؛

۴. کیفیت و نوع ابزار.

رویکردهای جدید و قدیم (روش‌های کیفی و کمی)

امروزه رویکردهای غالب در ارزش‌یابی از تمرکز بر اندازه‌گیری گام‌های کوچک و استفاده از آزمون‌های عینی به سمت ارزش‌یابی یادگیری‌های پیچیده (تفکر، حل مسئله، استدلال و...) و کاربرد آموخته‌ها در شرایط زندگی واقعی سوق یافته است. برای این تفسیر پیوستار زیر را در نظر بگیرید.

اگرچه بحث ارزش‌یابی کیفی امروزه طرفداران زیادی پیدا کرده، متخصصانی چون لین و گرانلاند (۲۰۰۰)، به نقل از سیف (۱۳۸۴) بر این باورند که هیچ‌یک از روش‌های این دو کرانه به تنهایی نیازهای معلمان را برطرف نمی‌سازند. شرایط بهینه آن است که معلم به مجموعه‌ی متنوعی از روش‌های کیفی و کمی دسترسی داشته باشد. مشخصه‌ی اصلی ارزش‌یابی پویا و رشددهنده این است که معلم اطلاعات مستندی فراهم کند تا بر اساس آن بتواند مرحله‌ی بعدی تدریس خود را طراحی کند (نه این‌که صرفاً نتایج را برای مقایسه یا نمره دادن به دانش‌آموزان به کار برد). در واقع ارزش‌یابی مستمر یا سازنده بخشی از فرایند آموزش تلقی می‌شود و در جریان آموزش جاری است. نه این‌که صرفاً دفعات آن زیاد باشد. در فرایند چنین ارزش‌یابی، دانش‌آموزان نقش اساسی دارند و می‌توانند در فرایند یادگیری، خود سهمیم شده و توان خودارزش‌یابی را در خویش تقویت سازند [به نقل از مقاله‌ی رویکردهای مختلف در سنجش و ارزش‌یابی، آقای قربانیان و خانم باغان].

در نوشتار آقای عطاء‌اللهی ارزش‌یابی توصیفی به عنوان روشی برتر بررسی شده است. ایشان ویژگی‌های زیر را برای این نوع ارزش‌یابی برشمرده‌اند:

- پویایی؛ یعنی ارزش‌یابی برای یادگیری به منظور تقویت انگیزه‌ی رشد و پیشرفت؛

- بازخورد؛ برای اصلاح جهت‌گیری یادگیری؛

- کیفی بودن؛ استفاده از مشاهده، بررسی تکالیف و تحلیل آزمون‌ها و سایر ارزش‌ها؛

- عملکردگرایی؛ یعنی توجه به تحولاتی که در دانش‌آموز و در حین فعالیت‌های یادگیری رخ می‌دهد؛

- فرایندی؛ به مفهوم این‌که به دانش‌آموز کمک می‌کند تا فعالیت‌های فراشناختی خود را بهتر بشناسد و بر آن‌ها تسلط بیابد. هم‌چنین امکان مدیریت و سامان‌دهی این فراشناخت‌ها را برای معلم فراهم کند.

- توجه به رفتارهای حوزه‌ی عاطفی؛ از جمله علاقه، نگرش، ارج نهادن به ارزش‌ها و ...

روش‌های کمی (قدیم)

سنجش اهداف کاملاً دقیق یادگیری

تاکید بر ارزش‌یابی پایانی با آزمون‌های عینی

هدف‌های کلی و پیچیده

روش‌های کیفی (جدید) سنجش

به کارگیری انواع روش‌ها

تغییر نتایج ارزش‌یابی برای قضاوت و تصمیم‌گیری آموزشی انجام این مرحله، مستلزم بیرون کشیدن معنی از داده‌هاست. برای پی بردن به واقعیت‌های حاصل از داده‌های ارزش‌یابی، چهار فرایند وجود دارد:

۱. توصیف و تحلیل داده‌ها: تنظیم داده‌ها و آشکار ساختن الگو واره‌های اصلی؛
۲. تفسیر یافته‌ها: آشکار ساختن معنی موجود در داده‌ها (نتایج چه معنایی دارد؟ اهمیت نتایج چیست؟ چرا چنین نتایجی به دست آمده است؟)؛
۳. قضاوت: داوری ارزشی درباره‌ی نتایج و تعیین شایستگی یا ارزش پدیده‌ی مورد ارزیابی (میزان تطابق وضع موجود با معیارها)؛
۴. پیشنهادها: تدوین و ارائه‌ی توصیه‌هایی برای بهبود فعالیت‌ها (بازرگان، ۱۳۸۳).

اغلب معلمان از آزمون‌هایی که با نمرات ۰ تا ۲۰ ارزش‌گذاری می‌شود، میزان تسلط دانش‌آموزان و دست‌یابی به اهداف آموزشی را ارزیابی می‌کنند. در نتیجه با توجه به نمره‌ی کل هر دانش‌آموز می‌توان تا حدودی به میزان توانایی او در درس مربوطه پی برد اما نمی‌توان به نقاط قوت و ضعف آنان در هدف‌های جزئی‌تری پی برد. بنابراین ضروری است بعد از آزمون، نتایج آن مورد تجزیه و تحلیل دقیق‌تر معلم قرار گیرد. روشی که در پیوست الف ارائه شده در انجام این وظیفه معلم را یاری می‌کند.

پیوست الف: پیشنهاد یک روش برای توصیف و تحلیل داده‌های ارزش‌یابی

آقای مهرداد سعیدی فرید* در یادداشت‌های خود با عنوان «روش تجزیه و تحلیل نتایج آزمون» و با هدف تعیین سطح عملکرد دانش‌آموز در هر یک از فرایندهای یادگیری، سطح کلی عملکرد وی در آزمون و عملکرد کل کلاس در هر فرایند یادگیری و در کل آزمون، روشی برای تحلیل نتایج با گام‌های زیر را ارائه کرده‌اند:

۱. تهیه‌ی جدولی مانند جدول زیر؛ اولین ستون متعلق به اسامی دانش‌آموزان و اولین سطر، مربوط به شماره‌ی سؤال‌های آزمون است.
۲. رویه‌روی نام هر دانش‌آموز و زیر شماره‌ی هر سؤال، امتیاز او یادداشت می‌شود. برای پاسخ درست امتیاز ۱، برای پاسخ غلط با سفید امتیاز ۰ و برای

پاسخ‌های ناقص بسته به تشخیص معلم یکی از دو امتیاز ۰ یا ۱ تعلق می‌گیرد.

۳. جمع هر سطر و هر ستون در خانه‌های آخرین سطر و ستون یادداشت می‌شود.

جمع هر ستون نشان‌دهنده‌ی میزان پاسخ صحیح به هر یک از سؤال‌های آزمون و جمع هر سطر نیز نشانگر میزان پاسخ صحیح هر دانش‌آموز است.

۴. درصد عملکرد هر دانش‌آموز در کل آزمون، یا به عبارتی درصد تحقق هدف‌های آموزشی درباره‌ی هر دانش‌آموز مشخص می‌شود.

تعداد پاسخ‌های درست (جمع سطر) = درصد عملکرد دانش‌آموز
 $100 \times [\text{تعداد سؤال‌ها}] +$

۵. درصد عملکرد کلاس در هر پرسش نیز به صورت زیر محاسبه می‌شود:

تعداد پاسخ‌های درست به هر سؤال (جمع ستون) = درصد عملکرد کلاس در هر پرسش
 $100 \times [\text{تعداد دانش‌آموزان}] +$

ردیف	نام و نام خانوادگی	شماره‌ی سؤال‌های آزمون				جمع سطر	درصد عملکرد هر دانش‌آموز در کل آزمون
		۱	۲	۳	۴		
۱							
۲							
۳							
۴							
۵							
۶							
۷							
۸							
۹							
۱۰							
					جمع ستون		
					درصد عملکرد دانش‌آموزان در هر سؤال		

درجه‌های توصیفی پیشنهادی برای درصدهای محاسبه شده از جدول تحلیل نتایج

پیوست ب: پیشنهاد چند روش ارزش‌یابی

خاتم مریم رحیمزاده در مقاله‌ی «ارزش‌یابی تکوینی با اضطراب کم‌تر» پس از ذکر توضیحاتی درباره‌ی انواع روش‌های ارزش‌یابی و برشمردن نتایج منفی اضطراب حاصل از آن در دانش‌آموزان، می‌نویسد: چند روشی که در ادامه معرفی می‌شود، معلمان آنها را در کلاس‌های زیست‌شناسی، تاریخ، جغرافیا، زبان و ادبیات فارسی و انگلیسی و نیز ریاضی و فیزیک به اجرا درآورده‌اند. در این روش‌ها، هدف، تصحیح یادگیری

درجه	درصد
خیلی خوب	۹۰٪ - ۱۰۰٪
خوب	۷۵٪ - ۸۹٪
رضایت‌بخش	۶۰٪ - ۷۴٪
ضعیف	۴۵٪ - ۵۹٪
خیلی ضعیف	۲۰٪ - ۴۴٪

ارزش‌یابی مستمر یا سازنده بخشی از فرایند آموزش تلقی می‌شود و در جریان آموزش جاری است

دانش‌آموزان، ارتقاء سطح خواندن، ایجاد شوق برای آموختن و نیز رفع نقایص آموزش معلم و بهبود آن است. در حقیقت بیش‌تر علاقمند بودیم در هر ارزش‌یابی دو احساس را در دانش‌آموز تقویت کنیم؛ شادمانی نسبت به آن‌چه فرا گرفته و حال می‌تواند ابراز کند و به کار برد و نیاز برای آن‌چه درست نیاموخته و باید از سوی او و معلم برای آن تلاش مجدد صورت گیرد. در این روش‌ها از ایجاد اضطراب به عنوان انگیزه استفاده نمی‌شود، بلکه برای حفظ سلامت و ایمنی به کار می‌رود.

روش ۱: مناسب دروس املا فارسی یا زبان انگلیسی است.

از دانش‌آموزان به عنوان تکلیف می‌خواهیم که در رابطه با لغات جدید درس که به نظرشان سخت می‌آید موارد زیر را انجام دهند:

۱. ابتدا درس را بخوانند و زیر کلیه‌ی کلمات مشکل خط بکشند.

۲. هر کلمه را وسط یک کارت (کاغذ) ۵×۸ بنویسند و دقیق نگاه کنند. قسمتی که ممکن است آن‌ها را به اشتباه نامزد، باریک قرمز و بزرگ‌تر از سایر حروف بنویسند.

۳. کلمه‌ی دیگری را که ساده‌تر است و کاملاً بلندند و همین قسمت قرمز در آن هم به کار رفته است، کنار آن بنویسند، به طوری که قسمت قرمز در این کلمه هم با همان رنگ و شکل نوشته شود.

۴. حال با این دو برای خود یک جمله یا یک تصویر درست کنند و در زیر آن یادداشت کنند.

در جلسه‌ی بعد، از دانش‌آموزان بخواهیم کارت‌های خود را به کلاس بیاورند. معلم می‌تواند به کارت‌های آن‌ها نمره بدهد. جلسه‌ی بعد وقتی به دانش‌آموزان دیکته گفته می‌شود، از آن‌ها خواسته شود اگر در دیکته کلمه‌ای را اشکال داشتند تنها با بلند کردن دست، معلم به یاری آن‌ها می‌آید و در این لحظه می‌توان از گویاترین کارتی که سایرین درست کرده‌اند و می‌تواند به او کمک کند استفاده کند و لحظه‌ای به او نشان داده شود یا جمله‌ی دوستش برای او خوانده شود و هر آن‌چه که او استنباط می‌کند بنویسد البته این را باید با خودکاری که معلم در دست دارد و متمایز از خودکار سایرین است) بنویسد. در صورت درست نوشتن تنها نیمی از نمره‌ی او کاسته خواهد شد و گرنه غلط گرفته می‌شود.

در این زمان نمره‌ی کارت‌ها و نمره‌ی دیکته را جمع می‌کنیم و میانگین می‌گیریم و به عنوان نمره مورد نظر محسوب می‌کنیم. به طور مثال:

استنباط طباب علی از طباب، استنباط درستی دارد.

یا
all the peopel are parallel all parallel

روش ۲: مناسب دروسی است که مبانی نظری دارند از جمله زیست‌شناسی، تاریخ و جغرافیا، هندسه، تاریخ ادبیات و جامعه‌شناسی.

۱. از کلیه‌ی دانش‌آموزان خواسته می‌شود به مدت ۵ دقیقه هر آن‌چه تیزتر از محبت مورد آزمون به نظرشان می‌رسد در برگه‌ی خود یادداشت کنند. (برگه‌ها جمع‌آوری شود).

۲. تیزها را پای تخته به صورت ردیف کنار هم با فاصله می‌نویسیم. از دانش‌آموزان می‌خواهیم درباره‌ی هر تیز یک یا دو کلمه، که به نظرشان کلمه‌ی اصلی هستند با فلش زیر تیز، بنویسند (برگه‌ها جمع‌آوری می‌شوند).

۳. کلمات اصلی زیر تیزها نوشته می‌شوند و از دانش‌آموزان می‌خواهیم در ارتباط با هر کلمه که روی تخته نوشته شده است ۲ تا ۵ کلمه‌ی فرعی مربوط به آن را، که از بقیه‌ی کلمات مهم‌تر است با فلش، بنویسند (برگه‌ها جمع‌آوری می‌شوند).

۴. کلمات فرعی مربوط به کلمات اصلی در زیر آن‌ها نوشته می‌شود. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم جمله‌ای که حاوی این کلمات است در ارتباط با هر کلمه‌ی اصلی بیان کنند (برگه‌ها جمع‌آوری می‌شوند).

۵. جملات، روی تخته نوشته می‌شود. از دانش‌آموزان می‌خواهیم به ترتیب تقدم و تأخر ارتباطی، جملات را شماره‌گذاری کنند و برگه‌ها را جمع‌آوری می‌کنیم.

۶. معلم به کلیه برگه‌ها نمره می‌دهد و آن‌ها را با یکدیگر جمع می‌کند.

در دروس ریاضی، فیزیک و هندسه می‌توان همین کار را با یک مسئله انجام داد؛ یعنی صورت مسئله را برای آن‌ها مطرح کرد و از آن‌ها خواست که اجزای آن را از یکدیگر جدا سازند، سپس هر آن‌چه از قبل نسبت به این اجزای دانسته به صورت کلمات کلیدی مطرح و در ارتباط با هر کلمه‌ی کلیدی به فرمول یا قضیه‌ای یا تعریفی که به نظرشان می‌رسد اشاره کنند. و در نهایت به حل آن بپردازند.

روش ۳: ابتدای سال از دانش‌آموزان خواسته شود به کتاب‌فروشی‌ها و کتاب‌خانه‌های اطراف خود مراجعه کنند، از دوستان سال‌های بالاتر و دیگران در مورد منابعی که در ارتباط با این درس موجود است اطلاعات اولیه یعنی نام کتاب، نویسنده،

ناشر، تاریخ نشر، مبلغ را به دست آورند و به کلاس ارائه دهند. معلم کلیه کتاب‌ها را بررسی و به کمک مدرسه به تعداد دانش‌آموزان (اگر منابع کمتر است به تعداد گروه‌های کاری) تهیه کنند. در کتاب‌خانه‌ی مدرسه یا کلاس قرار داده می‌گردد. در پایان هر بخش، منابع بین افراد تقسیم می‌شود و از آن‌ها می‌خواهند، از منابع موجود خود مطالب جدید مربوط به هر بخش را استخراج کنند و هر آن‌چه که می‌تواند متمم کتاب باشد به صورت فیش‌های منظم به کلاس آورند. و هر آن‌چه را که در کتاب بوده و در آن منبع نیز بر آن تأکید دارد در فیش‌های جداگانه‌ی دیگری نیز بنویسند و به همراه بیاورند.

در جلسه‌ی بعد از هر دانش‌آموز خوانسته می‌شود در مدت ۵ دقیقه اهم مطالب خود را به کلاس ارائه دهد تا در صورت تمایل، سایرین بتوانند به او مراجعه و اطلاعات بیشتر را کسب کنند و معلم با توجه به نحوه‌ی ارائه، هر فرد را ارزش‌یابی کند و سپس فیش‌ها در پوشه‌ی مربوط به آن فصل نگه‌داری شود تا در زمان لازم دوباره استفاده شود.

گاه می‌توان منابع را بین دانش‌آموزان جابجا کرد که هر دانش‌آموز حداقل با چند منبع متفاوت آشنا شود. در سال‌های بعد نیز معلم و سایر دانش‌آموزان می‌توانند از این کتاب‌ها و منابع و فیش‌ها استفاده کنند.

روش ۴: کلاس به گروه‌های تقریباً مشابه تقسیم می‌شود. از دانش‌آموزان هر گروه خواسته می‌شود با یکدیگر به صورت مباحثه‌ای فصل را بازنگری و یک سازمان‌دهی جدید از مطالب درس ارائه کنند. به این ترتیب:

اجزای اصلی اجزای فرعی کلمات کلیدی کلمات فرعی تر نام فصل

در این روش می‌تواند علاوه بر سازمان‌بندی، خلاصه‌ای از هر قسمت ارائه دهند، به طوری که هر گروه کل فصل را در یک برگه سازمان‌بندی و چند برگه فیش جمع‌بندی کنند.

در خلاصه‌ها کلمات کلیدی بارنگ قرمز، کلمات فرعی اولیه بارنگ سبز و مابقی بارنگ دیگر نوشته می‌شود. حتی در دروسی مانند ریاضی، فیزیک و شیمی می‌توان از دانش‌آموز خواست علاوه بر موارد بالا معین کند کدام یک از سؤالات پایان‌فصل اهمیت بیشتری دارند یا مطالب بیشتری از فصل را در خود جای داده‌اند. با تعیین این سؤالات و ارائه‌ی کلمات کلیدی، اصلی و فرعی در حل هر سؤال، خلاصه را تکمیل کند.

در پایان می‌توان فیش‌های اعضا گروه را که در روش ۳ جمع‌آوری کرده بودند به این فیش‌ها و خلاصه‌ها اضافه کرد. وظیفه‌ی معلم این است که در این گروه‌ها شرکت و براساس

میزان فعالیت و نحوه‌ی کار اعضای گروه، هر فرد را ارزش‌یابی کند.

روش ۵: کلاس را به گروه‌های سه نفره تقسیم و به هر گروه وظیفه‌ای در ارتباط با ارزش‌یابی از آن فصل که آموزش داده شده محول کنیم.

گروه ۱، در ارتباط با آن فصل مجموعه سؤالات امتحانی تهیه کنند.

گروه ۲، مانند گروه ۱ عمل کنند، سپس دو گروه سؤالات خود را به معلم تحویل دهند.

گروه ۳ و ۴، سؤالات گروه ۱ و ۲ را به صورت کاملاً روشن و بدون ابهام ارائه کنند و پاسخی که به تصحیح اوراق امتحانی می‌توان داد، یعنی کلید حل سؤالات را به معلم تحویل دهند.

گروه ۵، هر دو دسته سؤال را نمره‌گذاری و بازبینی کنند. گروه ۶، این امتحان را برگزار می‌کند و موظف هستند از طریق همان دو نمونه، سه دسته سؤال تهیه و به تعداد یک سوم کلاس هر نمونه سؤال را تکثیر و بین بچه‌های هر گروه اجرا کنند. افراد موظفند زمان امتحان را اعلام کنند و ناظر بر امتحان باشند.

گروه ۷، ۸، ۹، باید هر دسته از پاسخ‌های امتحانی را تصحیح و نمره‌گذاری کنند و اشکالات هر پاسخی را به‌طور کامل زیر آن بنویسند و نقاط قوت و ضعف هر پاسخ‌دهی را معین کنند.

سایر گروه‌ها در توضیح پاسخ‌ها باید فعالانه در پای تخته به تک‌تک افراد که اشکال خاصی دارند و به کلیه کلاس آموزش دهند.

روش ۶: کلاس را دوباره گروه‌بندی متناسب کند، ولی این بار می‌توان گروه‌ها را تا ۵ نفر بزرگ‌تر انتخاب کرد. سپس از آن‌ها خواسته شود که فصل را بررسی کنند. ابتدا بررسی نمایند دربارهی مطالب ارائه شده در فصل قبلاً چه می‌دانسته‌اند و در کدام کتاب‌ها درباره‌ی آن اطلاعات اولیه گرفته‌اند. اگر در اطلاعات اولیه ابهامی دارند آن‌ها را مجدداً بررسی کنند و کاملاً مسلط شوند.

سپس سؤالات در مرتبط با آن فصل را یادداشت کنند در مرحله‌ی بعد به سؤالات پاسخ‌های دقیق و روشن بدهند.

در آخر ملاحظه شود با دانستن این مطلب چه امری را در زندگی روزمره‌ی خود می‌تواند بررسی کند و به چه سؤالاتی در زندگی داخلی خود پاسخ دهد. باین کار دانش‌آموز یک روش فرانشاخی را تجربه می‌کند.

زیر نویس

• از آن‌جا که در یادداشت ایشان، منبع این بخش به دقت ذکر نشده، به ناچار منابعی که ایشان استفاده کرده‌اند، با علامت • در انتها مشخص شده است.

منابع

۱. اداره‌ی کل سنجش و ارزش‌یابی تحصیلی. سؤالات استاندارد ریاضی، چاپ چهارم، انتشارات دانا، ۱۳۸۰.
۲. بازارگشان، عباس. ارزش‌یابی آموزشی، چاپ سوم، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۲.
۳. جویس، بیروس و همکاران. الگوهای تدريس، ۲۰۰۰، محمدرضا بهرنگی، چاپ دوم، نشر کمال تربیت، ۱۳۸۱.
۴. سیف، علی‌اکبر. سنجش فرایند و فرآورده یادگیری: روش‌های قدیم و جدید، تهران: نشر دوران، ۱۳۸۲.
۵. شعبانی، حسن. مهارت‌های آموزشی و پرورشی، چاپ یازدهم، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۰.
۶. کوهستانی، حلیل زاده و امیران. ارزش‌یابی آموزشی و پیشرفت تحصیلی، مشهد: نشر بگفته، ۱۳۸۰.

سنجش کلاسی

ترجمه: منصوره فروزان

آشنایی با دروس سنجش کلاسی:

۱. سؤالات مفهومی

این روش سنجش به همراه روش تدریس سخن رانی استفاده می‌شود. معلم پس از ارائه‌ی قسمتی از تدریس خود، یک یا چند سؤال در کلاس مطرح می‌کند که حاوی مفاهیم کلیدی است. همراه با سؤال مطرح شده چند گزینه برای پاسخ‌های احتمالی نیز ارائه می‌شود. سپس از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا نظر خود را درباره‌ی پاسخ صحیح اعلام کنند (مثلاً با بلند کردن دست). اگر بیش‌تر افراد کلاس، پاسخ صحیح را تشخیص ندادند، به دانش‌آموزان فرصتی کوتاه داده می‌شود تا فرد کنار خود را متقاعد کند که پاسخ ایشان درست است. معلم مجدداً سؤال را مطرح می‌کند تا میزان پاسخ‌های صحیح مورد سنجش قرار گیرد. این روش، یا چرخه‌ی «رای‌گیری-بحث-رای‌گیری» در کل کلاس حول یک سؤال حاوی مفهوم یا مفاهیم کلیدی مطرح و در درس اجرا می‌شود. در شکل شماره‌ی ۱، چگونگی اجرای این روش به صورت شماتیک نشان داده شده است.

اریک مازر^۱، استاد فیزیک دانشگاه هاروارد توسعه‌دهنده‌ی این روش است. سنجش به کمک سؤالات مفهومی، بیش‌تر با دروس ریاضی و علوم قابل استفاده است اگرچه در تدریس مفاهیم سایر دروس نیز می‌توان از

آن استفاده کرد. با این روش، دانش‌آموزان از چگونگی درک خود از مفاهیم کلیدی و مهم درس مطلع می‌شوند و خود را ارزیابی می‌کنند. هم‌چنین معلمان می‌توانند هم‌زمان با ارائه‌ی تدریس، خود را با سطح کلاس تنظیم کنند. به این ترتیب سؤالات مفهومی، انتظارات معلم و دانش‌آموز را با یکدیگر هماهنگ می‌کند.

به‌طور کلی می‌توان از سؤالات مفهومی برای تجزیه و تحلیل یک مفهوم، کاربرد مفهوم در موقعیت‌های جدید، ترکیب مفاهیم، یا مقابله با بدفهمی‌ها استفاده کرد.

مزایای این روش:

- کسب بازخورد هم‌زمان از درک دانش‌آموزان (با بدفهمی‌های آنان)؛
- تنظیم گام‌های بعدی تدریس، بر اساس پاسخ‌های دریافت‌شده؛
- ایجاد ارتباط کلامی با استفاده از واژگان آن درس به‌خصوص (استفاده از زبان علم)؛
- کاربردی کردن مفاهیم آموزشی؛
- ترویج فرهنگ یادگیری مشارکتی در کلاس؛
- فعال کردن روش تدریس سخن‌رانی؛
- جلوگیری از یادگیری حفظی و تشویق یادگیری مفهومی؛

شکل ۱: سنجش به کمک سؤالات مفهومی

سوالات مفهومی،
انتظارات معلم و
دانش آموز را با یکدیگر
هماهنگ می کند

نقشه‌ی مفهومی،
نموداری دو بعدی و
سلسله مراتبی از نقاط
است

زیربنایی انتخاب پاسخ های درست و نادرست را درک
کنند. این در صورتی است که معلم شرایطی را در کلاس
ایجاد کند که دانش آموزان از انتخاب پاسخ نادرست
شرمندة نشوند.

۲. رسم نقشه‌ی مفهومی

ایده‌ی رسم نقشه‌های مفهومی از تئوری یادگیری
معنادار آزیل ریشه گرفته است. این تئوری برای مناسبت
که هنگامی یادگیری معنادار می شود که دانش جدید
رابطه‌ای هدفمند و آگاهانه با ساختار دانش قبلی یادگیرنده
ایجاد کند. در یادگیری طوطی وار، رابطه‌ی مفاهیم جدید
با ساختار مفهومی یادگیرنده، ضعیف و ناپایدار است و به
سرعت از بین می رود. ناواک^۱ و همکارانش در دانشگاه
کرنل^۲، تکنیک نقشه‌های مفهومی را در اوایل دهه‌ی
۱۹۷۰ رواج دادند. در حالی که بسیاری از روش های
سنجش فعلی ما، بر سنجش یادگیری طوطی وار استوار
است. این روش به سنجش یادگیری معنادار می پردازد.
نقشه‌ی مفهومی، نموداری دو بعدی و سلسله مراتبی
از نقاط است. هر نقطه حاوی نام یک مفهوم و داخل خط
بسته‌ای نوشته شده است. نقاط توسط خطوطی عنوان دار
به یکدیگر مربوط می شوند. سطوح مفاهیم به صورت
سلسله مراتبی از کل به جزئی نوشته می شوند.

مزایای این روش:

- سنجش چگونگی درک و سازمان دهی شناختی دانش آموزان از تصویر کلی درس؛
- بررسی دریافت های درست و نادرست دانش آموزان (مستند ساختن ماهیت بدفهمی ها و میزان کثرت آن بین دانش آموزان)؛
- بررسی پیچیدگی ساختار روابط بین مفاهیم از نظر دانش آموزان؛
- آگاهی از دانش قبلی دانش آموزان؛
- ثبت پیشرفت دانش آموزان و تکامل ساختار دانشی آنان به مرور زمان؛
- امکان ترکیب و تلفیق اطلاعات و مفاهیم؛
- امکان تفکر خلاقانه درباره‌ی موضوع درسی؛
- بهبود مهارت های حافظه‌ی درازمدت در جهت دستیابی به اطلاعات (ساختار شناختی در حافظه‌ی درازمدت ذخیره می شود).

□ ترغیب دانش آموزان برای توجه به نظریات دیگران؛
□ ترغیب دانش آموزان به بیان درک خود از یک مفهوم و
تلاش، برای متقاعد ساختن دیگران (افزایش اعتماد به
نفس)؛

□ افزایش میزان توجه در کلاس؛

□ توجه دادن دانش آموزان به این نکته، برای حل مسئله
راه حل های متفاوتی وجود دارد.

هم چنین:

□ زمان کمی برای آموزش این روش لازم است.

□ مدت زمان اجرای این روش از یک تا چند دقیقه است.

□ با این روش غیر نمره‌ای و غیر تهدیدکننده، فرصتی برای
هنه‌ی دانش آموزان پیش خواهد آمد تا درباره‌ی یک مفهوم
با هم کلاسی خود گفت و گو کنند و معلم را از سطح درک
کل کلاس آگاه سازد. از آنجایی که کلیه‌ی افراد به
مشارکت ترغیب می شوند، دانش آموزان از این که
نادرستی پاسخشان با مقابله‌ی کلاس روبه‌رو شود کم تر
احساس ترس می کنند و به این خاطر تمایل بیش تری به
شرکت در گفت و گوها پیدا خواهند کرد.

نکات مورد توجه:

✓ تصمیم گیری برای انتخاب بهترین زمان، برای توقف
بحث، و استفاده از سؤال مفهومی، مهارتی لازم و بسیار
مهم است.

✓ معلم قبل از اجرای سخن رانی باید سوالات مفهومی
را تهیه کند.

✓ در کلاس های کم جمعیت، ممکن است برخی از
دانش آموزان به خاطر احساس کمرویی از شرکت در بحث
و گفت و گو خودداری کنند.

✓ قبل از شروع بحث باید توجه داشت تا برخی از
دانش آموزان با فاصله از دیگران نشینند. حتی می توان
آرایش کلاسی را به صورت گروهی قرار داد.

✓ در مواردی که دانش آموزان تمایلی به بلند کردن دست
برای آشکار ساختن نظر خویش ندارند می توان هنگام
رای گیری از کارت هایی برای نشان دادن پاسخ خود
استفاده کرد.

✓ در این روش می توان از داوطلبان دعوت کرد تا
توضیحات خود را برای کلاس بیان کنند. این کار را
می توان قبل از اعلام پاسخ صحیح انجام داد تا
دانش آموزان مطالب بیان شده را بررسی و استدلال

هم چنین:

تشویق و نگرانی دانش آموزان، می توانید از گروه های چند نفری برای رسم نقشه ها استفاده کنید.

روش های سنجش به کمک نقشه مفهومی:

۱. از دانش آموزان بخواهید تا نقشه ی مفهومی موضوع درسی را رسم کنند.

۲. نقشه ی مفهومی را قبلاً رسم کنید. عناوین روی خطوط ارتباطی را بنویسید ولی مفاهیم داخل خطوط بسته (یا تعدادی از مفاهیم) را خالی بگذارید و از دانش آموزان بخواهید تا نقشه را کامل کنند. حتی دانش آموزان می توانند با استفاده از پاسخ نامه، مفهوم مورد نظر را از میان تعدادی از مفاهیم انتخاب کنند. نکته ی کلیدی در این حالت، انتخاب مفاهیمی است که در سطوح سلسله مراتبی مختلفی قرار دارند؛ اما عناوین روی خطوط ارتباطی آن ها مشابه اند (نمره گذاری در این روش بسیار راحت خواهد بود).

۳. فهرستی از ۱۰ تا ۲۰ عنوان مفهومی تهیه کنید تا دانش آموزان فقط با استفاده از این عناوین، نقشه مفهومی آن ها را رسم کنند. در این جا نکته ی مهم، چگونگی ارتباطات رسم شده و پیچیدگی ساختار دانش آموزان است.

۴. فهرستی از ۵ تا ۱۰ عنوان از مفاهیم تهیه کنید و از دانش آموزان بخواهید تا ابتدا نقشه ی مفهومی مربوط به این مفاهیم را رسم کنند سپس به همین تعداد عنوان از خزانه ی دانشی خود به آن بیفزایند و نقشه را کامل تر کنند.

۵. فهرستی از ۲۰ عنوان مفهومی تهیه کنید تا دانش آموزان با انتخاب ۱۰ مورد از آن ها، نقشه ی مفهومی خود را رسم کنند. با تکرار این فعالیت به مرور زمان، معلم با استفاده از حضور و عدم حضور مفاهیم، به تغییر ساختار دانشی شاگردانش پی خواهد برد.

تجزیه - تحلیل نقشه ها:

برای بررسی نقشه ها ابتدا به کیفیت آن ها توجه و بر صحت و اعتبار دانش ارائه شده تأکید کنید. مثلاً می توانید این سؤالات را از خود پرسید:

آیا مهم ترین مفاهیم نشان داده شده اند؟

آیا ارتباطات میان مفاهیم از نظر علمی قابل قبول است؟

آیا تعداد شاخه های هر سلسله، مراتب و ارتباطات

میان نقاط قابل قبول است؟

آیا گزاره ای وجود دارد که نشان دهنده ی بدفهمی

دانش آموز باشد؟

نقشه ی مفهومی دانش آموز به مرور زمان چه تغییری

کرده است؟

● علاوه بر سنجش، می توان از این روش به عنوان پیش سازمان دهنده ی قبل از تدریس، برای سازمان دهی گرافیکی مطالب در هنگام تدریس یا مرور مطالب پس از تدریس نیز استفاده کرد. این روش برای دانش آموزان هنگام مطالعه ی دروس و خلاصه کردن آن نیز کاربرد دارد.

محدودیت ها:

○ از آن جایی که ساختار دانشی هر فرد یک ویژگی منحصر به فرد است، مقایسه ی آن با دیگران بسیار مشکل است (ارزش یابی دشوار است).

○ لازم است چگونگی کاربرد این نقشه ها به دانش آموزان آموزش داده شود.

روش آموزش:

قبل از استفاده از این ابزار سنجش، لازم است معلم به صورت گروهی یا انفرادی به آموزش و تمرین در این باره بپردازد. بهتر است ابتدا مفهومی آشنا مانند خود رو، یا غذا را به دانش آموزان معرفی کنید. از آن ها بخواهید تا ۱۰ مفهوم دیگر مرتبط با این مفهوم را بنویسند. مثلاً غذا: سبزیجات، گوشت، غلات، شیر، هویج و ...

سپس این ۱۰ مفهوم را از کلی به جزئی مرتب کنید. کلی ترین مفهوم را بالای برگه بنویسند و دور آن خط بسته ای بکشند. سپس به ترتیب مفاهیم بعدی، لیست خود را به کمک خطوط جهت دار به این مفهوم اصلی متصل کنند و روی خطوط، عنوانی بنویسند. این کار را ادامه دهند تا همه ی مفاهیم، در نقشه قرار گیرند.

هویج

داوای

ویتامین ا

سپس از آن ها بخواهید تا حد امکان نقشه ی خود را کامل و نقشه ی منحصر به فرد و معناداری تهیه کنند. به ایجاد ارتباطات بین همه ی قسمت ها تأکید کنید. خلاقیت آن ها را تشویق کنید و تذکر دهید که هیچ پاسخ درست و یکنایی وجود ندارد. از چند دانش آموز بخواهید تا نقشه های خود را به کلاس نشان دهند و توجه کلاس را به ارتباطات مناسبی که بین مفاهیم داده شده است، جلب کنید.

در مرحله ی بعدی می توانید با مفهومی از درس خود، تمرین کنید. به نقشه ها نمره ندهید، اما روش هایی برای بهبود آن ها معرفی کنید. در مراحل ابتدایی کار، برای رفع

ریزنویس

1. Eric Mazur
2. Joseph D. Novak
3. Cornell

منبع

* [www.wcer.wisc.edu/archive/c11/c11\(field-tested-learning-assessment-guide\)](http://www.wcer.wisc.edu/archive/c11/c11(field-tested-learning-assessment-guide))

سازمان
آموزش و
پرورش

محمد حسن مکارم

حق دارم؟

بردن آبروی یک دانش آموز نزد دانش آموزان دیگر
معلمان و پدر و مادر دانش آموز

تعامل معلم و دانش آموزان از ابعاد گوناگون قابل بررسی است. معلم نسبت به دانش آموزان حقی دارد و از طرف دیگر دانش آموزان نیز حقوقی دارند که باید معلمان محترم رعایت کنند. در این سلسله از مطالب مجله می‌کوشیم، ابعاد متفاوتی از تعامل معلم و دانش آموزان را از دیدگاه‌های حقوقی، جزائی و شرعی بررسی کنیم. در هر شماره موضوعی طرح می‌شود تا صاحب نظران دیدگاه‌های خود را در آن خصوص مطرح سازند. در این شماره به مسئله‌ی بردن آبروی یک دانش آموز نزد دانش آموزان دیگر، معلمان و پدر و مادر دانش آموز توسط معلم می‌پردازیم.

واژه‌ی «آبرو» که مشکل است از دو کلمه‌ی «آب» و «رو»، در زبان‌های دیگر هم مترادف دارد. در عربی نیز مشابه فارسی، واژه‌سازی شده و به آن «ماء الوجه» گویند. منظور از این واژه همان حیثیت و مرتبتی است که هر انسانی در جامعه‌ی اطراف خویش دارد. به راستی، آبروی هر یک از ما عبارت است از سیمایی که برخاسته از مجموعه‌ی عملکرد ما در میان اطرافیان است. یکی در میان قوم خود سخاوتمند و جواد شناخته شده است، دیگری امانت‌دار و درست‌کار و سومی جوان‌مرد و مردم‌دار. هیچ‌یک از این سه تن حاضر نیست صفات نیکی را که پس از سال‌ها در شهر و دیار خود اکتساب کرده و ملکه‌ی نفسانی او شده است، از دست بدهد.

اگر کسی در خلوت خویش لغزش‌هایی داشته باشد، در جلوت و منظر و مرعای مردم می‌کوشد، آبروی خود را حفظ کند و از ارتکاب اعمالی که او را از آن وجاهت می‌اندازد، می‌پرهیزد. در متون دینی هم به ما چنین موعظه کرده‌اند: «اتقوا من مواضع التهم»: فاصله بگیرید از جاهایی که موجب می‌شود، به انجام کار زشتی متهم شوید (و آبروی شما بریزد).

آنان که خدای را همواره ناظر و حاضر می‌بینند، دچار پنهان‌کاری نمی‌شوند و در خلوت و جلوت به یکسان عمل می‌کنند و از این و آن خوف ندارند. آبروی خود را در پیشگاه خدای ظاهر و باطن حفظ می‌کنند و لذا در میان جامعه نیز آبرو مند و سرفرازند. خاستگاه آنان این آیه‌ی شریفه‌ی قرآنی است که: «آینما تولوا فثم وجه الله»: به هر طرف رو کنید، خدا آن‌جا است. حاصل آن که همه‌ی عالم را محضر خدا می‌بینند، و در محضر او معصیت نمی‌کنند.

اینان اولیای خداوند و «وجه الله». این ماییم که برای جبران کمبود آبروی خویش، به این آبرومندان متوسل می‌شویم و می‌گوییم: «یا وجهاً عندالله، اشفع لنا عندالله».

در حدیث نبوی* آمده است که کودک تا هفت سالگی، سید و آقا است. به این معنی که باید او را آزاد گذاشت تا دوران صباوت را پشت سر گذارد. هنوز بحث آبرو و وجاهت برای او مطرح نیست و هنوز تکلیف و مسئولیت ندارد. لذا در مقابله اعمالش بازخواست نمی‌شود.

در هفت سال دوم چه طور؟ در این دوره «عبد» است. یعنی قابل تعلیم است و حرف شنوست. برای خود حیثیت قائل است، آبرو دست و پا می‌کند، حیا را درک می‌نماید و دست به هر کاری نمی‌زند. اگر در خفا مرتکب اشتباهی شود، در ملاء عام حفظ ظاهر می‌کند.

امید است، به تدریج، با تربیت‌های معلم دلسوز به جایی رسد که حفظ ظاهر و باطن کند؛ یعنی

آبروی هر یک از ما عبارت
است از سیمایی که
برخاسته از مجموعه‌ی
عملکرد ما در میان اطرافیان
است

آنان که خدای را همواره ناظر
و حاضر می‌بینند، دچار
پنهان کاری نمی‌شوند و در
خلوت و جلوت به یکسان
عمل می‌کنند و از این و آن
خوف ندارند

اصولاً همه‌جا را محضر خدا بدانند و حیا در مقابل انجام گناه، در محضر خدا، بر وجود او حاکم شود. این حالت جزئی از «تکوین» و سرشت انسان است. خالقش چنین خواست که دارای حیا باشد. بی‌حیایی امری طبیعی نیست؛ جوان بی‌حیا دچار بیماری نفس است و باید معالجه شود.

ما معلمان باید به این خصیصه‌ی نونهالان جامعه عنایت و ورزیم. مبدا حیثیت و آبروی را که بچه در هفت سال دوم عمر خود کسب کرده و می‌کند، خدشه‌دار سازیم. حساسیتی که او نسبت به حفظ آبرویش دارد، وسیله‌ی پیشرفت اوست. بر این اساس است که سر وقت به کلاس می‌آید، حین درس حرف نمی‌زند، تمرین شب را در خانه حل می‌کند، ادب را رعایت می‌کند و...

حال اگر نقاط ضعف او را که سعی در پنهان کردنش دارد، جلوی سایر هم‌کلاسان یا در مقابل پدر و مادرش یا در برابر مدیر و سایر معلمان مدرسه، بر ملا کنیم، باعث جسارت او می‌شود و به این ضرب‌المثل تمسک می‌شود که: «آب که از سر گذشت...»

خاطره‌ی تلخی از سال‌های اول تدریس خود ذکر کنم: چندی پیش مرد بالا بلندی در پیاده‌رو به سمت من آمد و بای می‌بیلی سلامی کرد. بچه‌ای در بغل داشت و دست بچه‌ای را در دست گرفته بود و با خود به پیش می‌آورد. همسرش نیز در چند قدمی او ایستاده بود. این آقا مرا شناخت. با قیافه‌ای حق به جانب گفت: «مرا به یاد می‌آوری؟»

با کمی معطلی، او را به جا آوردم. ۲۰ سال پیش دانش آموز من در کلاس دوم دبیرستان بود. چنین ادامه داد: «روزی مرا برای پاسخ به درس جلوی تخته سیاه آوردی. چند سؤال از من کردی. کم یا زیاد جواب دادم و نمره‌ای برایم وارد دفتر کلاسی کردی. من گردن کشیدم و عدد ۱۲ را در مقابل اسم خود دیدم. گفتم: چه کم! گفتی: «از سرت هم زیاد است!» من جلوی هم‌شاگردی‌ها سرخ شدم و بر صندلی خود نشستم.»

آری، از تمام یک‌سال تدریس من و همه‌ی قیل و قال‌ها، فقط همین جمله در خاطرش مانده و سایر مطالب را به کلی فراموش کرده بود. به یاد آبروی بر باد رفته‌اش در کلاس بود و چه خوب شد مرا دید و عقده‌ی دیرینه را به زبان آورد. من نیز که از شدت شرمساری، در مقابل او و خانواده‌اش عرق کرده بودم، کاری جز عذرخواهی و بوسیدن او به ذهنم خطور نکرد. از آن زمان تاکنون با خود می‌گویم، چه بسا این هتک حرمت مایه‌ی عقب افتادگی او در ادامه‌ی تحصیل و دلسردی در زندگی شده باشد!

زیرنویس

قال رسول الله (ص): الولد سید سبع سنین و عبد سبع سنین و وزیر سبع سنین [کتاب مکارم الاخلاق، ص ۱۱۵].

● علت تغییرات کتب درسی در سال جدید چه بود و به چه شکلی انجام گرفته است؟

○ به طور کلی تغییرات به دو صورت انجام می‌گیرد؛ تغییرات جزئی و ویرایشی که براساس بررسی کارشناسان و نظر معلمان انجام می‌شود؛ در این تغییرات محتوای اصلی کتاب تغییر نمی‌کند و تغییر در حد چند جمله یا تصویر است. دسته‌ی دیگر، تغییرات اساسی یا به عبارتی تغییر در برنامه‌ی درسی است که منجر به تولید برنامه‌ی جدید و در نهایت تولید کتاب جدید می‌شود. قبل از تألیف کتاب جدید، برنامه‌ی درسی تهیه می‌شود؛ در این برنامه، اهداف درس و محتوایی که باید در درس وجود داشته باشد، روش‌های تدریس (یاددهی- یادگیری) و شیوه‌های ارزش‌یابی و... دیده شده است. در ابتدا، برنامه اعتباربخشی می‌شود، اعتباربخشی با روش‌های گوناگون مانند پرسش‌نامه، مصاحبه و... با استفاده از نظر متخصصان موضوعی و درسی، متخصصان برنامه‌ریزی و تعلیم و تربیت و معلمان مجرب و... انجام می‌گیرد. پس از اعتباربخشی، مؤلفان براساس راهنمای برنامه، تولید کتاب درسی و سایر رسانه‌های آموزشی را آغاز می‌کنند. کتاب درسی و سایر رسانه‌های آموزشی پس از تولید، یک

تا دو سال در چرخه‌ی اجرای آزمایشی قرار می‌گیرند تا اشکالات احتمالی برنامه رفع شود. پس از این مرحله، کتاب و سایر رسانه‌های تولیدشده به اجرای سراسری درمی‌آید.

● این تغییرات براساس چه معیاری صورت می‌گیرد؟
○ تغییر کتاب‌ها به دلایل گوناگون انجام می‌شود؛ مثلاً انعکاس نظر معلمان و نقدهایی که به کتاب می‌شود، گذشت زمان طولانی از تألیف کتاب و کهنگی مطالب، نیازهای جدید فردی یا اجتماعی دانش‌آموزان، استفاده از شیوه‌های جدید آموزشی، اتخاذ تصمیم و سیاست‌های جدید در نظام آموزشی از موارد دیگری است که می‌توان به آن اشاره کرد.

● تغییراتی که اعمال کرده‌اید به صورت آزمایشی است یا دائم؟

○ اگر تغییرات اساسی باشد و منجر به تولید برنامه‌ی جدید شود، ابتدا برنامه به صورت آزمایشی انجام می‌گیرد و اگر تغییرات جزئی باشد، به صورت سراسری وارد برنامه می‌شود.

● آیا کتاب جدیدالتألیفی برای امسال داریم؟

○ کتاب فارسی اول راهنمایی پس از دو سال اجرای آزمایشی به صورت سراسری اجرا می‌شود. کتب دینی

خانم مینورحیمی، کارشناس مسئول برنامه‌ریزی و هماهنگی تألیف کتب درسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی:

رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، تصمیم دارد در هر شماره با یکی از مسئولان و دست‌اندرکاران دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی مصاحبه داشته باشد تا معلمان در جریان فعالیت‌های این دفتر قرار گیرند. باخبر شدیم که در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ تغییراتی در کتب درسی دوره‌ی راهنمایی ایجاد شده است؛ در این باره با کارشناس مسئول برنامه‌ریزی و هماهنگی دوره‌ی راهنمایی سرکار خانم مینورحیمی به گفت‌وگو نشستیم. وی که کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی است، از تغییر کتب و دلایل متعدد آن خبر داد و درباره‌ی تغییرات پیش‌آمده به سوالات ما پاسخ داد.

تغییرات کتاب‌های درسی

اول و دوم، اجرای آزمایشی و پس از گذر از اجرای آزمایشی، وارد مرحله‌ی سراسری می‌شوند. تاکنون کتاب آمادگی دفاعی فقط برای پسران تدریس می‌شده، در حال حاضر این کتاب با تغییراتی برای دختران نیز در حال تهیه است. قرآن اول راهنمایی تغییر کلی دارد، حرفه و فن دوم، و جغرافیای سه پایه و تاریخ دوم نیز تغییر جزئی دارند. در دوره‌ی راهنمایی تعدادی از برنامه‌های درسی مانند: دینی، مطالعات اجتماعی، تاریخ و جغرافی، ریاضی و هنر تولید شده‌اند یا در حال تولیدند یا در مرحله‌ی اعتباربخشی تا اجرای آزمایشی‌اند که پس از گذر از آن مراحل، وارد اجرای سراسری خواهند شد. برنامه‌ی حرفه و فن نیز در حال اصلاح است؛ البته لازم به ذکر است که از تولید برنامه تا اجرای سراسری آن ممکن است چند سال طول بکشد.

● آیا این گونه تغییرات نیاز به آموزش خاصی برای معلمان دارد؟

○ به‌طور کلی وقتی که برنامه‌ی درسی جدید تولید می‌شود آموزش معلمان نیز در آن برنامه دیده می‌شود و اولین مرحله‌ی آموزش، توسط تولیدکنندگان برنامه برای آموزش مدرسان آن درس انجام می‌گیرد که این مدرسان به سایر معلمان نیز آموزش می‌دهند.

● آیا درسی وجود دارد که در آن‌ها هیچ گونه تغییری اعمال نشده باشد؟

○ بله، بسیاری از کتب دوره‌ی راهنمایی به جز تغییرات پشت جلد کتاب یا تغییر ویرایشی در حد چند جمله در سال جاری تغییر نکرده‌اند. با توجه به توضیحاتی که عرض کردم تولید برنامه‌ی جدید و تولید کتاب جدید نیازمند گذشتن از مراحل‌ی است؛ به عبارتی تغییراتی که در برنامه‌ی دوره‌ی راهنمایی دیده شده به مرور وارد اجرای سراسری می‌شود.

● چه توصیه‌ای برای معلمان دارید؟

○ معلمی یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین مشاغل در راه ایجاد جامعه‌ای سالم و پیشرفته است. با گسترش علوم و پیچیده شدن شرایط جامعه، لازم است معلمان خود را آماده کنند و توان علمی خود را بالا ببرند. متأسفانه در سال‌های اخیر در دوره‌ی راهنمایی به جز دوره‌های آموزش ضمن خدمت برای کتاب‌های جدید توسط دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی و تعدادی دوره‌های آموزشی عمومی، برای دبیران دوره‌ی راهنمایی، آموزشی در نظر گرفته نشده است. با توجه به گستردگی روز افزون علوم مختلف معلمان این دوره نیازمندند با تلاش خود در کسب شیوه‌های جدید علمی و آموزشی توانایی‌های خود را توسعه و تکامل بخشند.

تاکنون کتاب آمادگی
دفاعی فقط برای
پسران تدریس می‌شد،
در حال حاضر این
کتاب با تغییراتی برای
دختران نیز در حال
تهیه است

شبیه سازی

حسین الوندی

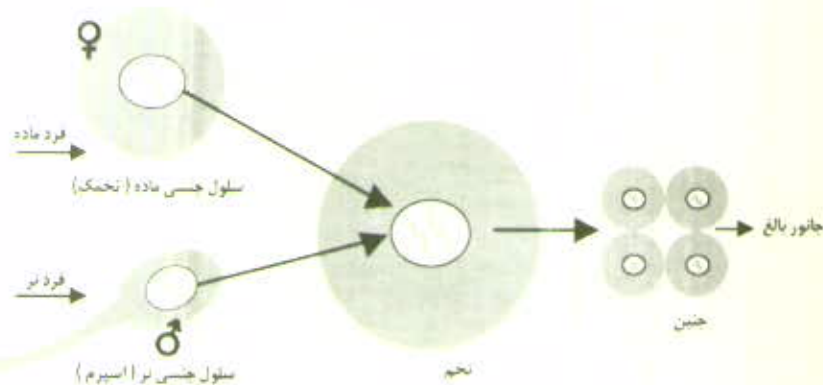
از زمان تولد اولین گوسفند شبیه سازی شده (دالی)، حدود ۱۰ سال می گذرد. دالی در سال ۱۹۹۷ میلادی در مؤسسه ای به نام «روزلین» در اسکاتلند به دنیا آمد. کارهای مربوط به شبیه سازی و انجام پژوهش های مربوط به آن، از چند دهه ی قبل آغاز شده بود، اما آن چه توجه عمومی و دانشمندان را به خود جلب کرد، تولد گوسفند دالی و به دنبال آن بحث شبیه سازی انسان بود که آرای موافق و مخالفی را در سطح بین المللی به دنبال داشت. ادعاهایی هم مبنی بر تولید انسان شبیه سازی شده، مطرح شد که هیچ گاه به اثبات نرسید. اما آن چه شبیه سازی را با اهمیت و مهم جلوه می دهد، استفاده از آن در درمان بیماری های لاعلاج در انسان و تولید گونه های جانوری و گیاهی مورد استفاده ی انسان، با صفات ممتاز است. به هر حال، شبیه سازی نوعی تولیدمثل است که توسط آدمی ابداع شده است. به طور کلی، تولیدمثل در جان داران به دو صورت غیر جنسی و جنسی انجام می گیرد.

سلول های جنسی (گامت) بر و ماده تولید می کنند. سلول های جنسی هر گونه، تحت شرایطی خاص با یکدیگر ترکیب می شوند (لقاح) و سلول تخم تولید می شود. از رشد و نمو سلول تخم، در دهه های جدید به وجود می آید. در تولیدمثل جنسی، به دلیل این که محتوای ژنتیکی سلول تخم از به اشتراک گذاشتن سلول های جنسی بر و ماده تشکیل شده است، فرد به وجود آمده، صرف نظر از این که شایه های به والدین دارد، خود نیز دارای صفات و ویژگی هایی است که از او را والدین و سایر فرزندان کاملاً متمایز می سازد. به خاطر تولیدمثل های متفاوتی که در زاده های حاصل از تولیدمثل جنسی وجود دارد، این زاده ها در شرایط محیطی متغیر توانایی بیش تری نسبت به زاده های حاصل از تولیدمثل غیر جنسی برای بقا و تداوم نسل دارند.

تولیدمثل جنسی و ثابت ماده ی ژنتیک ماده ی ژنتیک (مجموعه ی ژن ها) سلول های جان داران (به جز باکتری ها) به صورت ساختاری به نام کروموزوم در هسته ی سلول ها وجود دارد. تعداد کروموزوم های هر گونه از جان داران ثابت است و از نسلی به نسل دیگر تغییر نمی کند. مثلاً تعداد کروموزوم ها در سلول های بدن پشه ۶، در قورباغه ۲۶، در سگ ۷۸ و در انسان ۴۶، در ذرت ۲۰، در نخود فرنگی ۱۴ و در نوعی سرخس ۱۲۶۲ عدد است. با توجه به ثابت ماده ی ژنتیک در نسل های متمادی در گونه های متفاوت جان داران و

تولیدمثل غیر جنسی و جنسی برای درک بهتر شبیه سازی، به نظر می رسد بهتر است ابتدا تولیدمثل در جان داران را توضیح و سپس شبیه سازی را شرح دهیم. همان طور که گفته شد، تولیدمثل در جان داران به دو صورت کلی غیر جنسی و جنسی انجام می گیرد. در تولیدمثل غیر جنسی، وجود یک والد برای تولیدمثل کافی است و به همین دلیل زاده ها کاملاً شبیه به والد خود هستند. تولیدمثل غیر جنسی در گیاهان، آغازیان و جانوران ابتدایی مثل اسفنج ها و کیسه تنان، به طور معمول اتفاق می افتد و جزو روش های تولیدمثل طبیعی در این جان داران است.

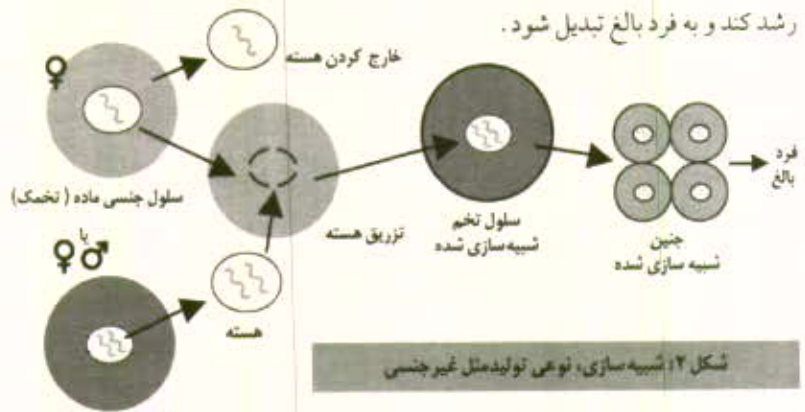
در تولیدمثل جنسی وجود دو والد نر و ماده برای تولیدمثل لازم است. دو والد هر کدام به طور جداگانه،

شکل ۱. تولید مثل جنسی

شبهه سازی چیست؟

با توجه به توضیح تولیدمثل غیرجنسی و جنسی و توانایی بالقوه‌ی هر یک از سلول‌های بدن در به وجود آوردن فرد کامل، شبهه سازی را می‌توان نوعی تولیدمثل غیرجنسی به شمار آورد. در شبهه سازی از فرد ماده‌ی جانوری که فرار است شبهه سازی شود، سلول جنسی ماده (تخمک) گرفته می‌شود^۲. در مرحله‌ی بعدی - سه‌ی آن را حذف می‌کنند و هسته‌ی یکی از سلول‌های بدن فرد نر و یا ماده را به درون تخمک بدون هسته تزریق می‌کنند. در شرایط مناسب، سلول دریافت‌کننده‌ی هسته می‌تواند رشد کند و به فرد بالغ تبدیل شود.

یکی از سلول‌های بدن (پوست، ماهیچه و ...)

فرایند شبهه سازی

شبهه سازی فرایند بسیار پیچیده‌ای است و انجام آن نیازمند امکانات فناوری، تخصص و توانایی‌های بسیار بالایی است. شبهه سازی در شش مرحله انجام می‌گیرد:

- تهیه‌ی تخمک: استخراج تخمک از فرد ماده، به ویژه در پستان‌داران، با توجه به دوره‌ی جنسی (عادت ماهانه)، در زمان خاصی انجام می‌گیرد. گرفتن تخمک از انسان با تجویز داروهای ویژه برای تحریک تخمک‌گذاری انجام می‌گیرد و در پستان‌دارانی مثل گاو و گوسفند، تخمک قبل از این که بالغ شود، استخراج می‌شود و مراحل بلوغ آن در آزمایشگاه انجام می‌گیرد. تخمک بستری برای رشد و نمو اولیه‌ی جنین شبهه سازی شده است.

شرکت دو سلول جنسی (نر و ماده) در تشکیل تخم، باید تعداد کروموزوم‌های سلول‌های جنسی نر و ماده با سلول‌های تشکیل‌دهنده‌ی بدن جان‌دار متفاوت باشد. امروزه مشخص شده است، در تقییمی که به تولید سلول‌های جنسی در غدد تناسلی نر و ماده می‌انجامد، تعداد کروموزوم‌های سلول‌های جنسی به نصف تقلیل می‌یابد. مثلاً تعداد کروموزوم‌های سلول‌های جنسی در ذرت و انسان به ترتیب ۱۰ و ۲۳ است.

هنگام تشکیل تخم مثلاً در انسان، با ترکیب سلول‌های جنسی نر و ماده و به اشتراک گذاشتن کروموزوم‌های آنها به سلول تخم با ۴۶ کروموزوم تشکیل می‌شود. ماده‌ی ژنتیک سلول تخم، دستورالعمل‌هایی را که به تشکیل فرد جدید می‌انجامد، در خود دارد. این دستورالعمل‌ها به صورت ماده‌ی ژنتیک در هسته‌ی سلول تخم قرار دارند. در ابتدا سلول‌های حاصل از تقسیم سلول تخم شبهه به یکدیگرند، اما به تدریج با انجام یک سلسله واکنش‌های بسیار پیچیده، به تدریج سلول‌ها از یکدیگر متمایز و هر گروه از آنها مسئول تشکیل بخش یا اندام خاصی از بدن جنین می‌شود.

در تمام مراحل رشد و نمو جنین، تقسیمات سلولی، سلول‌های مشابه تولید می‌کنند، ولی سلول‌های به وجود آمده، در مسیر رشد و نمو خود تغییر می‌کنند. به این ترتیب ماده‌ی ژنتیک هسته‌ی تمام سلول‌های بدن، با یکدیگر کاملاً مشابه‌اند. اما در هر یک از بافت‌ها و اندام‌های بدن، فقط بخش ویژه‌ای از ماده‌ی ژنتیک هسته فعال است و بقیه‌ی بخش‌ها به حالت غیرفعال قرار دارند. با توجه به آن چه گفته شد، هر گاه بتوان با به کارگیری روش‌هایی خاص، تمام ماده‌ی ژنتیک هسته و هر یک از سلول‌های بدن را فعال ساخت، و آن را وادار به رشد و نمو کرد، می‌توان فرد جدیدی را به وجود آورد که تمام صفات و ویژگی‌های فردی را دارا باشد که هسته‌ی سلول اولیه از آن گرفته شده است.

در بهترین شرایط،
درصد بسیار کمی از
جین های شبیه سازی
شده به سن بلوغ
می رسند

۲. مرحله ی جداسازی هسته ی تخمک: جدا کردن
و بیرون کشیدن هسته از تخمک کار ساده ای نیست. در یک
تخمک بالغ، تشخیص هسته از سایر اجزای سیتوپلاسم به
دلیل هم رنگی آن با سیتوپلاسم بسیار مشکل است. برای
رفع این مشکل، ابتدا هسته را به طریق ویژه ای رنگ آمیزی
می کنند. این رنگ آمیزی سبب می شود، هسته ی تخمک
در زیر نور فلورسانس به صورت نقطه ای نورانی دیده شود
و به این ترتیب از سایر نقاط سلول متمایز گردد، ضمن این که
به هسته هیچ صدمه ای هم وارد نمی شود.

جدا کردن هسته ی تخمک و بیرون کشیدن آن، در
زیر میکروسکوپ خاصه ی سه نام میکروسکوپ
میکرومانیپولاسیون انجام می گیرد. این
میکروسکوپ ها سوزن هایی بسیار ریز و توخالی دارند
که می توانند درون سلول فرو روند و مقداری از
مایعات درون آن را بیرون بکشند.

۳. تهیه ی هسته از سلول های بدن: با توجه به آن چه
گفته شد، ماده ی ژنتیک هسته ی سلول های بدن (پوست،
ماهیچه، استخوان و...) یکسان است و هر یک از آن ها به
تنهایی توانایی بالقوه ی تبدیل شدن به موجود کامل را دارند.
اما در سلول های بالغ، هر یک از بافت ها با اندام های بدن،
فقط بخش کوچکی از ماده ی ژنتیک فعال است و بقیه ی
بخش ها غیر فعال اند. مثلاً در سلول های ماهیچه، ژن های
مربوط به سلول های ماهیچه فعال اند و بقیه ی ژن ها مثلاً
ژن های پوست و استخوان، در آن غیر فعال اند؟ در صورتی
که در ابتدای تقسیمات سلولی تخم در دوران جنینی، تمامی
این ژن ها در سلول ها فعال اند.

نوع سلولی که برای استخراج هسته ی آن انتخاب
می شود نیز بسیار مهم است. مثلاً اگر برای شبیه سازی از
سلول های حاصل از تقسیمات اولیه ی سلول تخم
(سلول های بنیادی) استفاده شود، میزان موفقیت نسبتاً
بالاست. اما هرگاه بخواهیم از هسته ی سلول های عصبی
برای این کار استفاده کنیم، میزان موفقیت به صفر
می رسد. در هر حال در بهترین شرایط، میزان موفقیت
در شبیه سازی پایین و بین ۱۵ تا ۳۰ درصد است.

۴. انتقال هسته ی سلول بدنی به تخمک بی هسته:
هسته ی سلول های بدن برخلاف هسته ی سلول تخمک

مشخص است و بنابراین در این مرحله رنگ آمیزی هسته
ضرورتی ندارد. استخراج هسته نیز با استفاده از
میکروسکوپ میکرومانیپولاسیون انجام می گیرد. به این
ترتیب که هسته از سلول بدنی انتخاب شده، استخراج و
به درون تخمک بدون هسته تزریق می شود.

۵. فعال سازی ماده ی ژنتیک: همان طور که اشاره
شد، تمام ژن های سلول های بدن فعال نیستند. انتقال
هسته ی سلول بدنی به درون تخمک بدون هسته، گام
مهم و بسیار حساس و پراهمیت فعال کردن تمام ژن های
هسته است. این کار معمولاً با جریان ضعیف الکتریکی
و یا تحریکات شیمیایی انجام می شود. در حین
فعال سازی، بسیار اهمیت دارد و همیشه برای محققان
این سؤال مطرح است که آیا همه ی ژن های موجود در
هسته فعال شده اند؟ در حال حاضر تحقیقات نشان
می دهد که در فرایند فعال سازی، به طور معمول، همه ی
ماده ی ژنتیک فعال نمی شود و به همین دلیل، در حد
سقط جنین های شبیه سازی شده بسیار بالا و بین ۶۰ تا
۹۰ درصد است.

۶. تکثیر سلول جدید داخل انکوباتور: درون
انکوباتور در شرایط مناسب از نظر دما و رطوبت، سلول
شبه سازی شده، شروع به تقسیم می کند و خیلی زود توده ی
سلولی را به وجود می آورد. تا این جا از طرف اسناد زوی
رشد و نمو جنین دخالتی صورت نمی گیرد، اما بعد از این
مرحله ممکن است بر اساس اهداف شبیه سازی، توده ی
سلولی جنینی دو سرنوشته متفاوت داشته باشد.

الف) شبیه سازی تولیدمثلی: در چنین شرایطی، جنین
شبه سازی شده به رحم جانور ماده منتقل می شود. جانور
حامله می شود و به شرط این که دوران بارداری با موفقیت
به پایان برسد و سقط جنینی اتفاق نیفتد، نوزاد شبیه سازی
شده متولد خواهد شد.

ب) شبیه سازی درمائی: در چنین حالتی جنین
شبه سازی شده از آزمایشگاه خارج نمی شود و از سلول های
آن برای تولید سلول های بنیادی به منظور معالجه ی برخی
از بیماری ها استفاده می شود. مثلاً سلول های بنیادی را
می توان جایگزین سلول هایی کرد که در بدن فرد بیمار از
بین رفته اند و یا با به دلایلی غیر فعال شده اند.

کاربردهای شبیه سازی

با توجه به دو نوع سرنوشت سلول های شبیه سازی شده، کاربردهای شبیه سازی عبارت اند از:

۱. استفاده در تحقیقات: سلول های شبیه سازی شده قابل تمایزند و می توان روند تمایز سلولی را در آن ها مورد تحقیق و بررسی قرار داد. این سلول ها در تحقیقات شاخه ای از علم زیست شناسی به نام زیست شناسی تکوینی که روند رشد و نمو و تکوین جنین را مورد بررسی قرار می دهد، بسیار مهم اند و کاربرد دارند.

۲. استفاده در درمان بیماری ها: از سلول های شبیه سازی برای تولید سلول های بنیادی استفاده می شود. این سلول ها کاربرد درمانی دارند. سلول های بنیادی با توانایی بالایی که برای تکثیر نامحدود دارند، در ترمیم و بازسازی بافت های آسیب دیده ی گوناگون استفاده می شوند.

۳. تکثیر صفات ممتاز: به کمک شبیه سازی می توان اقدام به ازدیاد و تکثیر گاو و گوسفند های کرد که واجد صفی خاص هستند که از نظر اقتصادی برای دام پروری اهمیت دارد، مثلاً تولید جانورانی با تولید شیر بالا، به طور طبیعی از تکثیر گاو ها و گوسفند های با تولید شیر بالا، زاده هایی که متولد می شوند، همگی این صفت را مجدداً در حد مطلوب آشکار نمی سازند. اما در شبیه سازی می توان همواره گوسفند های متعددی را با این صفت ویژه تولید کرد.

۴. تکثیر صفات مصنوعی: امروزه دانشمندان به کمک مهندسی ژنتیک قادرند، تغییرات مورد نظر خود را در برخی از سلول های جانوران ایجاد کنند و به این ترتیب صفتی دل خواه را در آن به وجود آورند. مثلاً گوسفندی پدید آورند که شیر آن در صد پروتئین بالا و یا دارای انسولین (هورمون تنظیم کننده ی قند خون) باشد. این جانوران ارزشمند را می توان از طریق شبیه سازی تکثیر کرد.

مشکلات شبیه سازی

با توجه به آن چه توضیح داده شد، شبیه سازی فرایندی بسیار دقیق و پیچیده است. به طور معمول، در بهترین شرایط، در صد بسیار کمی از جنین های شبیه سازی شده به سن بلوغ می رسند. بنابراین شبیه سازی نیازمند دانش و تخصص های ویژه و فناوری بسیار پیشرفته است. از

سوی دیگر، مسائل اخلاقی شبیه سازی هنوز حل نشده اند و انجام تحقیقات مربوط به آن هنوز در برخی از کشورهای پیشرفته مجوز ندارد. البته مسائل اخلاقی بیش تر مربوط به شبیه سازی انسان است. مثلاً بر اساس اعتقادات مسیحیت، نمی توان سلول تخم انسان را پس از تشکیل از بین برد. اما در ایران از نظر بسیاری از مراجع، از بین بردن سلول تخم در چند روز نخست اشکالی ندارد.

پروژه ی شبیه سازی در ایران

از زمان تشکیل پژوهشکده ی رویان در سال ۱۳۶۹ توسط زنده یاد دکتر سعید کاظمی آشتیانی، زمان زیادی نمی گذرد. اما در همین زمان کوتاه، کارهای پژوهشی بزرگی در این مرکز انجام شده است. تحقیقات انجام شده بیش تر روی شبیه سازی گاو و گوسفند انجام گرفته است. در ابتدای امر، مرحله ی کسب مهارت در بی هسته سازی سلول تخمک موش آغاز شد و تعداد زیادی سلول تخمک موش نزدیک به ۱۰ هزار تخمک با روش های گوناگون بی هسته شدند.

به این ترتیب ابتدا شبیه سازی روی موش انجام گرفت، ولی بعدها به دلیل مشکلات خاصی که در شبیه سازی موش وجود داشت، این کار متوقف شد و با بررسی های انجام شده، برای تحقیقات شبیه سازی کار روی گوسفند تمرکز یافت. ابتدا نیز کار با استخراج تخمک و بی هسته سازی آن انجام شد و سپس تحقیقات وسیعی برای انتخاب سلولی که بتوان از هسته ی آن برای شبیه سازی استفاده کرد، انجام گرفت و سرانجام سلول فیبروپلاست گوش انتخاب شد.

به منظور شبیه سازی، بیش از صد جنین به ۴۵ رأس گوسفند منتقل شدند که فقط ۸ رأس از آنها حامله شدند. به موازات کارهایی که در پژوهشکده ی رویان در تهران روی گوسفند انجام می گرفت، در شاخه ی پژوهشکده ی رویان در اصفهان، کار روی شبیه سازی گاو شروع شد. اما بعدها کار روی گوسفند ادامه یافت تا این که در تاریخ هشتم مهرماه ۱۳۸۵، دومین گوسفند شبیه سازی شده در پژوهشکده ی رویان شاخه ی اصفهان با عمل سزارین متولد شد و رویانا نام نهاده شد (اولین گوسفند پس از تولد در گذشته بود). رویانا هنوز زنده است و مثل یک گوسفند طبیعی زندگی می کند.^۶

زیرنویس

1. Cloning

فرهنگستان معادل واژه ی کلونینگ را «تاکسازی» انتخاب کرده است.

۲. علاقه مندان برای آشنایی بیش تر با ساختار کروموزوم، می توانند به کتاب زیست شناسی سال سوم دوره ی متوسطه رشته ی علوم تجربی مراجعه کنند.

۳. رشد و نمو اولیه ی جنین به دخاير غلای و مواد ضروری موجود در سیتوپلاسم تخمک وابسته است. سلول جنسی نر فاقد این مواد است.

4. Micromanipulation Microscope

۵. در ایران در پژوهشکده ی رویان از هسته ی سلول های فیبروپلاست (نوعی سلول بافت پیوندی) استفاده شده است.

6. Encubatore

انکوباتور، اتاقکی برای رشد و نمو جنین است که شرایط مناسب برای رشد و نمو آن مثل دما، رطوبت، اکسیژن و... قابل تنظیم است.

۷. برای تهیه ی این مقاله از جزواتی که از طریق پژوهشکده ی رویان به دفتر مجله رشد آموزش راهنمایی تحصیلی رسیده بود، بهره بسیار گرفته شده است.

روزشمار

مجموعه فرحمند مقدم

دوشنبه	۱۵ مهر	۱۳۸۷
یکشنبه	۱۴ مهر	۱۳۸۷
شنبه	۱۳ مهر	۱۳۸۷
یکشنبه	۱۲ مهر	۱۳۸۷
دوشنبه	۱۱ مهر	۱۳۸۷
سه‌شنبه	۱۰ مهر	۱۳۸۷
چهارشنبه	۹ مهر	۱۳۸۷
پنجشنبه	۸ مهر	۱۳۸۷
یکشنبه	۷ مهر	۱۳۸۷
دوشنبه	۶ مهر	۱۳۸۷
سه‌شنبه	۵ مهر	۱۳۸۷
چهارشنبه	۴ مهر	۱۳۸۷
پنجشنبه	۳ مهر	۱۳۸۷
یکشنبه	۲ مهر	۱۳۸۷
دوشنبه	۱ مهر	۱۳۸۷

- ۱۳۰۷ خورشیدی، تولد سهراب سپهری، شاعر معاصر.
- ۱۲۸۵ خورشیدی، گشایش نخستین جلسه‌ی رسمی مجلس شورای ملی با حضور مظفرالدین شاه قاجار (۱۸ شعبان ۱۳۲۴ هـ.ق).
- ۱۳۵۷ خورشیدی، هجرت حمزه‌ت امام خمینی (ره) از عراق به پاریس.
- ۱۴۱ خورشیدی، آغاز قیام سبعلان بر ضد سلسله‌ی عباسی در شهر مدینه؛
- ۱۳۳۷ خورشیدی، بخش نخستین برنامه از نخستین فرستاده‌ی تلویزیونی در ساعت ۵ بعدازظهر روز جمعه.
- ۱۳۰۰ خورشیدی، کشته شدن کلان محمدتقی بیگلری (آزادپنجاه دوره‌ی احمدشاه)؛
- ۱۳۳۷ خورشیدی، تأسیس تلویزیون در ایران.
- ۵۲۲ (ق.م)، تاج‌گذاری داریوش اول پس از شکست کمبومات.
- سال اول خورشیدی، بنای مسجد النبی در مدینه (۱۸ ربیع الاول: اول هـ.ق).
- ۵۸۶ خورشیدی، تولد مولانا جلال‌الدین محمد باقی (۶ ربیع الاول ۶۰۴ هـ.ق) شاعر و عارف ایرانی (درگذشت ۵ جمادی الآخر ۶۷۲ هـ.ق).
- ۱۳۲۷ خورشیدی، تولد محمد عقاری، کمال‌الملک، نقاش نامدار دوره‌ی قاجار، در تهران، (۲۹ شوال ۱۲۶۴ هـ.ق). درگذشت ۲۶ مرداد ۱۳۱۹ خورشیدی در نیشابور؛
- ۱۳۷۹ خورشیدی، درگذشت عباس بلوکی فر، نقاش قهوه‌خانه‌ای (تولد اول فروردین ۱۳۰۳ خورشیدی).
- ۹۱۶ خورشیدی، درگذشت وحشی بافقی، شاعر ایران، مدفن وی در شهرستان بافق (یزد) است.
- ۱۳۲۰ خورشیدی، اعزام رضاخان به بندرعباس برای تبعید به جزیره‌ی موریس؛
- ۱۳۶۰ خورشیدی، شکست حمزه‌آبادان در عملیات نامی‌الانمه.
- ۱۲۸۸ خورشیدی، انتشار نشریه‌ی زنان در زمان احمدشاه قاجار در تهران به صورت هفتگی به مدیریت و صاحب‌امثاری دکتر کحال، دختر معقوب حیدرالاسلام همدانی.
- ۱۳۱۳ خورشیدی، گشایش دانشکده‌ی فنی دانشگاه تهران به ریاست دکتر محمود حسینی.
- ۵۱۳ (ق.م)، عبور ارتش ایران از تنگه‌ی بسفور در زمان داریوش هخامنشی؛
- ۱۱۵۰ خورشیدی، درگذشت عالم بزرگ شیعه، حاج ملااحمد نراقی (از آرا وی معراج‌الساده).
- ۱۳۱۳ خورشیدی، درگذشت فیضعلی شاه قاجار در سن ۶۸ سالگی در اصفهان (۱۹ جمادی الاول ۱۲۵۰ هـ.ق)؛
- ۱۲۸۷ خورشیدی، تولد دکتر محمد علی مجتهدی در لاهیجان؛ وی نخستین فرد ایرانی بود که درجه‌ی دکتری ریاضیات را دریافت کرد.

۳۵	مهر	۱۳۸۷	سهمشبه
۲۹	مهر	۱۳۸۷	دوشنبه
۲۸	مهر	۱۳۸۷	یکشنبه
۲۷	مهر	۱۳۸۷	شنبه
۲۶	مهر	۱۳۸۷	جمعه
۲۵	مهر	۱۳۸۷	پنج‌شنبه
۲۴	مهر	۱۳۸۷	چهارشنبه
۲۳	مهر	۱۳۸۷	سه‌شنبه
۲۲	مهر	۱۳۸۷	دوشنبه
۲۱	مهر	۱۳۸۷	یکشنبه
۲۰	مهر	۱۳۸۷	شنبه
۱۹	مهر	۱۳۸۷	جمعه
۱۸	مهر	۱۳۸۷	پنج‌شنبه
۱۷	مهر	۱۳۸۷	چهارشنبه
۱۶	مهر	۱۳۸۷	سه‌شنبه

- ۱۲۵۸ خورشیدی، گشایش نخستین کارخانه برق با روشن کردن چراغی به دست ناصرالدین شاه قاجار؛
 ۱۳۳۱ خورشیدی، قطع روابط سیاسی ایران و انگلیس پس از ۹۳ سال تعطیلی سفارت انگلیس در ایران.
 ۳۷۱ خورشیدی، قتل خواجه نظام الملک، وزیر اندیشمند دوره سلجوقیان.
 ۱۸۲۷ میلادی، استقلال یونان.
 ۱۳۲۷ خورشیدی، انتصاب میرزا تقی خان امیرکبیر به عنوان صدراعظم دربار ناصرالدین شاه.
 ۱۲۸۶ خورشیدی، درگذشت میرزا محمد حسین خان فروغی ذکاءالملک، مدیر نشریه تریب.
 ۱۳۳۱ خورشیدی، اعلام قطع روابط با انگلستان از سوی دکتر مصدق در صحن مجلس شورای ملی.
 ۱۳۱۸ خورشیدی، قتل محمد فرخی بزدی، شاعر سیاسی و منتقد دوران مشروطه و مدیر روزنامه توفان.
 ۱۳۰۶ خورشیدی، آغاز احداث نخستین راه‌آهن دولتی ایران؛
 ۱۳۶۱ خورشیدی، شهادت آیت‌الله افسر فی اصفهانی به دست منافقان.
 ۵۳۹ (ق.م)، آغاز دوران شاهنشاهی در ایران با جلوس رسمی کوروش هخامنشی پس از تسخیر بابل؛
 ۸۹۴ خورشیدی، ورود دریا سالار البرک، فرمانده نیروی پرتغالی با چند کشتی توپ‌دار و نیروهای تفنگ‌دار به جزیره هرمز و اشغال آن.
 ۵۹ خورشیدی، رویداد بزرگ عاتق‌ورای حسینی (۱۰ محرم ۶۱ ه.ق)؛
 ۱۳۵۸ خورشیدی، درگذشت دکتر غلامحسین مصاحب، ادیب، نویسنده و صاحب‌دائرةالمعارف مصاحب.
 ۱۳۳۰ خورشیدی، انتشار متن شکایت انگلستان از ایران به شورای امنیت سازمان ملل، انگلستان در این شکایت مسأله ملی شدن صنعت نفت ایران را با مخاطره افتادن صلح جهانی ارتباط داده بود (۱۹۵۱ میلادی).
 ۱۳۰۵ خورشیدی، تصویب قانون وظیفه اجباری در سراسر کشور برای پسران بالای ۱۸ سال.
 ۱۳۳۳ خورشیدی، صدور حکم اعدام دکتر سید حسین قاطمی، وزیر امور خارجه دولت دکتر مصدق.
 ۵۱۶ میلادی، ورود نخستین سفیر دائمی ایران و ۹۰ همراه وی به چین و تسلیم اعتبارنامه خود بر امپراتور آن کشور.
 ۱۳۱۳ خورشیدی، تقسیم نام خیابان علاءالدوله تهران به خیابان فردوسی از سوی شهرداری تهران.

اشاره: وقایع و حوادث مهم به شکل‌های مختلف در رسانه‌های گوناگون مطرح می‌شوند. در صفحه‌ی روز شمار سعی می‌کنیم به اتفاقاتی اشاره کنیم که تاکنون کم‌تر مطرح شده‌اند و هم‌چنین تا حدی کاربرد آموزشی دارند. معلمان محترم می‌توانند به مناسبت‌های مختلف آن‌ها را در کلاس درس خود به کار ببرند.
 مهر در سانسکریت «میترا» (Mitra) در اوستا و پارسی باستان «میشرا» (Mithra) و در فارسی مهر گفته شده است که از ریشه Mithra به معنی پیوستن است. پیش‌تر خاورشناسان معنی اصلی مهر را واسطه و میانجی یاد کرده‌اند. مهر واسطه است میان آفریدگار و آفریدگان. نگهبانی ماه هفتم و روز نازدهم هر ماه بر عهده‌ی ایزد مهر است. در گاهشماری قدیم ارمنی «مهر» نام روز هشتم هر ماه بوده است. انواع گل بنفشه و رنگ سرخ روشن، فلز مس، سبزه‌ی زهره و سنگ الماس به ماه مهر منسوب است.

منابع: ۱. غلامی، مهرا. ایران نگار. چاپ اول، تهران: گنجی‌نقش جهان، ۱۳۸۵.

شبکه‌ی آموزش

شبکه‌ی فرصت‌های برابر آموزشی

سیمین رضوی

www.amouzesheh.ir
 شبکه‌ی فرصت‌های برابر آموزشی
 www.2.trib.ir

معرفی برنامه

نام برنامه: شبکه‌ی رایانه‌ای
 این برنامه با هدف آسایش و تفریح علاقمندان به ساخت ابزار و تجهیزات در فضای شبکه در 24 قسمت 20 دقیقه‌ای از شبکه آموزش هفتا پخش شده است. در حال حاضر این مجموعه در بخش معرفی برنامه‌های شبکه موجود می‌باشد.

در دسترس است: برنامه آموزش لغات انگلیسی ABC

- معرفی شبکه
- مفاهیم
- پسوندها
- بخش زنده
- مناسبت‌ها
- لغته سایت
- فرصت برابر
- تکنه‌های تفریح
- مجموعه سوالات تفریح
- جدول پخش برنامه‌ها
- معرفی برنامه‌های شبکه

کتاب ماه

کتاب ماه	19/09/08
کتاب ماه	18/09/08
کتاب ماه	17/09/08
کتاب ماه	16/09/08
کتاب ماه	15/09/08
کتاب ماه	14/09/08
کتاب ماه	13/09/08
کتاب ماه	12/09/08
کتاب ماه	11/09/08
کتاب ماه	10/09/08
کتاب ماه	09/09/08
کتاب ماه	08/09/08
کتاب ماه	07/09/08
کتاب ماه	06/09/08
کتاب ماه	05/09/08
کتاب ماه	04/09/08
کتاب ماه	03/09/08
کتاب ماه	02/09/08
کتاب ماه	01/09/08

کتاب رشد

کتاب رشد	19/09/08
کتاب رشد	18/09/08
کتاب رشد	17/09/08
کتاب رشد	16/09/08
کتاب رشد	15/09/08
کتاب رشد	14/09/08
کتاب رشد	13/09/08
کتاب رشد	12/09/08
کتاب رشد	11/09/08
کتاب رشد	10/09/08
کتاب رشد	09/09/08
کتاب رشد	08/09/08
کتاب رشد	07/09/08
کتاب رشد	06/09/08
کتاب رشد	05/09/08
کتاب رشد	04/09/08
کتاب رشد	03/09/08
کتاب رشد	02/09/08
کتاب رشد	01/09/08

کتاب دانشجو

کتاب دانشجو	19/09/08
کتاب دانشجو	18/09/08
کتاب دانشجو	17/09/08
کتاب دانشجو	16/09/08
کتاب دانشجو	15/09/08
کتاب دانشجو	14/09/08
کتاب دانشجو	13/09/08
کتاب دانشجو	12/09/08
کتاب دانشجو	11/09/08
کتاب دانشجو	10/09/08
کتاب دانشجو	09/09/08
کتاب دانشجو	08/09/08
کتاب دانشجو	07/09/08
کتاب دانشجو	06/09/08
کتاب دانشجو	05/09/08
کتاب دانشجو	04/09/08
کتاب دانشجو	03/09/08
کتاب دانشجو	02/09/08
کتاب دانشجو	01/09/08

فیلم کوتاه
 هدایت خانواده
 آموزش خانواده
 جوانان گشتاب بارون
 آموزش تفریح و ورزش

آموزش دوم راهنمایی
 رشد ریاضی
 ریاضیات - علوم فضا
 تاریخ شهر ایران
 کارگاه موند قدرت 1

کارگاه ساختار رشد 2008
 ویدئو آموزشی
 آموزش آموزش خانواده
 آموزش آموزش خانواده
 ریاضیات کودک

روابط عمومی
 تلو: 84781177
 پم: 84781178
 amouzesheh@trib.ir

گوشه‌های جوان
 سلامت
 آشنایی
 دانسته‌ها
 گویک تفریح

انوسیلرانی

الف - اطلاعات عمومی
 ب - معرفی
 ج - آشنایی
 د - تفریح
 ه - گوشه‌های جوان

گوشه‌های جوان

مطالب برتر

مطلب جدید

سؤالات آزمون ارشد 88
 مدیریت آموزشی

نقدهای ویدئو

...مجموعه‌ای از فیلم‌ها
 ...بررسی‌های ویدئویی
 ...موضوعات آموزشی
 ...موضوعات علمی
 ...موضوعات فرهنگی

مطالب برتر

...فایده‌های XDC 4M
 ...فایده‌های DV 12V
 ...آموزش‌های تخصصی
 ...تجربیات کاربردی
 ...موضوعات علمی

مطلب رایگان

...ویدئوهای آموزشی
 ...موضوعات علمی
 ...موضوعات فرهنگی
 ...موضوعات اجتماعی

این وب‌سایت به افزایش آگاهی مخاطبان در زمینه‌ی مواد درسی و نکات درسی دوره‌های آموزشی مختلف (ابتدایی، راهنمایی تحصیلی و متوسطه) و هم‌چنین افزایش شناخت و آگاهی معلمان درباره‌ی شیوه‌های علمی و مؤثر آموزشی کمک می‌کند. با مراجعه به آدرس: <http://www.2.trib.ir/amouzesheh/default.asp> می‌توانید وارد صفحه‌ی اصلی وب‌سایت شوید و از محتوای آن استفاده کنید. برای دسترسی به مطلب مورد نظرتان، کافی است که بر روی عنوان آن، دوبار کلیک کنید.

حقوق بشر

فاطمه محمودیان

- عنوان: اولین گام‌های آموزش حقوق بشر
- مترجمان: خلیل چراغی، زاله باقرزاده و سعید قریشی
- ناشر: شورا (تلفن: ۲-۶۶۹۵۲۹۲۱ و ۲-۶۶۲۹۰۴۰۰-۰۲۱)
- چاپ اول، تهران، تابستان ۱۳۸۴، ۲۴۰ ص، ۲۰۰۰ تومان.

حقوق بشر را نمی‌توان خرید، به دست آورد یا به ارث برد؛ زیرا این حقوق، به آحاد مردم جهان، از این حیث که بشرند، تعلق دارد.

کتاب «اولین گام‌های آموزش حقوق بشر» مجموعه‌ایست برای معلمان و کسانی که با جوانان و نوجوانان سروکار دارند و می‌خواهند حقوق بشر را به آنان آموزش دهند.

این راهنما به عنوان مقدمه‌ای اولیه، دربرگیرنده‌ی فعالیت‌هایی ویژه برای گروه سنی نوجوانان و جوانان است.

کتاب فوق شامل توصیه‌هایی درباره‌ی روش تدریس است و رویکردهای مطرح شده در آن بیش‌تر جنبه‌ی عملی دارد.

در بخش اول کتاب، مبانی آموزش حقوق بشر و در بخش دوم روش‌های مناسب یاددهی - یادگیری مورد بحث قرار گرفته است. در بخش‌های سوم و چهارم که مفیدترین و جذاب‌ترین بخش‌های کتاب هستند، طرح درس‌هایی برای آموزش حقوق بشر آورده شده است. بسیاری از این درس‌ها آن قدر جذاب‌اند که نه تنها جوانان و نوجوانان، بلکه بزرگ‌سالان را نیز برای مدتی به تفکر عمیق و چالش فکری می‌کشاند. این درس‌ها به گونه‌ای طراحی شده‌اند

که اولاً هدف‌های اساسی حقوق بشر را پوشش دهند. ثانیاً دانش‌آموزان را در موقعیتی فعال و تولیدکننده‌ی مفهوم قرار دهند. یک نکته‌ی جالب دیگر در زمینه‌ی طرح درس‌ها این است که کاملاً بین‌المللی هستند و از کشورهای مختلف انتخاب شده‌اند. در بخش پنجم، اسناد حقوق بشر شامل نسخه‌ی اصلی اعلامیه جهانی حقوق بشر و نسخه‌ی ساده‌شده‌ی آن (که برای دانش‌آموزان قابل فهم است) و نیز کنوانسیون حقوق کودک آورده شده است تا هنگام لزوم مریبان بتوانند از آن‌ها استفاده کنند.

در بخش ششم که بخش پایانی کتاب است با عنوان «گام‌های بعدی» اقداماتی را که می‌تواند زمینه‌ی اجرای مطلوب‌تر برنامه‌های آموزش حقوق بشر را تسهیل کند، مطرح شده است.

اولین گام‌های

آموزش حقوق بشر

A Manual For Starting
Human Rights Education

مترجمان: خلیل چراغی، زاله باقرزاده، سعید قریشی

ایران سرزمین بناها و آثار تاریخی است. شمال، جنوب، شرق، غرب، مرکز و... چگونه می شود که دانش آموزان ما در درس تاریخ از مشاهده این آثار محروم بمانند. شهر شما، نزدیکی شهر شما یا کمی دورتر، تاریخ، تمدن و فرهنگ ایران را در خود جای داده است. تاریخ را از حصار کلاس فراتر ببریم. خلاء به اصطلاح حفظی بودن تاریخ را پر کنیم. در کنار اردوهای درسی، تفریحی، زیارتی، جایی هم برای اردوهای تاریخی باز کنیم به شوش، همدان، شیراز و... سفر کنیم. تخت جمشید، یستون، الموت و... را از نزدیک ببینیم تا تاریخ معنای دیگری پیدا کند. در صدد برآمده ایم تا شمارا با گوشه ای از این آثار آشنا کنیم.

چه مکان و فضای را می توان موزه نامید؟

ماده ی دو، بند یک قوانین شورای بین المللی موزه ها، موزه را مؤسسه ی دائمی و غیرانتفاعی می داند که در خدمت جامعه و توسعه ی آن است و ورود به آن و بازدید از آن برای مردم آزاد است و موزه برای مطالعه، آموزشی و بهره مندی مدارک مادی و محیط زیست، آن ها را کسب، حفظ، بررسی و اسلایس می کند و نمایش می دهد.

در واقع موزه مکان معتبری است برای جمع آوری، نگه داری و نمایش آثاری که می توانست راوی تاریخ، فرهنگ و تمدن ملل گوناگون باشند؛ نه عبارت دیگر، موزه شناسنامه ی ملی و نماد و هویت ملی و فرهنگی جامعه است.

تأسیس اولین موزه

اولین بار به دستور ناصرالدین شاه قاجار در داخل کاخ سلطنتی گلستان تالاری به موزه اختصاص و گشایش یافت که نام آن موزه ی همایونی بود. این موزه پس از مدتی تعطیل شد و جواهرات آن

موزه ی ایران باستان و بناهای تاریخی یزد

موزه ها و بناهای تاریخی ایران (۱)

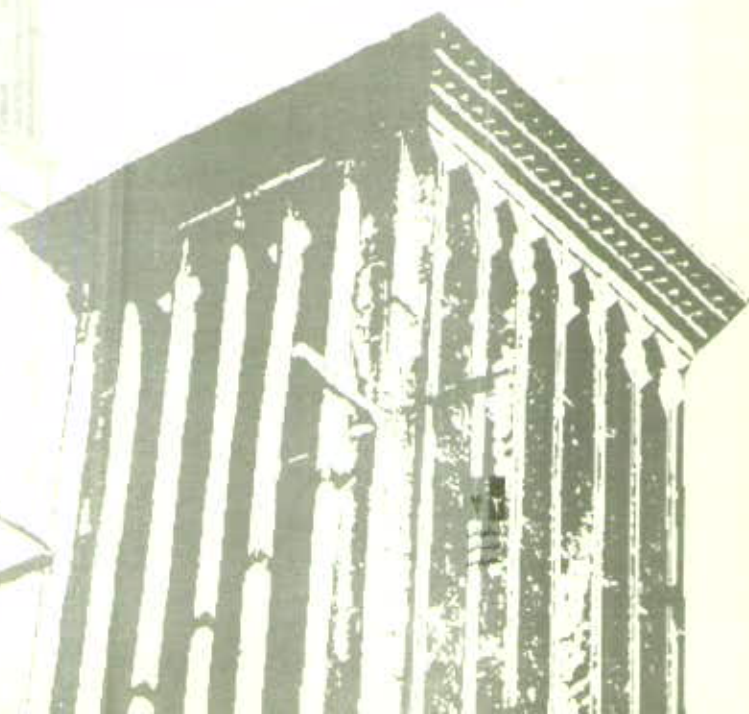
جواد باباخانی

ایران ساخته شده است. طرح این بنا را آنتونر گنار، معمار و مهندس برحسبته ی فرانسوی به سنگ مادی ایران کسب طرحی کرده است. ساختن این موزه در فضای به وسعت یازده هزار متر مربع در مدت دو سال به همت حاج عباسعلی معمار و استاد مراد نیری در سه طبقه تکمیل و در سال ۱۳۱۶ خ. شدتی افتتاح شد. در سال ۱۳۵۷ موزه ی دوران اسلامی از موزه ی ایران باستان جدا و به صورت موزه ی مستقل به ساختمان جدید منتقل شد. از همان زمان مجموع موزه ی ایران باستان و موزه ی دوران اسلامی به موزه ی ملی ایران تغییر نام داد. در این موزه چکنده ای از تمدن، فرهنگ و هنر ایران به نمایش درآمده است. این موزه را می توان غنی ترین موزه ی جهان از دیدگاه فرهنگ و تمدن ایران به شمار آورد. موضوع آثار موزه ی ملی ایران، میراث فرهنگی دوران باستان ایران است که با توجه به تحول و تسلسل زمانی از

به بانک ملی انتقال یافت. در دوره ی مشروطه به دستور وزیر معارف ضلع الدوله دایره ای به نام عتیقات بین سال های ۱۲۹۷-۱۲۹۵ هـ. ق به وجود آمد. در همین زمان موزه ی ایران معارف تأسیس شد. این موزه دربرگیرنده ی اشیای عتیقه، کاشی، سفال، سکه و سلاح بوده که به عنوان اولین گام مؤثر در تاریخ موزه داری ایران به شمار می رود.

موزه ی ایران باستان (موزه ی ملی ایران)

موزه ی ایران باستان، اولین بنایی است که به منظور ایجاد موزه در

قدیم به جدید به نمایش در آمده‌اند. در این موزه نمونه‌هایی از اولین ابزار سنگی دست ساخت بشر در ایران مربوط به نیم تا یک میلیون سال پیش تا آثار فرهنگی تاریخی مربوط به اواخر دوران ساسانی (۶۵۱ میلادی) به نمایش در آمده است.

قدیمی‌ترین آثاری که در این موزه نگه‌داری می‌شود مربوط به ابزار سنگی مکشوفه از گنج پر (رستم‌آباد گیلان) و کشف‌شده در شمال شرقی ایران است. آثار موجود در موزه به محوطه‌های باستانی سراب (کرمانشاه)، اسماعیل‌آباد (کرج)، چشمه‌علی (شهرری)، شهسود (کرمان)، شهر سوخته (سیستان)، مرودشت (فارس)، شوش و چغازنبیل (خوزستان)، سیلک (کاشان)، مارلیک (گیلان)، حسنلو (آذربایجان غربی) زیویه (کردستان) و... مربوط می‌شود.

بناهای تاریخی

بناهای تاریخی هم بخشی از میراث فرهنگی و هم بخشی از شناسنامه‌ی تاریخی یک ملت است که

از گذشته‌های دور به یادگار مانده‌اند. این بناها در گذشته مورد استفاده قرار می‌گرفتند و امروزه فقط قسمت‌هایی از آن‌ها باقی مانده است، مثل تخت جمشید؛ بعضی دیگر از این بناها مانند مساجد، کاروان‌سراها و... هنوز هم استفاده می‌شوند.

یزد را به عنوان اولین شهر برای معرفی بناهای تاریخی انتخاب کرده‌ایم که دومین شهر باستانی جهان است و بناهای آن کم نظیر بای نظیر هستند.

۱. مسجد امیر چخماق: این مسجد را سردار شاهرخ تیموری و حاکم شهر با همکاری همسرش فاطمه خانم بنا نهاده است. این بنا در قرن هشتم هـ. ق احداث شده است که شامل مجموعه‌ی حمام، قنات خانه، چاه، میدان، کاروانسرا، خان‌باغ و آب سرد است.

۲. مدرسه‌ی ضیائییه: معروف به زندان اسکندر که قدمت هفتصد ساله دارد و شرف‌الدین علی‌رضی ۶۳۱ هـ. ق آن را بنا نهاده است. گنبد آن از گل خام است. این مدرسه محل خیریه برای تحصیل دانش‌آموزان بوده است.

۳. بقعه‌ی دوازده امام: این بنا متعلق به دوره‌ی امیر عضدالدوله دیلمی است که قدیمی‌ترین بنای آجری یزد است و در سال ۴۲۹ هـ. ق چهار سردار نظامی برای استقرار نیروهای نظامی آن را ساخته‌اند. بعدها صوفیان آن را به خانقاه تبدیل

کردند و چون اسامی دوازده امام روی سنگ قبری در این محل نوشته شده به این نام معروف شده است. از دیگر بناهای یزد می‌توان به مسجد جامع یزد که در نوع خود از شاهکارهای زیبای معماری اسلامی است و دخمه یا برج خاموشان، آتشکده‌ی زردشتی یزدان که از قدمت آتش آتشکده بیش از ۱۵۳۲ سال می‌گذرد، باغ دولت‌آباد (حدود ۲۶۰ سال پیش در زمان شاهرخ میرزا، کریم‌خان و آقا محمدخان بنا شد)، بقعه‌ی میررکن‌الدین دارای سردر و گنبد زیبا با پوشش کاشی و کتیبه‌ای به خط کوفی متعلق به قرن هشتم هـ. ق مسجد خطیره، مدرسه‌ی کمالیه، مدرسه و خانه‌ی حسینیان مسجد بزرگ پشت باغ و ده‌ها بنای بسیاری قدیمی را می‌توان نام برد که هر یک دارای ارزش بسیار زیادی هستند. در خاتمه حیف است که از بادگیرهای یزد صحبتی نکنیم، بادگیرهایی که در تابستان‌ها هوای خنک و مطبوع را به داخل ساختمان‌ها می‌آورند. این بادگیرها نشانه‌ای از معماری اصیل و سنتی ایران است که بادگیر باغ دولت‌آباد یزد یکی از معروف‌ترین آن‌هاست.

منابع

۱. نهجری، عبدالحمید. جغرافیای تاریخی شهرها. تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۷۰.
۲. میران گروه‌های آموزشی جغرافیای استان‌ها. جغرافیای کامل ایران (ج ۲) تهران: شرکت چاپ و نشر ایران، ۱۳۶۶.
۳. میردانش، مهدی. آشنایی با بناهای تاریخی. تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۸۶.

اشاره

یکی از دغدغه‌ها برای کشورها، بودجه‌هایی است که به پژوهش اختصاص می‌یابد. اما مهم‌تر از آن کاربست پژوهش‌هایی است که انجام شده و تأثیر آن‌ها بر روند برنامه‌ها، تولیدات و ارائه‌ی خدمات است. رشد آموزش راهنمایی تحصیلی با هدف ترویج فرهنگ پژوهش محوری و هم‌چنین اطلاع‌رسانی که قدم اول کاربست تحقیقات است، در هر شماره پژوهش‌های مرتبط با دوره‌ی راهنمایی تحصیلی را معرفی می‌کند.

تدریس مشارکتی

مقایسه‌ی تأثیر دوروش تدریس مشارکتی و انفرادی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

بزوهشگر: مهرزاد رنجبر

کلیدواژه‌ها: تدریس مشارکتی، اثربخشی تدریس، پیشرفت تحصیلی.

تجزیه و تحلیل اطلاعات علمی دانش‌آموزان در درس علوم تجربی پایه‌ی دوم دوره‌ی راهنمایی تحصیلی به روش نیمه تجربی همراه با پیش و پس‌آزمون با گروه کنترل انجام شده است. نمونه‌ی مورد مطالعه را شصت دانش‌آموز دختر متعلق به دو کلاس درس علوم پایه‌ی دوم راهنمایی تحصیلی صف‌شهر (یکی گواه و دیگری آزمایش) تشکیل می‌دهند. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از آزمون محقق ساخته، جمع‌آوری شد.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون پارامتری «T» مربوط به دو گروه مستقل مورد آزمون قرار گرفت و نتایج به دست آمده حاکی از این است که:

روش تدریس مشارکتی نسبت به روش تدریس انفرادی تأثیر بیش‌تری بر درک و فهم مطالب آموخته شده و میزان توانایی تجزیه و تحلیل اطلاعات علمی مربوط به درس علوم دانش‌آموزان مورد مطالعه دارد.

بنابراین، با توجه به یافته‌های این پژوهش توصیه می‌شود که ابتدا به معلمان نظریه و چگونگی استفاده از روش تدریس مشارکتی آموزش داده شود تا با مزایای این روش تدریس آشنا شوند؛ سپس از معلمان بخواهیم که در تدریس مواد درسی از این روش تدریس بهره ببرند.

مدارس، دانش‌آموزان را برای پذیرفتن نقش‌های بزرگ سالانه آموزش می‌دهند. بنابراین، انتظار می‌رود فعالیت‌های توأم با مشارکت را مورد تأکید قرار دهند. در کلاس درسی که معلم برای تدریس از روش مشارکتی استفاده می‌کند:

۱. دانش‌آموزان به جای این که معلم را مرجع اصلی بدانند، به هم‌کلاسی‌هایشان به عنوان مراجع مهم و با ارزش نگاه می‌کنند؛

۲. هر دانش‌آموز می‌داند که مسئولیت یادگیری مواد درسی به عهده‌ی خودش است؛

۳. تعاملات بین فردی مورد تشویق قرار می‌گیرد. اما، امروزه شاهد آن هستیم که فعالیت‌های هم‌پارانه در مدارس کم‌تر مورد استقبال معلمان قرار می‌گیرد. یکی از علل این مسئله، اطلاع نداشتن معلمان از مزایا و اثرات مثبت این روش تدریس است.

این پژوهش به منظور مقایسه‌ی تأثیر دوروش تدریس مشارکتی و انفرادی در میزان یادسپاری، درک و فهم و

منبع

این چکیده‌ی پژوهش از منبع زیر اقتباس شده است:
رنجبر، مهرزاد. مقایسه‌ی تأثیر دوروش تدریس مشارکتی و انفرادی بر میزان یادسپاری، درک و فهم و تجزیه و تحلیل اطلاعات علمی دانش‌آموزان در درس علوم تجربی پایه‌ی دوم دوره‌ی راهنمایی تحصیلی. پایان‌نامه‌ی دوره‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی برنامه‌ریزی درسی دانشگاه ۱۳۸۶. ۴۴۴.

نیایشی

گردآورنده: سیمای حاج ابوالقاسمی

هم دعا از تو اجابت هم ز تو
ایمنی از تو مهابت هم ز تو

(مولوی)

- ✓ انسان با خواندن عبارات های زیبا در نیایش از لطافت روح برخوردار می شود.
- ✓ احساس امیدواری، انگیزه در زندگی و تلاش در انسان تقویت می شود.
- ✓ راه رسیدن به هدف را آسان می سازد.
- ✓ احساس تنهایی را از انسان می گیرد.

در زندگی روزمره هر روز با تغییرات، مسائل و مشکلات مختلفی مواجه می شویم. هر یک از آن ها می تواند فشارهای روحی روانی خاصی را به ما تحمیل کند، به طوری که آرامش را از انسان سلب کند و او را از جمع به سوی تنهایی بکشاند و از اهداف عالی هاش بازدارد.

نیاز انسان به تکیه گاهی مطمئن، همانند احتیاج نوزاد به مادر است. برای پایداری در برابر مشکلات و غلبه بر آن ها نیازمند آرامش درونی هستیم و بهترین آرامش، همانا یاد خداست. برعکس، فراموشی خدا موجب بروز احساس پوچی، بی هدفی و تنهایی می شود و زندگی را برای انسان سخت می کند. «ذکر» یعنی اعتراف به حضور یک تکیه گاه. یکی از راه های ذکر و یاد خدا «دعا و نیایش» است. به تعبیری نیایش فراخواندن خداوند به یاری، در هنگام محنت و گرفتاری است. در عصر تنهایی انسان، پیام دعا و نیایش به ما این است که: شما تنها نیستید.

ای خدای پاک و بی نیاز و یار
دست گیر و جرم ما را در گذار
یاد ده ما را سخن های دقیق
که تو را رحم آورد آن ای رفیق

نیایش، پل ارتباطی عالم ماده با ملکوت، درک حضور خداوند، کلید نجات و فریاد فطرت طبیعی است.

اثرات نیایش

- ✓ موجب تجلی عشق، میان انسان و معبود است.
- ✓ عامل ارتباط انسان با قدرت الهی است که موجب آرامش قلبی می شود.

نکته ها و توصیه ها در نیایش

۱. نیایش باید مؤمنانه و صادقانه باشد: یعنی فقط در زبان نباشد، طوری که زبان کار خودش را بکند و دل به کار دیگری مشغول باشد.
۲. نیایش باید مجدانه و از اعماق جان باشد: یعنی آن چنان از خدا بخواه، که کودکی از مادرش چیزی را مطالبه می کند.
۳. نیایشگر باید خلوص داشته باشد تا اخلاص درون و خالی کردن از هر چه غیر از اوست به دست آید.
۴. در اماکن مقدس، شرایط معنوی دعا و نیایش آماده تر است.
۵. در نیایش کافی است با زبان ساده و راحت با خدا سخن بگویم.
۶. بهترین زمان دعا پیش از طلوع و قبل از غروب خورشید است.
۷. گناه مانع اجابت دعاست.
۸. به یاد داشته باشیم که خداوند همراه کسی است که او همراه خداوند باشد.

و به تعبیر سهراب سپهری:

و خدایی که در این نزدیکی است
لای این شب بوها، پای آن کاج بلند
روی آگاهی آب، روی قانون گیاه

نامه‌ها و

نوشته‌های رسیده

دوره‌ی جدید مجله با این شماره آغاز می‌شود و ما هنوز نتوانسته‌ایم آن طور که شایسته است، از زحمات همکاران محترمی که سال گذشته برای ما نامه ارسال کرده‌اند، قدردانی و تشکر کنیم. امیدواریم در سال جاری فرصت بیش‌تری فراهم آید تا با بهره‌مندی از مطالب این عزیزان، تلاش آن‌ها را ارج نهم. نامه‌هایی که تا قبل از ارسال مطالب اولین شماره به دست ما رسیده، به شرح زیر است.

۱۰: خانم سیده سوادیه مرجانی، دبیر محترم شیمی، مدرسه‌ی فرزانگان چهاردانگه‌ی تهران، مطالبی با عنوان «آیا انجام تست IQ و اندازه‌گیری هوشی برای آموزش ضروری است؟» و «یک توصیه‌ی کاربردی جهت درک مطلب سریع و صحیح» تهیه و به دفتر مجله ارسال کرده‌اند. مطلب ایشان هنوز برای چاپ در مجله آماده نیست و نیاز به بررسی دقیق‌تر دارد.

۱۱: آقای مجید بهرامی راد، کارشناس آموزش و پرورش استان قم، مطالبی با عنوان «ضرورت آشنایی با مهندسی فرهنگی» تهیه و تدوین کرده‌اند. امیدواریم بتوانیم از این مطلب به نحوی استفاده کنیم.

۱۲: آقای یوسف رسولی از مدرسه‌ی راهنمایی آیت‌الله خالقی تبریز، طرح درس عربی برای آموزش فعل امر پایه‌ی سوم راهنمایی را با الگوی تفکر انتقاریس تهیه کرده‌اند. ضمن تشکر از ایشان سعی می‌کنیم به نحو مطلوبی از نوشته‌ی ایشان استفاده کنیم.

۱۳: خانم فاطمه عابدی، دبیر محترم مسائل علمی و هندسی روستاهای قائم‌شهر، مطالبی با عنوان «پنک آزمایش سادسده حداب» برای یکی از دروس علوم تجربی نوشته و برای مجله ارسال کرده‌اند. از زحمات ایشان تشکر می‌کنیم.

۱۴: آقای مهرزادرتجبر، کارشناس ارشد دوره‌ی معربی درسی، پژوهشی با عنوان «مقایسه‌ی تأثیر روش تدریس مشارکتی با روش تدریس انفرادی در میزان یادگیری»، درک و فهم و تجربه و تحلیل اطلاعات علمی درس علوم تجربی سال دوم راهنمایی تحصیلی تهیه کرده‌اند. این مقاله از طریق همکاران مجله‌ی مدرسه‌ی فردا به دست ما رسیده است. مقاله‌ی ایشان را برای استفاده در صفحه‌ی معرفی پایان‌نامه‌ها ارسال کرده‌ایم.

۱۵: خانم اکرم انامق نژاد، دبیر محترم حرفه‌وق شهادتستان مرند، مطالبی با عنوان «چه‌طور مبتکر شویم؟» تهیه کرده‌اند. به نظر نویسنده، این مطلب برای آموزش به دانش‌آموزان راهنمایی در درس حرفه‌وق مفید است. این نوشته در پوشه‌ی خلاقیت قرار گرفته تا به نوعی از مطالب مفید آن استفاده شود.

۱۶: خانم مهری خانیان، دبیر محترم علوم اجتماعی مدرسه‌ی راهنمایی فاطمه استان اصفهان، مقاله‌ی مفصلی با عنوان «خانواده و نقش آن در گرایش جوانان به نماز» تهیه کرده‌اند. امیدواریم با خلاصه کردن آن بتوانیم از مطالب خوب و ارزشمند طرح شده، استفاده کنیم.

۱۷: خانم ناهید اسلامی مهدی‌آبادی، مدیر محترم مدرسه‌ی راهنمایی رضوانی اشکلر استان بروجرد، مطالبی درباره‌ی «تبدیل اسطوره به حماسه» جمع‌آوری کرده‌اند. این مقاله را برای بررسی بیش‌تر و استفاده‌ی احتمالی به همکاران مجله رشد ادب فارسی تقدیم کردیم.

۱۸: خانم زهرا احمدیان، دبیر محترم علوم اجتماعی مدرسه‌ی راهنمایی سمیه از شهرستان دهقان، مطالبی با عنوان «چه کنیم تا جوانان و نوجوانان گرایش بهتر و بیش‌تری به دین پیدا کنند؟» نوشته و ارسال کرده‌اند. امیدواریم با خلاصه کردن، از نکات مهم این مطلب به نحو شایسته استفاده کنیم.

دفتر انتشارات کمک آموزشی

آشنایی با مجله های رشد

مجله های رشد توسط دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می شوند:

مجلات دانش آموزی (به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می شوند)

- + **رشد کودک** (برای دانش آموزان آمادگی و پایه ی اول دوره ی ابتدایی)
- + **رشد نوآموز** (برای دانش آموزان پایه های دوم و سوم دوره ی ابتدایی)
- + **رشد دانش آموز** (برای دانش آموزان پایه های چهارم و پنجم دوره ی ابتدایی)
- + **رشد نوجوان** (برای دانش آموزان دوره ی راهنمایی تحصیلی)
- + **رشد جوان** (برای دانش آموزان دوره ی متوسطه)

مجلات عمومی (به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال تحصیلی منتشر می شوند)

- + **رشد آموزش ابتدایی**، **رشد آموزش راهنمایی تحصیلی**، **رشد تکنولوژی آموزشی**، **رشد مدرسه فردا**، **رشد مدیریت مدرسه**، **رشد معلم (دو هفته نامه)**

مجلات تخصصی (به صورت فصلنامه و ۴ شماره در سال منتشر می شوند)

- + **رشد برهان راهنمایی** (مجله ریاضی برای دانش آموزان دوره ی راهنمایی تحصیلی)، **رشد برهان متوسطه** (مجله ریاضی برای دانش آموزان دوره ی متوسطه)، **رشد آموزش قرآن**، **رشد آموزش معارف اسلامی**، **رشد آموزش زبان و ادب فارسی**، **رشد آموزش هنر**، **رشد مشاور مدرسه**، **رشد آموزش تربیت بدنی**، **رشد آموزش علوم اجتماعی**، **رشد آموزش تاریخ**، **رشد آموزش جغرافیا**، **رشد آموزش زبان**، **رشد آموزش ریاضی**، **رشد آموزش فیزیک**، **رشد آموزش شیمی**، **رشد آموزش زیست شناسی**، **رشد آموزش زمین شناسی**، **رشد آموزش فنی و حرفه ای**

مجلات رشد عمومی و تخصصی برای آموزگاران، معلمان، مدیران و کادر اجرایی مدارس، دانشجویان مراکز تربیت معلم و رشته های دبیری دانشگاه ها و کارشناسان تعلیم و تربیت تهیه و منتشر می شوند.

• نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش - پلاک ۲۶۸ - دفتر انتشارات کمک آموزشی
• تلفن و نمابر ۸۸۸۳۹۱۸۶

۱- خانم مریم هوشمند کوهسرخ، دبیر محترم علوم تجربی شهرستان کاشمر، مقاله ای با نام «فن انگیزش Six C» را از سایتی اینترنتی انتخاب و ترجمه کرده اند. این مطلب در پوشه ی مربوط به انگیزه قرار گرفت تا در آینده استفاده شود.

۲- آقای داوود ابراهیمی پورکانی، کارشناس آموزش و پرورش کشکوئیه، مقاله ی «جایگاه و چالش های مشاوره ی دوره ی راهنمایی» را تهیه و ارسال کرده اند. با توجه به حجم زیاد این مطلب، امکان چاپ آن در مجله وجود ندارد.

۳- خانم صدیقه آقاحسینی، دبیر محترم علوم اجتماعی مدرسه ی راهنمایی سمیه شهرستان دهقان، مجموعه مطالب مفصلی درباره ی «منظومه ی شمس» به همراه CD تصاویر برای مجله ارسال کرده اند. ضمن تشکر از این همکار، با توجه به حجم زیاد مطالب، امکان چاپ آن در مجله را نداریم.

۴- آقای سیدعباس حسینی ول آغوزی، دبیر محترم آموزش و پرورش ناحیه ی ۲ سازی، ضمن ارسال یک طرح درس به روش بارش فکری، پرسش و پاسخ، یک خاطره و یک پیشنهاد برای ایجاد فضای علمی در کلاس تهیه کرده اند. امیدواریم بتوانیم از این مطالب در مجله استفاده کنیم.

۵- آقای سید علی موسوی، از اداره ی آموزش و پرورش منطقه ی کراسی در مطلبی به بررسی چالش های آموزش و پرورش کشور پرداخته اند. از ایشان تشکر و قدردانی می کنیم.

۶- خانم صدیقه السادات جمال آبادی از مدرسه ی راهنمایی فرهنگیان ۲ ناحیه ی ۶ مشهد، مطلبی با عنوان «چگونگی بهره وری از اوقات فراغت نوجوانان» تهیه کرده اند. امیدواریم بتوانیم در زمان مناسب این مطلب را چاپ کنیم.

۷- آقای تیمور رضایی، دبیر و سرگروه ادبیات شهرستان زرین شهر استان اصفهان، ضمن ارسال نمونه ای از ماهنامه ی ادبی که برای معلمان ادبیات شهر خود تولید می کنند، تعدادی از مطالب منتخب خود را نیز فرستاده اند. مطالب ایشان را برای بررسی دقیق تر به مجله ی رشد ادب فارسی ارسال کردیم.

شتر مرغ

گردآورنده: سامره رضانی

ویژگی ظاهری

شتر مرغ، بزرگترین پرنده‌ی روی زمین است که به دلیل وزن زیاد قدرت پرواز ندارد. گوشت آن سرشار از ویتامین B₆، آهن و دیگر مواد معدنی است و در مقایسه با گوشت‌های فرمز رایج (گاو و گوسفند)، کلسیم و چربی کمتری دارد و به همین میزان کالری کمتری تولید می‌کند.

فواید و کاربرد

گوشت شتر مرغ بسیار زود می‌پزد و تنها گوشتی است که بدون چربی زیاد است. مهم‌ترین ویژگی این گوشت سفید، مناسب بودن آن برای بیماران قلبی و عروقی است. پوست شتر مرغ، از نظر صیقلیت، از پوست گاو و گوسفند نازک‌تر است و دوامش به خاطر وجود غند چربی درون آن، دو برابر پوست گاو و گوسفند است. چرم شتر مرغ به دلیل خاصیت ضد آب و خشک بودن و عدم ترک خوردگی گران‌ترین چرم دنیا است. پره‌های این پرنده به دلیل داشتن خاصیت الکتریسیته‌ای، گرد و غبار را به خود جذب می‌کند. شرکت مایکروسافت، برای گرفتن عیار از روی هارد دیسک‌ها، از پر این جانور استفاده می‌کند؛ چون خاصیت گردگیری، با توجه به شکل و ساختار همدستی آن به دستگاه آسیبی نمی‌رساند.

نقاشی و حکاکی بر روی پوست‌های تخم این پرنده آن‌ها را به اشیایی زیبا و هنری تبدیل می‌کند. تولیدمثل بالا، ارزان بودن نگهداری، تغذیه‌ی آسان، تلفات نزدیک به صفر و استفاده‌ی کامل از اجزای این حیوان، صنعت پرورش شتر مرغ را از لحاظ سوددهی و تولید در دنیای صنایع دام و طیور در رده‌های بالا قرار داده است. امروزه خرید و فروش محصولات شتر مرغ، از قبیل جوجه، تخم، چربی، پر، پوست و گوشت، به صورت تجارت جهانی درآمده است.

منابع

- 1- سج. نوری، روزنامه‌ساز، مفهویت پرورش شتر مرغ، تهران - مسعود پورسین، دکتر سید علی حسینی، چاپ چهارم.
- 2- پد. جوادان، شتر مرغ، عدم حضور هیت شتر، دانشگاه اسلامشهر.
- 3- راهنمای کامل پرورش شتر مرغ.

برگ اشتراک مجله‌های رشد

شرایط:

1. واریز مبلغ ۳۰۰/۰۰۰ ریالی به ازای هر عنوان مجله درخواستی، به محاسبه‌ی علی الحساب به حساب شماره‌ی ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت شعبه سه راه آرامیش (سرخه حصار) کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست.
2. ارسال اصل رسید بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک.

نام مجله:

نام و نام خانوادگی:

تاریخ تولد:

میزان تحصیلات:

تلفن:

نشانی کامل پستی:

استان: شهرستان:

خیابان:

پلاک: کدپستی:

مبلغ واریز شده:

شماره و تاریخ رسید بانکی:

آیا مایل به دریافت مجله درخواستی به صورت پست پیشتاز

هستید؟ بله خیر

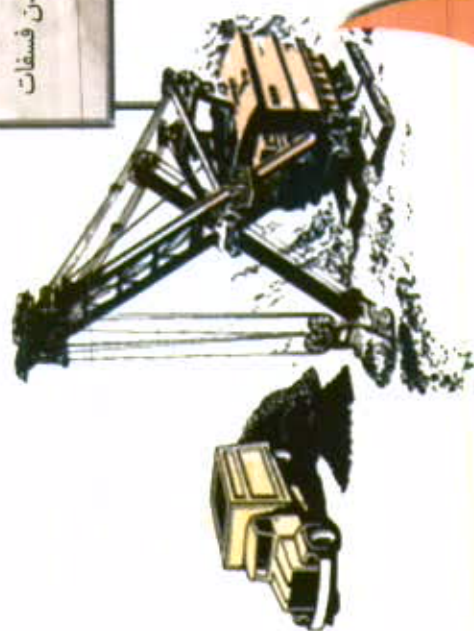
امضا:

نشانی: تهران - صندوق پستی
نشانی اینترنتی: www.roshdmag.ir
پست الکترونیک: info@roshdmag.ir
شماره مشتریان: ۷۷۳۳۵۱۱۰ - ۷۷۳۳۶۶۵۶
شماره پیام گیر مجلات رشد: ۸۸۳۹۲۳۲ - ۸۸۳۰۱۲۸۲

یادآوری:

- هزینه برگشت مجله در صورت خوانا و کامل نبودن نشانی، بر عهده مشترک است.
- عنای شروع اشتراک مجله از زمان وصول برگ اشتراک می‌باشد.
- برای هر عنوان مجله برگ اشتراک جداگانه تکمیل و ارسال کنید (تصویر برگ اشتراک نیز مورد قبول است).

معادن فسفات

معادن هماتیت (سنگ آهن)

معزنی مِداد، ترکیبی از
مِگرافیت و خاک رس
است.

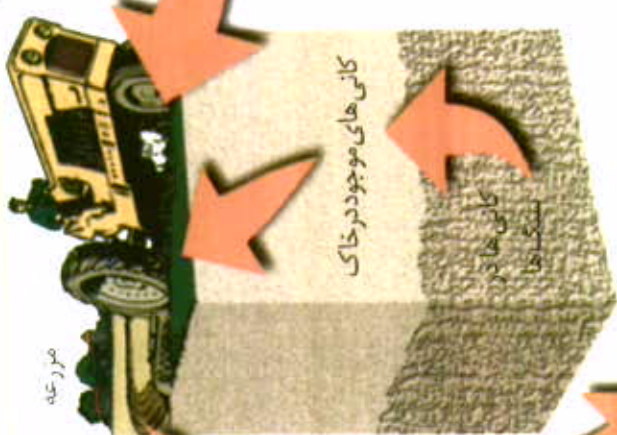

چوب مِداد با ابزاری شکل داده شده است که از
هماتیت (سنگ معدن آهن) با یک فلوتوریت
استخراج شده است.

نگهدارنده‌ی برنجی پاک‌کن
مداد از اسفالریت (سنگ
معدن روی) و کالکو پیریت
(سنگ معدن مس)
تهیه شده است.

مداد برای یادداشت کردن
سفارشات

لاستیک پاک‌کن با
سولفور تقویت می‌شود

کود

کانی‌های موجود در خاک

کانی‌ها
سنگ‌ها

دانه‌های گندم برای درست کردن آرد

معادن مس

